

Kandidatspeciale

Anette Kjærulf Andersen

Muligheder for relevans

Arkæologien og den arkæologiske kulturarvs relevans for det nutidige danske samfund

Vejleder: Per Ole Rindel

Afleveret d. 28. august 2012

TAK

Til alle dem der har hjulpet mig på vej med enten informationer, synspunkter eller opbakning.

Specielt tak til Rikke Rau, Mette Bjerrum Jensen, Kirsten Prangsgaard (Odense Bys Museer),
Marlene Kramm (Nationalmuseet), Peter Kronsted (Kulturstyrelsen), Marie Staun
(Friluftsrådet) og Don Henson. Tak til Vejleder Per Ole Rindel. Og til Susan Pallesen
og Jette Rostock for kritisk gennemlæsning.

Indhold

1.0 Indledning.....	1
1.1 Problemfeltet	1
1.2 Problemformulering	4
1.3 Fremgangsmåde	4
2.0 Begreberne.....	5
2.1 Arkæologi	5
2.2 Arkæologisk kulturarv	5
2.3 Samfundet	6
2.4 Relevans	7
3.0 Teori.....	9
3.1 Diskurs og Diskursanalyse	9
3.2 Kritisk diskursanalyse.....	10
3.3 Min diskursivitet.....	12
4.0 Empiri og analysemetode.....	13
4.1 Udvælgelse og afgrænsning af empiri.....	13
4.2 Overordnede inddeling	14
4.3 Nærmere inddeling.....	15
4.4 Analysespørgsmål	17
4.5 Kildekritik.....	18
5.0 Resultaterne af diskursanalysen.....	19
5.1 Generelle bemærkninger	19
5.2 Udgravninger og fund.....	20
5.3 Formidling til offentligheden	27
5.4 Beskrivelse eller historik i tilknytning til et hovedtema.....	31
5.5 Den arkæologiske virksomhed eller forvaltningen af denne	33
5.6 Forskningsresultater	38
5.7 Arkæologi i andre sammenhæng – underkategori 6,7 og 8.....	39

6.0 Opsamling på diskursanalysen	42
6.1 Opfattelsen af arkæologien	42
6.1.1 Tema 1: Opfattelsen af arkæologer, de arkæologiske udgravninger og den arkæologiske kulturarv	42
6.1.2 Tema 2: Interessen for arkæologi	43
6.1.3 Tema 3: Arkæologiens formål	43
6.2 De arkæologiske diskurser i kontekst	44
7.0 Arkæologiens potentiale	48
7.1 På tide at blive konkret	48
7.2 Social, Politisk og Økonomisk relevans	48
7.3 Personlig-social relevans i praksis	50
7.3.1 Personlige relationer	50
7.3.2 Egenfortolkning	52
7.3.3 Lokal identitet	54
7.3.4 Branding	56
7.3.5 Berigelse	57
7.3.6 Kulturarv til hverdag	59
7.3.7 Nutidsperspektiv	61
7.3.8 Autenticitet	62
8.0 Konklusion	64
9.0 Perspektivering	67
10.0 Kildehenvisninger	69
10.1 Upublicerede kilder	78
10.2 Internetkilder	78
10.3 Illustrationer	79
10.4 Figurer	79
Bilag 1 Tabeller og diagrammer	80
Bilag 2 Liste over anvendte artikler	83

Summary

In this thesis, I attempt to find concrete arguments for the relevance of archaeology and the archaeological heritage for the present-day Danish society. A critical discourse analysis performed on articles from five Danish Newspapers are, as an expression of society's perception anno 2011, used as basis for the discussion. The focus area is narrowed down to the personal-social relevance, since this is where I see the greatest potential. Eight areas with opportunities for relevance are identified. Examples are included, illustrating how the existing potential can be exploited.

The analysis showed, among other things, that the archaeological investigations and the good finds are of interest to many, and that the archaeological heritage is only considered to be important on account of the relations between it and modern-day people. By more extensively involving citizens directly in the archaeological investigations, or in the interpretations of the findings, *personal relationships* can be developed between people today and the past. Showing the archaeological interpretation process gives citizens the opportunity to construct their *own interpretations*. Additionally, they are able to make a critical assessment of the many representations of the past in contemporary society. Archaeology can influence and create *local identity*, which has positive impact of social, economic and political nature. Archaeology can also create stories with an authentic content, which can be used to develop the branding potential of the archaeological heritage. In certain instances' the archaeological heritage *enrich* the lives of people today. Focusing on this discourse will lead to the development of the potential that exists here. This can also happen by bringing the physical archaeological *heritage into everyday life*. Here, cultural heritage, and the messages it conveys, come to make sense for people on a personal level. Archaeology has the potential to be relevant to all contemporary issues. Insight into the past can help modern-day people better understand the world they live in. The knowledge, that archaeology generates, can be used to create the necessary *current perspectives*. The archaeological research creates the authenticity which is the whole basis for the relevance of archaeology for society. The final chapter includes suggestions, for how archaeologists in the future can work to increase the relevance of the archaeological heritage and archaeology.

1.0 Indledning

Oprindeligt skulle dette speciale handle om bronzecelte - en støbeteknisk misforstået genstandstype. Men en generalforsamling i Foreningen af Fagarkæologer i foråret 2010 ødelagde mine planer. Til mødet var arkæolog Rikke Rau indbudt til at tale om formidlingsprojektet *Kulturarv som værdi – arkæologi som værdiskaber*. Projektet var et samarbejde mellem Odense Bys Museer og Kulturstyrelsen (daværende Kulturarvsstyrelsen), og havde til formål at fremme anskuelsen af arkæologi og kulturarv som ”*samfundsmæssig ressource*”¹. Oplægget mandede ud i en diskussion, som hurtigt kom til at handle om arkæologiens berettigelse. Flere af de tilstedeværende ytrede deres frustrationer over, at argumenter her for ofte blev enten meget personlige eller meget højtflyvende. Det gik op for mig den aften, at jeg ikke er den eneste, der savner konkrete saglige argumenter, som kan synliggøre arkæologiens relevans overfor samfundet i dag.

Efterfølgende fulgte jeg projektet i Odense tæt og læste om alle mulige relaterede emner og forskellige tilgange til problemet. Det stod mig mere og mere klart, at der eksisterer en grundlæggende mangel i diskussionen, og imens forsvandt celtene langsomt ud af mit søgefelt. I sommeren 2011 foretog jeg en undersøgelse, af hvordan ’virkelighedens’ arkæologi blev omtalt i en række af landets lokalaviser (Kjærulf Andersen 2011). Jeg blev hermed bevidst om, at der er meget at lære ved at se på, hvordan arkæologien fremstilles i medierne. Hvis vi vil placere os selv i forhold til samfundet, så må vi desuden først undersøge, hvad samfundet mener om os. Hermed var formen og kursen for dette speciale stukket ud.

1.1 Problemfeltet

Diskussionen om arkæologiens relevans har længe været flosklernes holdeplads. De fleste vil formentlig genkende argumenter, der i deres essens lyder: *Det er vores fælles kulturarv; Vi skal bevare og beskytte kulturarven, så fremtidens generationer kan få gavn af den*, og; *Det er vigtigt at kende sin fortid for at kunne navigere og agere i nutid og fremtid*. Indtil for få år siden var jeg selv hyppig bruger af disse argumenter, og jeg tror fortsat på, at de rummer en

¹ www.kulturarvsomvaerdi.dk/download/37/

sandhed. Problemet er dog, at disse argumenter ikke er konkrete. De opnår alligevel en form for almengyldighed ved at tage afsæt i begreberne 'national identitet' og 'kulturarv'.

Mette Bjerrum Jensen viste i sin Ph.d., at ordet 'kulturarv' for alvor gjorde sin entré på den kulturpolitiske og arkæologiske scene i slutningen af 1990'erne (Bjerrum Jensen 2009b:12). Som et "*magisk sesam*" blev begrebet brugt til at synliggøre fagets berettigelse som vogter af det fælles kulturelle arvegods (Bjerrum Jensen 2009a:21; 2009b:59). Ved at varetage denne funktion udfører arkæologien en samfundstjenestelig service (Høgh 2008b:3). Ideen om det nedarvede, som man er forpligtet til at beskytte indtil den dag, hvor det kan videregives til næste generation, er helt i tråd med intentionerne i Maltakonventionen. Konventionen er fra 1992, men den blev først ratificeret af det danske folketing i forbindelse med udformningen af den nuværende museumslov i 2001. Det største problem med dette argument er, som jeg ser det, at når kulturarv betragtes som arvegods, så er det ikke længere vores eget. Det tilhører samtidig fortidens og fremtidens generationer og bliver dermed til en vis grad uvedkommende eller utilnærmeligt for mennesker i dag. Med indførelsen af "*skadesvolder betaler-paragraffen*" i museumsloven undermineredes desuden fortællingen om det fælles ansvar og dermed også arkæologiens rolle i den fælles sags tjeneste (Høgh 2008b:4). Samtidig er arkæologien, ved brugen af forestillingen om det fælles arvegods, med til at ekskludere den del af befolkningen, som ikke indgår i denne arvefølge (Bjerrum Jensen 2009b:251f).

Identitetsbegrebet er ikke en ny opfindelse i forhold til arkæologien. I begyndelsen blev oldsager og fortidsminder brugt til at legitimere kongens magt ved at vise kongeslægten eller folkets tilstedeværelse i området siden oldtiden (Gjerløff 2001:51). Senere blev det oldsagernes formål at vise og understøtte en fælles fortælling om fortiden. En fortælling som det danske folk kunne samles om, og som kunne være en kilde til stolthed, fyldt med heltemodige eksempler der kunne søges efterlevet (Gjerløff 2001:53-54; Høgh 2008a:58). Arkæologien er stadig i dag med til at opretholde myten om den nationale identitet. Ifølge Bjerrum Jensens undersøgelse var det netop årsagen til, at kulturarvsbegrebet fik den omtalte betydning for faget (Bjerrum Jensen 2009b:265).

Omkring årtusindskiftet var forskellige former af argumentet om at 'det er vigtigt at kende sin fortid...' hyppigt brugt af såvel arkæologer som politikere. Kort efter at Danmark i november 2001 fik en ny regering, karakteriserede den nye kulturminister Brian Mikkelsen sit kultur-

politiske projekt sådan: *"Vi lever i en turbulent og globaliseret tid, hvor vi hele tiden får nye indtryk. For at finde den vej, vi begiver os ud på i fremtiden, er vi nødt til at kende vores rødder og vide, hvilken fortid vi stammer fra. Den danske kulturarv er fundamentet for det samfund, vi lever i i dag. Derfor prioriterer vi området fra regeringens side"* (Politiken, 29.12.2001. Citat efter Bjerrum Jensen 2009b:82). Hermed var den kulturpolitiske sti lagt for det kommende årti, der trods skiftende kulturministre havde et klart fokus på *"den danske kulturarv"* som signifikant for en national identitet.

Imidlertid er det værd at bemærke, at kun en tredjedel af de adspurgte i en undersøgelse om danskernes holdning til arkæologien mente, at arkæologien havde betydning for den fælles danske identitet (Nymann 2008:38). Der er ingen tvivl om, at fortidsperspektivet er en vigtig del af det moderne menneskes identitetsopfattelse (Lowenthal 1994:46). Der er heller ingen tvivl om, at arkæologien har spillet en afgørende rolle i konstruktionen af fortællingen om Danmark og danskerne (Kristiansen 1989:194). Alligevel fejler argumentationen, når arkæologien fortsat knyttes til en rolle som medskaber af en særlig national identitet eller som vogtere af det nationale arvegods. Argumenterne er skabt i en anden tid, hvor en national identitet havde en større betydning for befolkningen og nationen. Arkæologien relaterer sig herved ikke til det nutidige samfund.

Den amerikanske arkæolog Barbara J. Little kritiserer desuden argumentet om at 'det er vigtigt at kende sin fortid, for at kunne navigere og agere i nutid og fremtid'. Little mener ikke der er tale om andet end tomme løfter. Vi siger, vi vil lære af fortiden, men i stedet bruges fortiden til at bevare en status quo og understøtte de fortællinger, som nogen gerne ser formidlet (Little 2007b:9).

Problematikken omkring arkæologiens relevans er langt fra ny, men bliver forstærket af, at der i dag ikke er plads til 'irrelevant' forskning. Universiteterne skal spare, og i kampen om midlerne har andre videnskaber ikke været sene til at kalde de humanistiske fag for overflødig luksus (Stage 2010:2). Modsvaret på denne form for kritik lyder ofte, at regnskabet blot skal føres på andet end kroner og øre (Høgh 2009:5). Men i et samfund, som i sidste ende skal forholde sig til økonomien, kan man godt forstå at bløde ofte udefinerbare humanistiske værdier ikke i sig selv udgør en holdbar argumentation. Desuden har arkæologien, i kraft af

den nuværende museumslov, indtaget en rolle i samfundet, som, hvad enten vi kan lide det eller ej, forpligter os til at tage stilling til, hvad vi kan og vil tilbyde.

1.2 Problemformulering

Dette speciale er ikke en forsvarstale for faget Forhistorisk Arkæologi. Det er et forsøg på at føre argumentationen for fagets berettigelse i dag, væk fra de gamle floskler og hen på mere konkret grund. Før vi kan diskutere arkæologiens relevans i forhold til samfundet, er det nyttigt at kende arkæologiens plads i samfundet. Én måde man kan gøre det på er at undersøge samfundets opfattelse af arkæologien. Jeg stiller derfor spørgsmålet:

1. Hvordan opfattes og kommunikeres arkæologiens rolle i nutidens samfund?

Det er dernæst vigtigt at være bevidst om, at arkæologi er under påvirkning af blandt andet en række politiske krav og intentioner. Disse har ikke alene betydning for arkæologiens fremtidige virke, men arkæologiens fremtoning må også ses i forhold hertil. På det herved dannede grundlag vil jeg diskutere specialets hovedspørgsmål:

2. Hvori ligger arkæologien og den arkæologiske kulturarvs relevans for det nutidige danske samfund?

1.3 Fremgangsmåde

Indledningsvis vil jeg gøre rede for min forståelse af de centrale begreber i problemformuleringen. Herefter følger en præsentation af teori, metode og den valgte empiri. For at belyse spørgsmål 1 vil jeg udføre en kritisk diskursanalyse på avisartikler fra år 2011. Resultaterne herfra sættes i kontekst med blandt andet de politiske intentioner. Dernæst diskuteres spørgsmål 2, hvor en række konkrete og nutidige eksempler vil blive inddraget for at belyse, hvilke muligheder for relevans der eksisterer, og hvordan dette potentiale kan udnyttes.

2.0 Begreberne

Før jeg fortsætter, er det nødvendigt at gøre rede for min forståelse af de centrale begreber i problemformuleringen: Arkæologi; Arkæologisk kulturarv; Samfund og Relevans.

2.1 Arkæologi

Arkæologi kan være mange ting på samme tid. Alene for arkæologer kan arkæologi være et fag, en videnskab, et job, en interesse eller en passion. Inden arkæologien blev til et fag, voksede og levede den i den folkelige interesse (Kristiansen 1985:27). Faget besidder stadig i dag en umiddelbar og stærk folkelig tiltrækning. Dette skyldes ikke mindst, at mange mennesker deler arkæologernes nysgerrighed efter at kende fortiden. Til forskel fra andre fag stiller arkæologiens kildemateriale intet krav om, at man skal være i stand til at læse de klassiske sprog eller have kendskab til grundstoffernes egenskaber. Her kan alle være med, og det er der mange mennesker, der gennem tiderne har været. Faget skylder meget til amatørerne og de autodidakte arkæologer. Igennem flere årtier har arkæologien dog gennemgået en øgede professionalisering og akademisering. Dette har, som jeg ser det, skabt en større distance mellem 'fagfolk' og 'lægfolk' eller mellem arkæologi og befolkning.

Arkæologien har leveret inspiration til mange film, tv-serier, bøger og spil. Arkæologien lever et selvstændigt og lukrativt liv i populærkulturen, og allerede her ses en tydelig relevans for samfundet. Populærkulturens fremstilling af arkæologien bidrager til folks opfattelse af 'virkelighedens' arkæologi. Alligevel viste min tidligere undersøgelse af, hvordan 'virkelighedens' arkæologi bliver fremstillet i lokalaviserne, at dette billede afviger markant fra populærkulturens fremstilling, som den er blevet karakteriseret af Cornelius Holtorf (2009) (Kjærulf Andersen 2011:27). Da dette speciale handler om det, jeg vælger at kalde 'virkelighedens' arkæologi, tillader jeg mig derfor at se bort fra populærkulturens billede af arkæologien.

2.2 Arkæologisk kulturarv

I museumslovens §27 er den arkæologiske kulturarv defineret som: *"spor af menneskelig virksomhed, der er efterladt fra tidligere tider, dvs. strukturer, konstruktioner,*

bygningsgrupper, bopladser, grave og gravpladser, flytbare genstande og monumenter og den sammenhæng, hvori disse spor er anbragt". Med andre ord hele det arkæologiske kildemateriale. Vi må dog ikke glemme de immaterielle aspekter. De sociale, kulturelle eller formelle relationer som det materielle har indgået, eller indgår, i. Det er herigennem at genstande, steder og monumenter får deres betydning (Smith 2006:3).

For den kulturarv, som stammer fra historiske perioder, vil disse relationer ofte være tydelige. Der kan være tilknyttede traditioner, som stadig praktiseres eller vi ved, hvordan forskellige historiske kulturobjekter er blevet tolket og brugt af deres samtid. Anderledes er det for meget af den forhistoriske kulturarv. Objekterne og stederne har mistet deres oprindelige betydninger, og i stedet er et nyt sæt betydninger blevet konstrueret til dem. Nogle konstruktioner har arkæologer været med til at opføre, mens andre er blevet til gennem en mere folkelig tilgang. Det er alene nutidens opfattelse af disse materielle objekter, der gør, at de udnævnes til kulturarv.

Kulturarv omtales ofte i bestemt entalsform. Dette forudsætter, at kulturarv kan udgøre én afgrænset enhed, hvilket er umuligt (Jensen 2009:5). Når det omtales som den *danske* kulturarv, er det desuden en videreførelse af det, Bernard Erik Jensen kalder den "*etniske kulturarvsdiskurs*", som var den enerådende diskurs frem til 1970'erne. Den bunder i en forestilling om det danske folk som en etnisk enhed helt tilbage til den sidste istid (Jensen 2009:2). Af disse grunde undlader jeg at benytte den bestemte entalsform og taler i stedet om den arkæologiske eller den materielle kulturarv.

2.3 Samfundet

'Samfundet' som én ensformig masse eksisterer kun på et retorisk plan. Samfund er ikke konstante eller statiske, de er konstruktioner, der hele tiden skabes i heterogene netværk mellem menneskelige såvel som ikke-menneskelige aktører (Gabriel & Rostock 2005:40ff). Borgerne i Danmark har mange forskellige etniske og kulturelle baggrunde. 'Det nutidige danske samfund', betegner i dette speciale dermed ikke en etnisk enhed, men en geografisk afgrænsning. Der hersker stor uenighed om, hvordan dette senmoderne samfund skal forstås og betegnes. Videnssamfundet, informationssamfundet, oplevelsessamfundet og netværks-samfundet er blot nogle af de betegnelser, som er i spil. Det er tydeligt, hvorfor det kan være

svært at positionere sig i forhold til et samfund, når ingen kan blive enige om, hvad der konstituerer det (Skot-Hansen 2007:11f).

Samfundet har siden 1980'erne været påvirket af oplevelsesaspektet: Den værdifulde oplevelse er vigtigere end den materielle vares værdi eller serviceniveauet. Sidenhen er oplevelsesøkonomien vokset og indgår i dag i mange museers opfattelse af omverdenen samt deres strategiske planlægning. Dog er det fortsat den traditionelle opfattelse af museet, som kilde til viden og dannelse, der vægtes højest (Bysted-Sandberg & Kjeldsen 2008:13; Heinrichsen 2007:4f). Oplevelsesaspektet har således aldrig slået helt igennem på de kulturhistoriske museer. Imidlertid er der endnu ikke klarhed over hvordan oplevelsesøkonomien, og ikke mindst befolkningens prioritering af oplevelser, er blevet påvirket af den globale finanskrisen, siden denne indtræf i 2007-2008. En ting kan vi dog være sikre på: Oplevelsesøkonomi og finansiell krise er begge faktorer, der skaber øget fokus på økonomisk udbytte.

2.4 Relevans

Begrebet samfundsrelevans er i de seneste år kommet mere i fokus. Danmarks Forskningspolitiske Råd udgav i 2006 publikationen *Et værktøj til vurdering af forskningens kvalitet og relevans*. Heri foreslås det, at forskningsprojekter vurderes på en skala fra 1 til 5 ud fra deres relevans dels til samfundet og dels til erhvervslivet. Et andet eksempel ses i *Arbejdsplanen for Nationalmuseets Forsknings- og formidlingsafdeling 2011*². Her formuleres afdelingens mission som: "At gennemføre og formidle kulturhistorisk samfundsrelevant forskning med Nationalmuseets samlinger som udgangspunkt". Hvordan man sikrer at forskningen og formidlingen er samfundsrelevant beskrives ikke, og ordet samfundsrelevant optræder ikke andre steder i den pågældende arbejdsplan. Dette skal formentlig ses som et symptom på, at begrebet samfundsrelevans er taget i brug for at imødekomme omgivelsernes forventninger, men uden den nødvendige forudgående diskussion af, hvad begrebet indebærer.

For mig handler relevans om interaktion. Det handler om alle de situationer, hvor arkæologien i sine forskellige afskygninger interagerer med dele af samfundet. I denne definition kan vi ikke udelukkende se på den positive relevans. Vi bliver nødt til at anerkende, at arkæologien

² <http://www.natmus.dk/graphics/driftadm/rapporter/F&F%20Arbejdsplan%202011.pdf>

af nogle dele af samfundet betragtes som en belastning snarere end et aktiv. Da den nuværende museumslov trådte i kraft blev arkæologien og den arkæologiske kulturarv med ét meget relevant for den del af befolkningen, som oftest betegnes som 'bygherre'. Når arkæologien indgår som et ekstra, fordyrende og forsinkende led i byggeprocessen, uden at bygherre får andet end en rapport ud af det, så er det ikke svært at se, hvorfor arkæologiens relevans kan opfattes negativt.

Lad os lige blive lidt ved de bygherrefinansierede udgravninger. Tæt på en kvart milliard kroner blev der brugt på den konto alene i 2007 (Pind 2009:15). Det er et klart eksempel på, at arkæologiens relevans for samfundet ikke skal regnes alene i bløde humanistiske værdier. En del af disse penge er gået til lokale firmaer for leje af maskiner eller køb af udstyr. Alt fra bærbare computere til skovle, frostmåtter og sikkerhedssko er blevet brugt i store mængder.

Museerne er ifølge museumsloven forpligtet til at formidle til offentligheden, hvilket betyder, at de som større og mindre attraktioner indgår i det såkaldte 'Kultur- og oplevelsesområde'. Ifølge en publikation fra den daværende regering udgjorde dette område i 2001 5,6% af Danmarks samlede BNP (Regeringen 2003:9).

Som disse eksempler tydeliggør, så er arkæologien og den arkæologiske kulturarv også, og i høj grad, økonomisk relevant for det nutidige danske samfund. Det er også politisk relevant, eksempelvis når det bruges til at understøtte en bestemt kulturpolitik og social relevant, eksempelvis når det bruges til at definere en sociale identitet som dansk eller ikke-dansk. Eller blot når det er grundlag for sociale, informative eller underholdende aktiviteter som et museumsbesøg. Arkæologien og den arkæologiske kulturarvs relevans for samfundet kan, som jeg ser det, fordeles på disse tre overlappende områder: Økonomisk, Politisk, og Socialt. Dette udgør mit teoretiske grundlag for arbejdet med emnet i dette speciale.

3.0 Teori

I det følgende vil jeg forsøge at give en kort, men fyldestgørende introduktion til diskursbegrebet og den kritiske diskursanalyse samt de konkrete elementer herfra, som jeg anvender.

3.1 Diskurs og Diskursanalyse

Især den franske filosof Michel Foucault har haft betydning for udviklingen og forståelsen af diskursbegrebet. Foucaults definition af diskurs lyder i den danske oversættelse: "[...] *helheden af de ytringer, som tilhører det samme formationssystem*" (Foucault 2005:164). Ytringerne er ikke alene talte og skrevne ord, men kan være alle former for kommunikation og interaktion, der foregår mellem mennesker. Diskursteorien er en socialkonstruktionistisk teori og tager udgangspunkt i forståelsen af 'virkeligheden' som en social konstruktion. Den verden vi lever i skabes gennem sociale interaktioner med andre mennesker. Diskurser er således med til at skabe 'virkeligheden' (Jørgensen & Phillips 1999:13ff). Indenfor det samme område eksisterer der ofte flere diskurser, som konkurrerer mod hinanden. Tilsammen udgør disse forskellige konkurrerende diskurser det der betegnes en 'diskursorden' (Jørgensen & Phillips 1999:146-147).

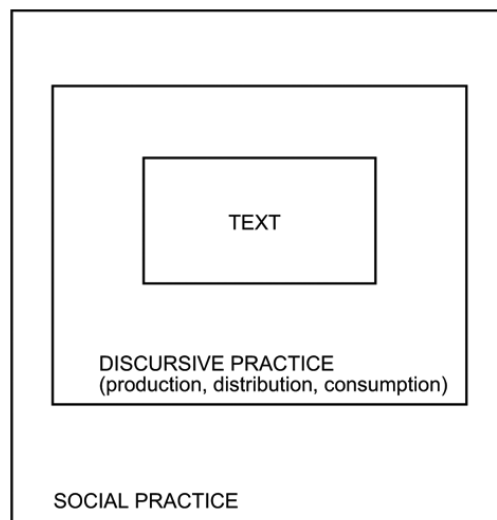
Igennem de seneste to årtier er diskursanalysen i stigende grad blevet fundet anvendelig indenfor en lang række videnskaber også arkæologien. Af tidligere arkæologisk diskursforskning kan nævnes: Jones 2004, som har set på betydningen af kulturarv i form af tidlig middelalderlige skulpturer for en lokalbefolkning; Smith 2006, som undersøgte brug og betydning af den 'autoriserede kulturarvsdiskurs'; Rostock 2007, der så på konsekvenserne af det hun kalder "*forretningsdiskursen*", som er opstået efter at museumsloven trådte i kraft, og hvori bygherre udnævnes som kunde i den arkæologiske forretning; Bjerrum Jensen 2009, der har undersøgt kulturarvsbegrebet og arkæologiens rolle i det senmoderne samfund.

Der er flere skoler indenfor diskursanalyse. Jørgensen og Phillips beskriver tre: Diskursteori, Kritisk diskursanalyse og Diskurspsykologi (Jørgensen & Phillips 1999:15ff). Fælles for disse er deres rødder i strukturalistisk og poststrukturalistisk sprogteori. Ideen om, at diskurser

konstruerer den sociale verden, og at betydning ikke kan fastlåses grundet sprogets ustabilitet, er blandt andet hentet herfra. Det er heri Ernesto Leclau og Chantal Mouffes Diskursteori tager sit udgangspunkt. Diskurserne ses her som konstant i forandring og i evig kamp med hinanden om at opnå dominans (Jørgensen & Phillips 1999:15f, 34f). Denne tilgang har et primært teoretisk sigte, og rummer derfor ikke mange redskaber til tekstlig diskursanalyse. Det gør den Kritiske diskursanalyse til gengæld. En anden forskel på de to er den sidstnævntes skelnen mellem diskursiv og ikke diskursive praksis. Her er diskursen ikke, som i diskursteorien, alene om at konstruere den sociale verden (Jørgensen & Phillips 1999:15, 28ff). Diskurspsykologien adskiller sig fra de to ved at fokusere på hvordan individer anvender forskellige diskurser til at fremstille sig selv. I stedet for at se individet som styret af diskurserne (Jørgensen & Phillips 105ff). Af de tre tilgange har jeg valgt den kritiske diskursanalyse, som den jeg mener passer bedst til mit undersøgelsesspørgsmål og empiriske materiale.

3.2 Kritisk diskursanalyse

Norman Faircloughs, der betragtes som den kritiske diskursanalyses fader, visualiserede selv sin tredimensionelle opfattelse af diskurs ved hjælp af figuren herunder.

Figur 1: Faircloughs tredimensionelle opfattelse af diskurs.

En 'tekst' bliver til og fortolkes indenfor en 'diskursiv praksis', som er en del af en 'social praksis'. Den kritiske diskursanalyses metode kan beskrives som en empirisk undersøgelse af

sprogbruget i forbindelse med den 'diskursive praksis', hvori 'tekster' produceres og konsumeres (Jørgensen & Philips 1999:93f ; Fairclough 1992:71f). Fairclough understreger, at analyse og fortolkning hænger uløseligt sammen. Derfor kan analyse af 'tekster' ikke udføres isoleret fra overvejelser om den 'diskursive praksis' og den 'sociale praksis' (Fairclough 1992:198).

Fairclough har med en lingvistisk tilgang til diskursanalysen udviklet en mængde analyseredskaber. Formålet med dem er at afdække, hvordan teksterne fremstiller relationer og hændelser og derigennem konstruerer virkeligheden (Jørgensen & Phillips 1999:95). Konkret handler det om, at et enkelt udsagn kan formuleres på mange forskellige måder, og det er valg og fravalg i formuleringen, der bestemmer, hvordan udsagnet kan opfattes af læseren.

Et af redskaberne, som jeg bruger i analysen, er 'modalitet', hvilket betyder måde. Det vil sige, den måde et udsagn er formuleret på. Brugen af modalverber som for eksempel 'kan', 'vil', 'må' eller 'skal' afslører forholdet mellem forskellige agenter i teksten. Man kan for eksempel spørge: hvem 'kan'?, hvem 'må'? og hvem 'skal'? (Bjerrum Jensen 2009:29; Fairclough 1992:158f). Modalitet kan også bruges til at afkode graden af tilknytning mellem udsagn og udsagnsproducent. Fairclough bruger som eksempel de to udsagn: 'Jeg mener, jorden er flad' og 'Jorden er formentlig flad'. Det første fremstiller en personlig opfattelse, og er altså subjektiv, mens budskabet i det andet udsagn er objektivt. Det er dog ikke længere klart, om det er udsagnproducentens egen mening, der ytres, eller om vedkommende taler på andres vegne (Fairclough 1992:158ff).

Et andet af Faircloughs redskaber som jeg bruger, er transitivitet. Her undersøges relationen mellem blandt andet agent og begivenhed. Eksempelvis kan man, ved at undlade agenten i en sætning fratage denne ansvaret i den pågældende begivenhed. Det er med andre ord den ideologiske konsekvens af udsagnene, som man forsøger at afkode (Jørgensen & Phillips 1999:96; Fairclough 1992:177ff). Et eksempel fra analysen er omtalen af "*arkæologiske fund i jorden, som har forsinket projektet*". Arkæologerne omtales ikke, og i stedet er det fundene, der bliver ansvarlige for forsinkelsen.

3.3 Min diskursivitet

I diskursanalyse er det vigtigt, at man forsøger at forholde sig objektivt til sit materiale. Dette er dog i de fleste tilfælde ikke muligt, da man selv indgår i den konkrete sociale praksis, som danner rammen om ytringerne. Forskeren må derfor overveje og redegøre for sit eget diskursive standpunkt (Jørgensen & Philips 1999:31ff). Dette vil jeg i det følgende forsøge at gøre.

Idegrundlaget for diskursanalyse, altså at diskurser er med til at konstruere 'virkeligheden', ligger mig ikke fjært. Selv har jeg oplevet, hvordan en bestemt diskurs har været med til at forme min identitet som arkæologistuderende. Omverdenens opfattelse af ens fag betyder meget for, hvordan man præsenterer sig og agerer i forskellige situationer. Jeg er dermed enig i, at måden noget eller nogen bliver fremstillet og opfattet på, har konsekvenser for de sociale relationer og identiteter.

I arbejdet med diskursanalysen er det desuden gået op for mig, at forskerens objektive rolle forsvinder i takt med antallet af analyser, man udfører. I mit forsøg på ikke at overfortolke artiklernes indhold har jeg derfor hele tiden fastholdt et udgangspunkt i de ord og formuleringer, der er brugt. Det skal også understreges her, at jeg analyserer og tolker ud fra en arkæologs synspunkt. Hermed må jeg erkende, at mine tolkninger selvfølgelig er påvirket af, at jeg søger de svar, der kan bruges til at udvikle faget og styrke dets fremtid.

4.0 Empiri og analysemetode

Herunder vil jeg gennemgå udvælgelsen af min empiri og nogle af overvejelserne i forbindelse med afgrænsningen. Derefter følger en præsentation af analysemetoden og analysespørgsmålene.

4.1 Udvalgelse og afgrænsning af empiri

Avisartikler udgør det empiriske materiale, jeg har valgt til belysningen af spørgsmål 1: *Hvordan opfattes og kommunikeres arkæologiens rolle i nutidens samfund?* Grunden til at jeg ikke valgte eksempelvis spørgeskemaundersøgelser eller interviews er, at der i disse former for undersøgelser er flere usikkerheder. Hvem der spørger; hvordan spørgsmålet formuleres og hvordan det opfattes, er blot nogle af de faktorer, der kan påvirke et svar. Der findes allerede både spørgeskema- og interviewundersøgelser af borgernes holdning til arkæologi og kulturarv (Engström 2005; Kulturarvsstyrelsen & Realdania 2005; Nymann 2007). Fælles for disse er en tydelig tendens til, at respondenterne ikke har en klar opfattelse af, hvad arkæologien egentlig kan tilbyde dem. Dette er ikke ensbetydende med, at de ikke bruger arkæologien og den arkæologiske kulturarv. Dette er heller ikke ensbetydende med, at arkæologien ikke indtager en signifikant rolle i dannelsen af deres verdensopfattelse. Formentlig er de blot ikke bevidste herom og har derfor svært ved at formulere det. Derfor mener jeg ikke, at en ny holdningsundersøgelse på nuværende tidspunkt ville være den rette vej at gå. Ytringerne i avisartiklerne har den fordel, at de oftest ikke er formuleret med det specifikke formål at italesætte arkæologiens relevans. De indeholder derfor ikke kun de velovervejede eller umiddelbare svar, men også de uforbeholdne, netop fordi svaret oftest findes implicit i ytringerne. Artiklerne er dog blot én af de mange måder hvorpå arkæologi og arkæologisk kulturarv bliver kommunikeret og altså ikke direkte udtryk for befolkningens holdning.

Indsamlingen af empiri er foretaget i onlinedatabasen Infomedia. Databasen er tilgængelig for alle registrerede brugere af Det Kongelige Bibliotek via deres hjemmeside. Jeg har søgt på ordet 'arkæolog' med alle tænkelige endelser og sammensætninger. Dette opnås ved at tilføje tegnet * således: 'arkæolog*'. Denne søgning udelukker desværre artikler, som omhandler

arkæologiske udgravninger eller udstillinger, hvori ordet 'arkæolog*' ikke optræder. Ligeledes udelukkes formentlig en del artikler, som omhandler specifikke eksempler på arkæologisk kulturarv. Da det ville være umuligt at udvide søgningen, så man fangede alle disse artikler, har jeg valgt at fastholde begrænsningen til ordet 'arkæolog*'. Denne afgrænsning styrkes yderligere af, at vi kun med rimelighed kan antage, at et budskab bliver opfattet af læseren, som havende relation til arkæologien, hvis det i artiklen sættes i forbindelse med ordet 'arkæolog*'. Søgeperioden er afgrænset til hele år 2011. Dette skyldes dels at mængden af empiri er passende, og dels at der på denne måde tegner sig et billede af den aktuelle situation.

Der er 14 landsdækkende dagblade repræsenteret i Infomedia. Heraf valgte jeg i første omgang dem, der har det største og mest vidtrækkende oplag. Dermed blev følgende dagblade fravalgt: Effektivt Landbrug, Arbejderen, Dato og Licitationen. Dagbladet Aktuelt udgik fra søgningen da det lukkede i 2001. Dagbladet Børsen måtte også udgå, da det viste sig, at den kun er repræsenteret i Infomedia med uddrag fra artikler. For at opnå en mere optimal geografisk dækning, valgte jeg at medtage regionalavisen Fyens Stiftstidende. En indledende søgning blev udført for alle ni aviser. Ud fra det herved dannede overblik (se Bilag 1a) samt overvejelser omkring geografisk fokus, frekvens og tilhørsforhold til samme mediekoncern, fravalgte jeg yderligere fire aviser: Berlingske, Ekstra Bladet, Information og Weekendavisen. Den øvrige del af analysen kommer dermed til at foregå på et repræsentativt udsnit, der består af fire landsdækkende og én regional avis: B.T. (Forkortes ved henvisninger som BT); Fyens Stiftstidende (FS); Jyllands Posten (JP); Kristeligt Dagblad (KD) og Politiken (PO). I alt optræder 'arkæolog*' i 833 artikler fra disse fem dagblade i perioden 1. januar til 31. december 2011.

4.2 Overordnede inddeling

Artiklerne blev ud fra indhold inddelt i fem overordnede kategorier: Indland; Udland; TV/Film mm.; Turisme; Andet (se figur 2). Kategorien Indland dækker over artikler om arkæologi i Danmark eller i nogle tilfælde danske arkæologers aktiviteter i udlandet. Danmark defineres her, som det område hvor museumsloven er gældende, hvilket betyder, at Færøerne og Grønland regnes for udland. Artikler i kategorien Udland omhandler selvsagt arkæologi i resten af verdenen. I kategorien TV/Film mm. findes blandt andet TV-omtaler, film-

anmeldelser samt omtaler af skønlitterære bøger, computerspil eller teaterstykker med arkæologi som tema. Fælles for dem er, at der er tale om fiktion. Turisme-kategorien er udelukkende beskrivelser af rejsemål, hvori arkæologi indgår som en attraktionsværdi. I kategorien Andet findes artikler, som ikke er direkte relevante for denne undersøgelse. Det er især notitser om runde fødselsdage og dødsfald eller personportrætter. Der er også tale om andre artikler, hvor ordet 'arkæolog*' indgår, som en beskrivelse af noget andet eller som en slags billedsprog.

Avis	Indland	Udland	TV/film mm.	Turisme	Andet	Sum
B.T.	18	2	29	7	4	60
Fyens Stiftstidende	114	14	25	2	17	172
Jyllands Posten	83	15	11	5	53	167
Kristeligt Dagblad	69	58	16	2	38	183
Politiken	77	56	12	18	88	251
Sum	361	145	93	34	200	833

Figur 2: Oversigt over antal artikler fordelt på de fem overordnede kategorier

4.3 Nærmere inddeling

Da mit fokus er situationen her til lands, vil den følgende analyse udelukkende omhandle artiklerne fra kategorien Indland. Med inspiration fra Stig Welinders undersøgelse (1987) af, hvordan arkæologien og oldtidssymbolesne fremstilles i svenske og norske aviser, har jeg valgt at inddele indlandsartiklerne på følgende vis:

Hovedkategorier:

- A. Artikler med et arkæologisk hovedtema. Formålet med artiklen er at fremføre det arkæologiske tema.
- B. Artikler hvor hovedtemaet ikke er arkæologisk, men hvor arkæologien indgår som et bi-tema eller spiller en væsentlig rolle i forståelsen af hovedtemaet.
- C. Artikler hvor det arkæologiske tema kunne undlades eller erstattes uden problemer for forståelsen af artiklen.

Hovedkategorierne A og B er direkte oversættelser fra Welinder, mens hovedkategori C oprindeligt er formuleret således: ”*Urklippets Huvdtema är inte arkæologisk, arkæologi har oavsiktligen/omedvetet råkat komma med i urklippet*” (1987:66). Jeg mener ikke, at man med rimelighed kan antage at vide, hvad journalisten har gjort utilsigtet eller ubevidst. I stedet vægter jeg derfor, om det arkæologiske tema kan undlades, uden at det ændrer på forståelsen af artiklen.

Artiklerne kan på baggrund af deres indhold yderligere inddeles i disse otte underkategorier fortsat med inspiration fra Welinder (1987:66-68):

Underkategorier:

1. Nyhedsartikler om arkæologiske udgravninger eller fund.
2. Nyhedsartikler og notitser om formidling til offentligheden i form af f.eks. publikationer, foredrag, kulturnatsarrangementer, rundvisninger og udstillinger.
3. Nyhedsartikler og reportager hvori et arkæologisk tema indgår i en beskrivelse eller en historik i tilknytning til hovedtemaet.
4. Nyhedsartikler og reportager om den arkæologiske virksomhed eller forvaltningen af denne.
5. Nyhedsartikler om arkæologiske forskningsresultater.
6. Reportager eller indlæg med kulturelt eller kulturhistorisk tema.
7. Reportager eller indlæg som indeholder samfundsdebat, hvori et arkæologisk tema indgår.
8. Artikler hvor det arkæologiske tema indgår som belæg eller argumentation for et hovedtema.

Welinder anvender 17 underkategorier, hvoraf 1, 2, 3, 4, 5, 8 stort set er svarende til mine henholdsvis 1, 2, 4, 5, 6, 7. Mine underkategorier 3 og 8 er opstået undervejs i analysen. Welinders øvrige underkategorier omhandler primært artikler, som jeg allerede ved min overordnede inddeling har frasorteret. En komplet liste over indlandsartiklerne med angivelse af hvilken kategori jeg placerer dem i findes i Bilag 2.

4.4 Analysespørgsmål

Med inspiration fra Bjerrum Jensen (2009b), som også benytter sig af Faircloughs analyseredskaber, har jeg opstillet en række spørgsmål. Disse skal tilsammen bruges til at undersøge de forskellige diskurser (Bjerrum Jensen 2009:24-46; Fairclough 1992:137-199).

- Kommunikerer arkæologien eller den arkæologiske kulturarvs formål eller relevans direkte eller indirekte / konkret eller abstrakt?
- Underbygges udsagn om arkæologiens formål med en form for argumentation eller legitimering?
- Er arkæologien eller den arkæologiske kulturarvs formål eller relevans formuleret som en truisme?
- Hvem er afsender/modtager?
- Hvem bliver inkluderet eller ekskluderet?
- Optræder arkæologer som informanter eksempelvis igennem et interview eller en pressemeddelelse?
- Optræder der andre informanter?
- Bruges der modalverber?
- Bruges der subjektiv eller objektiv modalitet?
- Hvorledes er transitiviteten i teksten?
- Bruges de arkæologiske resultater som perspektiv på nutidige emner?
- Associeres arkæologien til eventyr eller detektivarbejde?
- Italesættes arkæologer som beskyttere af den arkæologiske kulturarv?
- Omtales arkæologien eller den arkæologiske kulturarv som et problem f.eks. som fordyrende eller forsinkende?
- Indbydes læseren direkte eller indirekte til at deltage i et arrangement med arkæologisk indhold?
- Italesættes de arkæologiske spørgsmål eller tolkningsgrundlaget?

Langt fra alle spørgsmålene er relevante for alle artiklerne. Denne liste skal blot opfattes som et metodisk hjælperedskab til at belyse, hvordan artiklernes budskab er bygget op. Det er

derfor ikke svarene på spørgsmålene der, er interessante, men essensen af artiklerne som spørgsmålene har hjulpet mig til at formulere. Jeg vil i det følgende derfor ikke gennemgå svarene på analysespørgsmålene, men derimod koncentrerer mig om resultatet af tolkningsprocessen: diskurserne.

4.5 Kildekritik

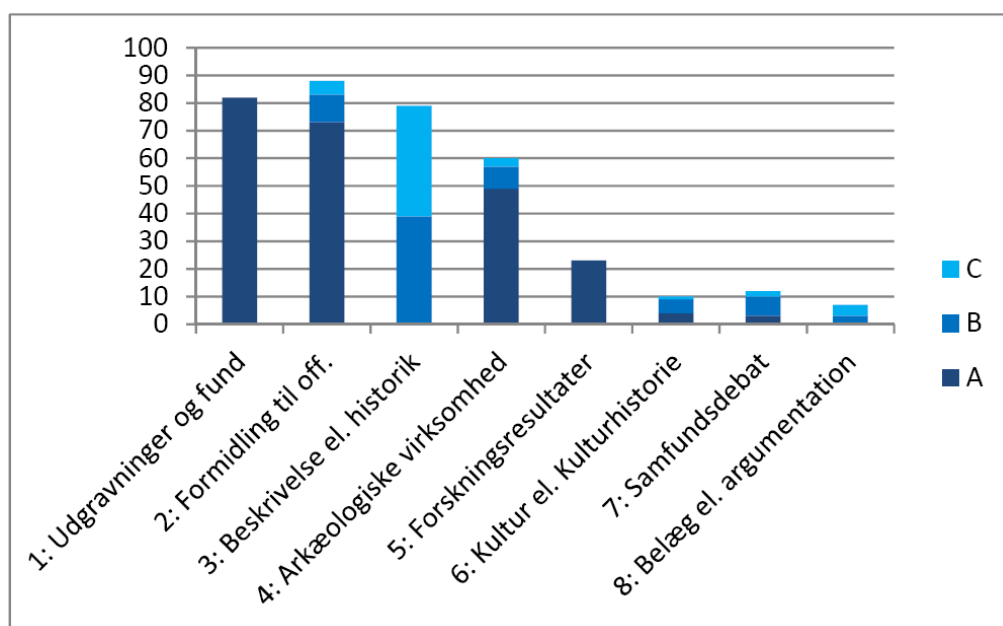
En analyse foretaget på baggrund af fem af landets aviser vil ikke kunne vise det fulde billede af, hvordan arkæologiens rolle og relevans kommunikeres. Et fuldt billede ville dog aldrig kunne genereres, da den diskursive betydningsdannelse konstant er i udvikling. Aviser kan heller ikke bruges ukritisk som kilde. Ejerforhold, økonomi eller politiske relationer formgiver avisernes agendaer og dikterer, hvorledes de prioriterer det stof, de bringer. Aviser er kommercielle foretagender, der lever af at sælge læsere til reklamer. De tjener deres penge ved at opnå så højt et læsertal som muligt for så lav økonomisk omkostning som muligt (Fairclough 1995:42). Derfor producerer og bringer de historier, som de mener, læserne er mest interesseret i, hvilket blandt andet betyder, at de oftest anvender populære vinkler og etablerede diskurser. Dermed bliver det billede, som denne analyse kan tegne alligevel sigende for situationen anno 2011.

5.0 Resultaterne af diskursanalysen

I den følgende gennemgang har jeg for overskuelighedens skyld valgt at tage udgangspunkt i fordelingen af artiklerne på de tre hovedkategorier og otte underkategorier. Dette vil belyse, i hvilken sammenhæng indlandsarkæologi omtales i de udvalgte aviser. Desuden vil denne fremgangsmåde gøre det lettere at afgrænse de diskursive rammer eller 'diskursordnerne', indenfor hvilke jeg vil forsøge at identificere de forskellige konkurrerende diskurser.

5.1 Generelle bemærkninger

Figur 3 viser den samlede fordeling af artikler på de otte underkategorier. Farveforskellen fra mørk til lys blå indikerer fordelingen på de tre hovedkategorier (A-C), og dermed hvor højt det arkæologiske tema vægtes i de enkelte artikler. I Bilag 1d findes tilsvarende opgørelser fordelt på de fem aviser. Heraf fremgår det tydeligt at der, som man kunne forvente, er stor forskel på, hvordan aviserne vægter det arkæologiske stof samt hvilke typer af historier, de er mest interesseret i at bringe.

Figur 3: Fordelingen af artikler på de tre hovedkategorier og otte underkategorier (Absolutte tal. Se Bilag 1b-c for de eksakte talværdier).

Det skal især bemærkes, at analysens eneste regionale avis har det største relative antal artikler med omtale af indlandsarkæologi. Fyens Stiftstidende har desuden flest artikler i kategori A1, som omhandler arkæologiske udgravninger og fund. Dette skyldes sandsynligvis, at der i regionale aviser gives mere plads til stof, der relaterer sig til det nære område. Det meste arkæologi foregår ude i lokalområderne og vil derfor først og fremmest, men bestemt ikke udelukkende have interesse for de, der kender området. På samme måde kan mængden af kategori A1 artikler, som blev bragt i Politiken formentlig forklares ved, at Politiken har hovedsæde i København. I det pågældende år har der netop været stor arkæologisk aktivitet i København i forbindelse med udgravningerne til den kommende Metro Cityring. Hele ni ud af de 14 artikler omhandler metroudgravningen. Til sammenligning udgør omtalen af den københavnske Metroudgravning blot tre ud af 14 artikler i Jyllands Posten, som har hovedsæde i Viby ved Århus. Det ser ud til at det også er de lokale interesser, der har indflydelse på de landsdækkende avisers prioritering. En anden forskel mellem regionale og landsdækkende aviser som jeg har bemærket er, at arkæologer i den regionale avis langt oftere optræder som informanter direkte gennem interviews. I de landsdækkende aviser ses en tendens til, at man hellere benytter sig af informationer, som kan indhentes via museernes hjemmesider eller en pressemeddelelse.

En meget væsentlig observation er, at artiklerne kun meget sjældent nærmer sig en direkte og konkret formulering af arkæologien eller den arkæologiske kulturarvs relevans eller formål. Dette skyldes formentlig, at journalisterne ikke har haft til hensigt at fremstille arkæologiens relevans. Jeg mener dog også, at det er en indikation af, at arkæologiens relevans ikke er genstand for synderlig meget interesse eller debat. Ligeledes er der kun i ringe grad omtale af det arkæologiske forskningsgrundlag eller tolkningsmetoderne. Når det forudgående ræsonnement undlades, fremstår de arkæologiske resultater som banal viden. Dette ses blandt andet i en overskrift, der lyder: *"Tiden ligger gemt i jorden"* (FS d. 27. oktober). Arkæologernes arbejde bliver som konsekvens heraf til alene en mekanisk blotlæggelse af det gemte.

5.2 Udgravninger og fund

Kategori A1 indeholder 82 artikler eller 22,7% af det samlede antal artikler, og handler om arkæologiske udgravninger og fund. Det billede, der i disse artikler bliver tegnet af arkæologer, fremstår primært gennem beskrivelsen af deres handlinger fremfor direkte portrætter. I nogle få artikler hvori der indgår portrætter af arkæologer, er det et billede af den passionerede nörd, der er styret af sin faglige nysgerrighed og for hvem: "[...] *jobbet som arkæolog [er] realiseringen af barnedrømmen*" (KD d. 23.marts).

Den artikel jeg her citerer, har overskriften "*Ekspert i Københavns undergrund*", og er et portræt af museumsinspektør og arkæolog Hoda El-Sharnouby fra Københavns Museum. Overskriften viser en anden meget dominerende diskurs, nemlig arkæologer som eksperter. I nogle tilfælde bruges titlen "*ekspert*" direkte af journalisten som i den nævnte overskrift eller som i en artikel fra Fyens Stiftstidende d. 18. juni: "*Ekspertene kan gå i gang med at analysere det, der blev fundet i jorden for foden af Knudstårnet*". Her optræder "*ekspertene*" ligefrem som et synonym for arkæologer. Andre gange italesættes arkæologer mere indirekte som eksperter. Et godt eksempel er en artikel om en udgravning på Fyn, hvor bygherre i en billedtekst citeres for: "*Det er virkelig imponerende, hvad de kan finde ud af*" (FS d. 5. juni). Her udtrykkes en respekt overfor arkæologerne, der 'kan' noget, som andre ikke kan.

Arkæologerne er også selv med til at understrege deres autoritet som eksperter. Blandt andet ved ofte at bruge 'vi', som er en mere objektiv modalitet end 'jeg'. Kun meget sjældent udtaler en arkæolog sig på egne vegne. I stedet udtaler de sig på hele graveholdet eller tilsyneladende på vegne af alle arkæologer. Her er et eksempel fra en artikel om en forundersøgelse: "*Det ligner en grube, som har været fyldt op med affald. Dem finder vi mange af helt tilbage fra bronzealderen, forklarer arkæologen*". Brugen af 'vi' bevirker, at arkæologen kan trække på den kollektive arkæologiske ekspertise, hermed bliver udsagnet mere objektivt og virker derfor mere overbevisende (Fairclough 1992:158ff).

En særligt dominerende diskurs i beskrivelsen af arkæologernes arbejde fremkommer ved associationer mellem arkæologer og detektiver (eks. FS d. 1. maj; KD d. 8. februar og KD d. 25. marts) eller det arkæologiske feltarbejde og skattejagt (eks. FS d. 21. august; JP d. 27. april og KD d. 31. oktober). Det er ikke kun journalisterne og andre 'ikke-arkæologer' der anvender denne diskurs, men også arkæologerne selv: "*Det er som at være på en skattejagt*

og en tidsrejse i historien. Man ved aldrig, hvad man støder på” (JP d. 28. april). Potentialitet for at finde den store skat er essensen i skattejagten og ifølge dette udsagn også i fascinationen med det arkæologiske feltarbejde.

Netop fortællingen om det gode eller værdifulde fund er populær, hvilket kan ses af de mange artikler, der handler om, hvad der er fundet, frem for hvordan eller hvorfor der overhovedet udgraves. Nogle fund er selvfølgelig mere populære end andre. Guld og andet danefæ er eksempelvis rigtig gode til at understøtte associationerne til skattejagten. Især hvis disse fund er gjort af almindelige borgere eller af et barn (eks. FS d. 16. april & d. 20. oktober).

Et andet populært fund er skeletter. For eksempel fundet af ni grave ved Københavns Rådhus. Alle fem aviser bringer d. 22. marts denne historie. Kun Politiken vælger at sætte en journalist til at skrive en lidt længere artikel om fundet. De øvrige bringer varierende uddrag af en tekst, som er forfattet af Ritzau. For disse fire små artikler er det interessant, at det er skeletterne, der er i fokus. Kun i den længste af dem bliver der til sidst medtaget et citat af en arkæolog, som redegør for tolkningen af fundet (FS d. 22. marts). Tolkningen må have indgået i den oprindelige Ritzau artikel, men er kun i ét tilfælde kommet med i avisernes udlægning. Dette ser jeg som en indikator for, hvor lidt tolkningen betyder for historiens værdi. Skeletter er med andre ord interessante i sig selv. Grunden hertil tror jeg blandt andet er, at skeletterne repræsenterer et meget mere menneskeligt aspekt af fortiden end potteskår og stolpehuller. Det er her, at man kommer helt tæt på fortidens mennesker, der gennem arkæologien fremstår i situationer, som folk i dag kan relatere sig til. I artiklen fra Politiken står der: *”Og en pige, der døde i 12-års alderen, havde stadig hænderne foldet om en lille indtørret blomsterbuket og en enkelt perle rundt om halsen”*. Et dødsfald og en omsorgsfuld afsked, der er foregået for flere hundrede år siden, bliver ved hjælp af arkæologien meget nærværende.

En diskurs, der ligefrem fremstiller arkæologien som en tidsmaskine, kommer til udtryk ved ytringer som *”De graver sig baglæns i tiden”* (KD d. 25. marts). Det er dog som med skattejagten ikke kun ’ikke-arkæologer’, der benytter denne diskurs. I en artikel citeres en arkæolog, der under en udgravning ved Hedensted kirke har fundet et formfragment: *”Når man så kan gå op i klokketårnet og matche formen med den nuværende klokke, bliver historien pludselig meget virkelig. Jeg følte faktisk et bånd til den gamle klokkestøber, der i*

sin tid støbte bronzen og lavede klokken” (KD d. 16. marts). Bemærk her brugen af subjektive modalitet, der indikerer en høj grad af tilknytning mellem udsagn og producent (Fairclough 1992:158ff). Det er arkæologens personlige oplevelse.

En lignende beskrivelse af båndet til fortiden bliver ytret af to ’ikke-arkæologer’, eller rettere amatørarkæologer, der har registreret skåltegn ved Helnæs Bugt: *”Det at færdes i landskabet og have kontakt med fortiden og naturen gør dig rigere. Det gør dig rigere ved at sætte dit eget liv i perspektiv, og det vil vi gerne bidrage til. -For mig er den største oplevelse at tænke over, at der er et budskab, som mennesker har ønsket at printe ind i sten, og at den sten står her i dag*” (FS d. 18. september). Ligesom det forrige citat, fortælles der her en historie om, at de materielle levn kan bringe nutidens mennesker tættere på fortidens. Det er dog ikke den materielle arkæologiske kulturarv alene, der kan bringe folk i kontakt med fortiden. Tidsrejsen sker i disse tilfælde ved, at mennesker agerer med den materielle kulturarv igennem de arkæologiske processer: udgravning, registrering, forskning og tolkning. Eller ved blot at færdes iblandt den.

I rigtig mange artikler forekommer der ikke nogen direkte italesættelse af, hvad det konkret er, at udgravningen har bidraget med. Under overskriften *”Arkæologer finder bro*” fortæller en artikel om et fund i forbindelse med Metroudgravningen: *”Vi har gravet i nogle af Kastellets udenomsværker og har fundet bropiller fra ravelinbroen, der har ført over voldgraven ud til Østerbro, siger museumsinspektøren*” (BT d. 13. august). Der bliver ikke i artiklen gjort rede for, om man i forvejen kendte til broens placering og konstruktion. Omtalen af broen i bestemt ental giver dog en indikation af, at man har kendt til dens eksistens. Det er altså ikke klart, om der her er kommet noget nyt ud af det arkæologiske arbejde. Dermed kan vi føje denne til en lang række af artikler, som alene fokuserer på, hvad arkæologerne har fundet uden at italesætte fundenes betydning. Dette tror jeg kan forklares ved, at journalisten blot har været interesseret i historien om fundet. Under alle omstændigheder skabes der et billede af, at arkæologi alene har til formål at udgrave og indsamle.

I en række tilfælde bliver det understreget af arkæologer at udgravningen bidrager med ’ny viden’: *”[...]vi får masser af ny viden og nye ting at spekulere over de kommende år*” (KD d.

25. marts). Og *"Odense Bys Museer, der skal stå for udgravningen, betegner fundene som "et helt unikt kulturområde, der virkelig bidrager med megen ny viden"* (FS d. 10. april). Der er desuden nogle artikler, som præciserer den nye viden, som udgravningen har til formål at frembringe: *"Formålet med at genåbne gravhøjen, der er en af landets største, er bl.a. at finde ud af, om den i oldtiden virkelig var op til 40 m i diameter. Hvis det er tilfældet, kan der være en idé i at markere gravhøjens oprindelige omfang i landskabet, så besøgende kan få et mere nøjagtigt indtryk af fortidsmindets størrelse"* (JP d. 6. august). I dette tilfælde er målet at opnå en større forståelse, som skal bruges til at formidle et mere *"nøjagtigt"* billede af fortiden. I sidste ende er det dog den arkæologisk genererede viden, der er slutproduktet. Hvorvidt denne viden eller større forståelse kan bruges til noget, bliver i langt de fleste tilfælde ikke nævnt. Tilbage står dermed en diskurs, som fortæller, at arkæologi bidrager med viden om fortiden, og at der derudover ikke er noget formål.

En særligt sjælden diskurs fortæller, at den arkæologisk genererede viden kan bruges som udgangspunkt for økonomisk indtjening. Et eksempel herpå findes i et portræt af arkæolog Jens Vellev på baggrund af åbningen af Tycho Brahes grav i 2010. I artiklen gennemgås nogle af Vellevs bedrifter, og der står blandt andet: *"Han gav sig til at grave, og ganske rigtigt: Resterne af hytterne lå der stadig, gemt under jorden. Men fundet var ikke nok. Han ville vide præcis, hvordan de var blevet brugt, så han rejste penge til at bygge en tro kopi af en hytte. Og når nu hytten stod der, kunne man lige så godt bruge den. I dag er den en millionforretning, og sydesalt fra Læsø er en efterspurgt vare i supermarkederne."* (KD d. 24. marts). Den 'passionerede nörd' følger her sin faglige nysgerrighed, og opnår ikke alene større forståelse af fortiden, men genererer også viden der sætter gang i en *"millionforretning"*.

I begyndelse af 2011 var der en del omtale af arkæologi i forbindelse med, at regentparret foretog en rejse til Bahrain. Turen inkluderede et besøg på Moesgård Museums udgravninger i landet. I de første korte artikler herom optræder arkæologien som formålet med rejsen: *"Dronning Margrethe får chancen for at dyrke sin interesse for arkæologi, når hun og prins Henrik i begyndelsen af næste måned rejser på officielt besøg i Bahrain"* (BT d. 19. januar). I en anden artikel står der: *"Dronning Margrethe vil besøge disse grave under sit ophold i landet og dermed understrege, at det bl.a. er takket være Moesgård, at der er så tætte*

forbindelser mellem Bahrain og Danmark” (JP d. 3. februar). Her krediteres Moesgård Museum og deres arkæologiske feltarbejde for at skabe ”tætte forbindelser” mellem Danmark og Bahrain. Det fortæller, at det arkæologiske arbejde kan have positive sideeffekter, som kan styrke de diplomatiske forbindelser. Arkæologi bliver hermed til et diplomatisk redskab. Denne diskurs underbygges i en senere artikel, hvori Dronningen kritiseres for at have overrakt en orden til Kongen af Bahrain, blot to uger inden der udbrød konflikt i landet. Her refereres til udtalelser fra Udenrigsministeriets protokolchef: *”Hun oplyser videre, at dronning Margrethe og prins Henriks officielle besøg i Bahrain er kommet i stand efter en invitation fra landets konge. Og at invitationen er givet ikke mindst på baggrund af Dronningens store interesse for landets arkæologiske udgravninger, som har været i gang siden 1950erne med danske eksperter som pionerer i arbejdet. ”Besøget har på den måde haft til formål at styrke de kulturelle bånd mellem landene”* (BT d. 19. februar).

En artikel om en anden af Moesgård Museums igangværende udgravninger i Bahrain bliver på forsiden af Kristeligt Dagblad d. 8. februar præsenteret med ordene: *”Arkæologer under tidspres. Danske arkæologer har travlt i Bahrains ørkensand. Økonomiske interesser i at bygge huse og anlægge veje truer gravhøje, som menes at være fra Edens Have”*. I selve artiklen beskrives de arkæologiske levn *”[...]som danske arkæologer sammen med deres bahrainske kolleger desperat forsøger at indhente og bevare, før det er for sent”*. Dette er udtryk for en diskurs, der optræder flere gange, også når det gælder arkæologi i Danmark. Diskursen omtaler arkæologer, som arbejdende for at beskytte og bevarer den arkæologiske kulturarv inden den forsvinder. Politiken bringer den 1. marts et billede med overskriften *”Øjenvidne. I sidste øjeblik”* og nedenunder beskrives situationen på billedet med ordene: *”Hvem? Arkæolog Hvad? Ser på fundament fra 1667, før gravkoen tager det Hvor? Rådhuspladsen, København”*. Dette ”øjensvidne”-billede med den meget korte tekst tolker jeg som udtryk for, at denne diskurs forventes at være velkendt blandt avisens læsere, siden den ikke kræver yderligere uddybning.

Arkæologien, som et led i bygge- eller anlægsprocesser, er også en udbredt fortælling i aviserne. Det kommer blandt andet til udtryk i en artikel med overskriften *”Fortidens spor skal findes først”*. Underoverskriften lyder *”Arkæolog fra Odense Bys Museer finkæmmer jorden, før fjernvarmeledning kan lægges”* (FS d. 14. april). Her er det især brugen af

modalverberne 'skal' og 'kan' der understreger, at det arkæologiske arbejde er en nødvendighed forud for anlægsarbejde. Der findes også italesættelse af, at dette er bestemt ved lov (eks. FS d. 12. december). Oftest bliver lovkravet kun omtalt implicit. I en artikel om udgravningerne forud for anlæggelsen af en golfbane i Kerteminde beskrives det videre forløb, efter at arkæologerne har afsluttet forundersøgelsen og indstillet dele af området til udgravning: *"Hvis Golfbane Kerteminde afviser [udgravningerne], er selskabet tvunget til at anlægge golfbanen uden om bopladserne, som udgør en lille del af det i alt 100 hektar store område. Hvis selskabet derimod godkender, skal det selv betale et endnu ukendt beløb for udgravningerne – eventuelt med støtte fra Kulturarvsstyrelsen"* (FS d. 16. november). Journalisten gennemgår de to mulige udfald af det videre forløb, men det er ikke en neutral gennemgang. En analyse af de transitive forhold i dette citat afslører, at bygherren er *"tvunget til"* at handle på en bestemt måde. Journalisten undlader at uddele ansvar, ved ikke at nævne hvem der 'tvinger', men det ændrer ikke ved, at bygherre her bliver fremstillet som en form for offer. Dette forhold understreges ved brugen af modalverbet 'skal': *"skal det selv betale"*. Denne udlægning af sagen giver et indtryk af, at journalistens sympati ligger hos bygherre. Hensynet til den arkæologiske kulturarv er i hvert fald ikke journalistens største bekymring.

I dette sidste uddrag berøres desuden en anden velkendt diskurs, hvori arkæologien fremstilles som fordyrende, forsinkende eller til besvær for byggeprocessen. Dette er en gennemgående diskurs for omtalerne af udgravningerne på Kerteminde Golfbane. Overskriften på én af artiklerne lød: *"Golfdirektøren er glad"*. Glæden skyldes to forhold: At de arkæologiske undersøgelser skrider hurtigt frem; og *"[...]at der kun er blevet fundet ganske få fund i det store område, som er blevet undersøgt færdigt"* (FS d. 2. september). Direktøren citeres i samme artikel for: *"Det er klart, at det er lettere for os, at der ikke er forhistoriske fund i området, som vi skal forholde os til og inddrage i designet af golfbanen"*. Ikke alene er det arkæologiske arbejde her potentielt forsinkende, men de arkæologiske fund, eller den arkæologiske kulturarv er ligefrem uønsket. Dette er ikke et enestående tilfælde. I en artikel om en anden fynsk udgravning møder vi en bygherre, som *"[...]krydser fingre for, at han [arkæologen] ikke finder noget, der kan forsinke processen med at forsyne borgerne i Sønderby og Ebberup med fjernvarme"* (FS d. 14. april). Til trods for disse meget grove eksempler, så er diskursen, der omtaler arkæologien som forsinkende eller fordyrende dog

ikke blandt de mest dominerende. I langt de fleste tilfælde er det desuden omtaler af en risiko for forsinkelse, som ikke bliver aktuel.

Den sure bygherre der raser over urimeligheden af, at han skal betale for de arkæologiske udgravninger findes kun i en artikel i kategori A4, som vil blive behandlet i afsnit 5.5. Til gengæld møder vi i Fyens Stiftstidende d. 27. oktober en meget usædvanlig udtalelse: *"Vi kan ikke vide, hvad jorden gemmer. Derfor laver vi de her forundersøgelser for at minimere risikoen og for at sikre, at vi ikke ødelægger noget"*. Udtalelsen stammer fra en projektleder fra Vejdirektoratet, og artiklen handler om de arkæologiske udgravninger ved udvidelsen af motorvejen mellem Middelfart og Nørre Aaby. Det mest påfaldende ved udtalelsen er, at en repræsentant for bygherren her benytter modaliteten 'vi' hele vejen igennem. Dermed tager han på Vejdirektoratets vegne ikke alene ansvaret for, at der ikke ødelægges arkæologiske levn, men også for selve udførelsen af forundersøgelserne.

En positiv udlægning af bygherres rolle finder vi også i omtalen af Metroudgravningerne i København. Metroudgravningen nævnes i alt i 22 artikler fra kategori A1 og i endnu 11 artikler i de øvrige kategorier. På trods af, at Metroen eller Metroselskabet i enkelte af de mindre artikler ikke nævnes direkte, så er det stadig forholdsvis meget omtale udgravningerne har genereret. I rigtig mange af artiklerne bliver Metroselskabet tilmed krediteret for de gode fund. For eksempel i det tidligere omtalte portræt af museumsinspektør Hoda El-Sharnouby hvor hun udtaler: *"De seneste 15 års metrobyggeri i København har været en sand guldgrube til informationer om byens fortid"* (KD d. 24. marts). Hvad denne positive opmærksomhed har betydet for Metroselskabets omdømme italesættes ikke i artiklerne i analysen. En artikel, hvori det nævnes, at budgettet for de arkæologiske undersøgelser ligger på 180 millioner kroner, slutter dog med ordene: *"Og trods den store regning siger Metroselskabets teknisk direktør Erik Skotting: "Det er fantastisk spændende, at vi blive klogere på Københavns historie, samtidig med at vi bygger en metro, der kommer til at forandre fremtidens København"* (KD d. 25. marts). I denne diskurs er det ikke arkæologerne eller arkæologien som bidrager med ny viden, men bygherre, der tilsyneladende også mener, at pengene er givet godt ud.

5.3 Formidling til offentligheden

I den samlede fordeling og i tre ud af de fem aviser overgås kategori A1 i omfang kun af artikler i underkategori 2, som omhandler formidling til offentligheden. Her findes 88 artikler svarende til 24,4% af det samlede antal artikler. Underkategori 2 indeholder især bog-anmeldelser og omtaler af udstillinger, omvisninger på udgravninger eller foredrag. Langt de fleste har arkæologi som hovedtema. De øvrige handler fortrinsvist om foredrag eller bøger med arkæologi som bi-tema eller bøger med arkæologer som forfattere. Hele 56 af de 88 artikler omhandler tilbud til læserne om at deltage i et arrangement med et arkæologisk indhold. Det er oftest museerne, der udbyder tilbuddene, men også Aarhus Universitet optræder med offentlige invitationer til foredrag og Ph.d forsvar. Kulturarvsstyrelsen (nuværende Kulturstyrelsen) indbyder til et arrangement i forbindelse med projektet *Danmarks Oldtid i Landskabet*. Desuden er diverse lokalhistoriske foreninger, biblioteker eller arkæologiforeninger også aktive udbydere.

I disse artikler opfordres læserne sjældent direkte til at deltage i arrangementerne. I nogle tilfælde er det alene brugen af modalverbet 'kan' der udtrykker, at der er tale om et tilbud. Som for eksempel i en artikel om et kulturnatarrangement på Møntergården i Odense: "[...] *så du kan føle på knogler og kranier, som arkæologer har gravet frem af jorden*" (FS d. 31. august). I andre tilfælde er ordvalget i artiklerne direkte med til at ekskludere dele af offentligheden fra arrangementernes målgrupper. En artikel fra B.T. d. 15. januar fortæller således om muligheden for at blive vist rundt i metroudgravningerne på Kongens Nytorv. Her har man valgt at begynde med ordene "*Hvis du elsker at rode i jorden, så kan du få lidt af lysten styret nu: Følg arkæologer på en gratis omvisning[...]*". Denne formulering ekskluderer den del af offentligheden, der ikke på forhånd er interesseret i arkæologi.

I andre artikler anvendes en national diskurs. Heri omtales for eksempel gravhøje og jættestuer, som noget "*vore forfædre*" har skabt (FS d. 25. august). Det giver et falskt billede af, at der er et biologisk slægtskab mellem befolkningen i dag og i sten- eller bronzealderen samtidig med, at man får at vide, at fortiden er interessant, fordi det er 'vores forfædres' tid. Hermed ekskluderes borgere med en anden biologisk etnicitet. På trods af dette viser disse artikler, at den arkæologiske kulturarv og den viden om fortiden, som arkæologien producerer i stor udstrækning danner grundlag for oplevelser med et underholdende eller oplysende indhold.

Det er den samme diskurs, som implicit optræder i de fleste af artiklerne i underkategori 2. I nogle af disse er de dog tydeligvis ikke den producerede viden, men selve den arkæologiske udgravningsproces og de fundne genstande, som danner grundlag for arrangementerne (eks. FS d. 25. februar). På Museum Sønderjylland har man ifølge en artikel skabt en *"interaktiv udstilling"*, hvor: *"[...]museumsgæster selv [kan] agere arkæologer og udgrave Skrydstrupkvindens grav"*. Her er det også den arkæologiske udgravningsproces, der er i fokus. En af museets inspektører udtaler: *"Vi viser, at vi kan andet end bare at udstille døde genstande. Her prøver vi at sætte brugeren i centrum, fordi vedkommende kan skabe sin egen museumsoplevelse"* (KD d. 18. februar). Udstillingen har altså til formål at aktivere frem for blot at informere museumsgæsterne.

En anden interessant udstilling, som har fået en del omtale, er udstillingen *Syv vikinger* på Moesgård Museum. Her benytter man sig ligeledes af: *"interaktive metoder, der inddrager publikum"* (JP d. 30. januar). En museumsinspektør beskriver tanken bag udstillingen: *"Potteskår og sølvmønter kan være fint nok, og det har vi selvfølgelig med, men fundene er afsæt for det, der er det egentlig spændende: fortællingen om de mennesker, der levede, da genstandene blev brugt. Hvad de tænkte og følte, hvordan de levede[...]"* (PO d. 25 marts). Det understreges, at museet her forsøger at bryde med den traditionelle udstillingsform. Et brud som senere i samme artikel italesættes således: *"Vi vil lade folk sanse og føle mere end sædvanligt, fordi vi mener, det er en spændende måde at formidle historien på, og vi tror, at vi dermed kan fange et bredere publikum. Et besøg på et kulturhistorisk museum skal jo ikke være som at få lektier for"*. Den moderne formidling af fortiden handler således om at inddrage publikum og bruge den arkæologiske viden til at skabe spændende fortællinger om fortiden.

Når fokus går fra den faktuelle viden og over til de spændende, men også fiktive fortællinger, så er det nærlæggende at tænke, at den arkæologiske formidling er blevet ren underholdning. Men der er stadig et formål med formidlingen i udstillingen *Syv vikinger*: *"Det handler ikke om at drage direkte paralleller mellem oldtid og nutid, men om at skabe associationer mellem for- og nutid, så museumsgæsterne får lejlighed til at reflektere over universelle menneskelige spørgsmål. Pauline Asingh giver et eksempel på, hvad der menes: Ved at lave en kobling*

mellem våbenofringerne fra Illerup Ådal og genstande og fortællinger fra Afghanistan og Uganda kan man måske få publikum til at reflektere over et universelt emne som krigens konsekvenser for civilbefolkningen og spørgsmålet om forsoning efter en krigshandling. "På den måde kommer man et skridt videre" (JP d. 30. januar). Der findes altså aspekter af den menneskelige tilværelse, som er de samme uafhængigt af tid og sted. Denne diskurs fremstiller formålet med formidlingen, som at give museumsgæsterne en viden eller en oplevelse de kan bruge som et perspektiv på deres egen eller andres tilværelse. Et konkret eksempel på denne diskurs møder vi i en artikel om en anden udstilling: *"Med udstillingen 'Skrald' vil Københavns Museum ikke bare vise gæsterne rundt i byens ildehugtende fortid, men også, hvordan byen før har klaret udfordringer, vi står over for i dag"* (PO d. 14. oktober). Dette er dog en meget sjælden diskurs.

Langt de fleste, oftest små artikler, som handler om formidling, kommunikerer ikke andet formål end underholdning. Den arkæologiske formidling opfattes som underholdende frem for blot informativt, hvilket er en pointe, som er værd at bemærke. Den bliver især tydelig i en artikel i Politiken d. 12. februar, som har samlet en række tilbud til børn og deres familier i skolernes vinterferie. Af de i alt 36 tilbud fra hele landet, som bringes under overskriften: *"Guide til en sjov vinterferie"* har hele fire et arkæologisk eller forhistorisk indhold. I to af tilbuddene er det et menneskeligt aspekt, der benyttes til at formidle fortiden. Enten ved at lade børnene træde ind i rollen som viking på togt, eller ved at man opstiller en 1:1 relation mellem drenge og piger i dag og i fortiden. I de to andre tilfælde er det den arkæologiske udgravningsproces, der er i fokus. Det, der tilbydes, er muligheden for at komme helt tæt på eller selv at deltage i den arkæologiske skattejagt.

Avisernes interesse for museernes permanente udstillinger og formidlingstilbud er til gengæld helt fraværende. Ikke i ét eneste tilfælde omtales en permanent udstilling, hvor det ikke er i forbindelse med en særudstilling eller en anden nyhed. Det er dog muligt, at denne type af omtaler findes, men blot ikke er kommet med i søgningen, fordi de ikke indeholder ordet 'arkæolog*'.

I en af artiklerne i underkategori 2 finder vi en omtale af Bi Skaarups bog: *"Bag brødet – dansk brød og bagning gennem 6000 år"*. Bogen indeholder brødotskrifter fra bonde-

stenalderen og til i dag. De forhistoriske opskrifter har Skaarup genskabt ud fra sin arkæologiske forskning og viden om bagning (PO d. 23. oktober). En anden artikel handler om to spil til computer og smartphones. Spillene er rettet mod børn og unge og har et historisk og arkæologisk indhold, som ønskes formidlet. Det ene spil, *"Magtens segl"*, er udviklet af Aarhus Universitet og beskrives som: *"Et reelt, sjovt spil, der kan anmeldes og bedømmes som et 'almindeligt' spil, men som samtidig indeholder formidlende viden"* (PO d. 13. august). I en tredje artikel nævnes det, at Jeanette Varberg fra Moesgård Museum har skrevet en fantasy-bog for unge med udgangspunkt i de arkæologiske fund fra Illerup Ådal (JP d. 22. december). Disse tre eksempler viser forsøg på at bringe formidlingen af den arkæologiske viden ud over den klassiske museumsplatform. Kogebøger, smartphones og fantasy-genren indgår i mange menneskers daglige liv i dag. Det interessante er her, at disse tre eksempler ikke kun låner de andre platformes format, men tydeligvis forsøger at fungere på lige fod med andre bøger og spil. Den arkæologisk genererede viden bliver dermed en integreret del af det moderne menneskes liv.

5.4 Beskrivelse eller historik i tilknytning til et hovedtema

En mindre del af de 79 artiklerne i underkategori 3 handler om forskning. Arkæologien indgår heri enten ved at levere data til forskningen eller ved at arkæologer indgår i tværfaglige forskningssamarbejder (f.eks. BT d. 20. november; FS d. 29. januar & PO d. 6. juli;). Den iboende diskurs er her, at arkæologi bidrager til skabelsen af ny viden eller større forståelse af fortiden.

26 artikler er omtaler af bygge- eller anlægsarbejde, heraf er de 20 fra Fyens Stiftstidende. I nogle tilfælde nævnes arkæologien i en opremsning af andet arbejde, der skal foretages, inden et byggeri kan gå i gang: *"Foreløbig gælder det arkæologiske fund, omplantning, støjafskærmning og lys. Selve brobyggeriet forventes påbegyndt i maj 2011"* (FS d. 24. januar). Denne form for omtale samt den relativt store mængde omtaler understreger en diskurs, som vi også fandt udsagn for i kategori A1-artiklerne: Arkæologi er et fast led i en bygge- eller anlægsproces. Igen findes der også italesættelse af, at det er et lovbestemt led, som bygherre er tvunget til at gennemføre, og som i nogle tilfælde kan være forsinkende: *"Vi har gjort alt for at holde tidsplanen, men der har også været det faktum, at en arkæolog har skullet undersøge ejendommen"* (FS d. 29. oktober). At det er noget arkæologen *"har skullet"*

henviser til, at det er lovbestemt, men ved ikke at præcisere dette og i stedet gøre arkæologen til aktøren, gøres arkæologen samtidig skyldig i forsinkelsen. Denne diskurs, som altså holder arkæologerne ansvarlige for forsinkelserne, er dog relativt sjælden. Langt oftere er det selve de arkæologiske fund, der præsenteres som årsagen. Eksempelvis i en artikel om salg af byggegrunde: *"Men de er nok først klar til salg i 2012, forklarer juristen med henblik på arkæologiske fund i jorden, som har forsinket projektet"* (FS d. 8. juni).

Politiken bragte d. 29. juni en artikel om det Sydfynske Øhav, som del af en serie om dansk natur i *"verdensklasse"*. Heri står der: *"Ud over det geologiske og biologiske har øhavet arkæologisk og kulturhistorisk værdi. Forskere er i færd med at undersøge en tidligere mose, Strynø-bassinet, hvor 4.000 år gamle træstammer er bevaret i havets bund"*. Ordet værdi skal umiddelbart ikke forstås således, at arkæologien udgør en værdi, men nærmere at området udgør en værdi for den arkæologiske forskning. Beskrivelsen fungerer ultimativt som en slags anbefaling til folk, der kan lide at færdes i naturen. Når arkæologien indgår i denne beskrivelse, betyder det, at arkæologien udgør en positiv merværdi eller en attraktionsværdi. Denne diskurs findes der ikke andre eksempler på i indlandskategorien. Til gengæld fandtes der i de fem aviser hele 34 artikler, som handlede om udenlandske turistrejsemål, hvori arkæologi netop indgår som en attraktionsværdi.

Den 19. april kunne man i Politiken læse overskriften: *"Arkæologer hjælper i drabssag"*. Artiklen handler om dobbeltdrabet på et ægtepar i Tusindårsskoven nær Odense. Inde i artiklen uddybes der: *"Et stort hold efterforskere arbejder intenst på [at] finde det afgørende spor, der kan føre til gerningsmanden. 250 henvendelser fra offentligheden gennemgås minutiøst, og nu er også arkæologer fra Moesgård Museum blevet tilkaldt for at undersøge gerningsstedet"*. At arkæologer assisterer politiet i deres efterforskning er åbenbart så usædvanligt, at det i denne første omtale bliver præsenteret allerede i overskriften, og dermed stjæler en smule af fokus fra det ellers vigtigere hovedtema. Dagen efter bringer Fyens Stiftstidende en artikel, som også fokuserer på arkæologernes rolle i efterforskningen. Heri står der: *"Om assistancen fra museumsfolkene konstaterer drabschef Henrik Justesen: - De er eksperter i at rode i jorden og finde små ting. Som eksempelvis projektiler"*. Her er det ikke arkæologernes ekspertise på forhistoriske aspekter, som er i tale, men derimod deres metodiske ekspertise. Arkæologer besidder noget viden og erfaring, som politiet ikke selv

råder over. Brugen af arkæologer i opklaringsarbejder betyder, at politiet ikke behøver at tilegne sig den metodiske erfaring. Vi kan udlede, at der deri ligger en økonomisk besparelse for politiet og for samfundet. Ligeledes tjener arkæologerne samfundet, når de arbejder på opklaringen af en forbrydelse og dermed for genoprettelsen af samfundets retsfølelse.

5.5 Den arkæologiske virksomhed eller forvaltningen af denne

Indenfor underkategori 4 findes i alt 60 meget forskellige artikler. De fleste har den arkæologiske virksomhed som hovedtema, men en lille andel handler mere generelt om forvaltningen af museerne. Her findes også udsagn for nogle af de samme diskurser, som vi allerede har truffet. Arkæologer fremstår således også her som eksperter (eks. KD d. 28. juni), der arbejder med at producere ny viden om fortiden (eks. FS d. 10. april). Denne viden kan så bruges til at formidle fortiden igennem udstillinger eller andre oplevelser (FS d. 21. marts), og formidlingen kan ligesom en tidsmaskine føre nutidens mennesker tættere på fortidens (JP d. 6. august).

Diskursen, hvor arkæologer arbejder for at bevare og beskytte den arkæologiske kulturarv, genfinder vi også i denne kategori. Dette ses især i forbindelse med den megen omtale af arbejdet med at overdække Jellingstenene. Her er det arkæologer fra den daværende Kulturarvsstyrelse, der arbejder for at beskytte stenene (eks. KD d. 11. maj & PO d. 21. april). Kort tid før at arbejdet med overdækningen skulle gå i gang, blev stenene udsat for hærværk i form af graffiti. Det er interessant at se på, hvordan denne hændelse omtales: *"Formand for menighedsrådet Gunni Højvang græd, da han så stenen: "Jeg blev meget, meget ked af det. Jeg synes, det er helt urimeligt. Og så blev jeg gal oveni. Det er så uanstændigt," siger han. Fra alle dele af landet er mails strømmet ind til menighedsrådsformanden med reaktioner. "Man kan mærke, at det har rørt ved noget. Et er at male på en mur, men det her er at gå over stregen," siger han."* (KD d. 14. februar). Det beskrives som *"urimeligt"* og *"uanstændigt"* at øve hærværk på den fælles kulturarv. Konservatoren fra Nationalmuseet, der arbejdede med at fjerne graffiti, udtaler: *"Naturligvis har jeg tænkt tanken, at et hærværk kunne finde sted, men hidtil er det ikke sket. Der har altid stået en vis respekt om disse og andre monumenter, og vi har valgt ikke at gøre andet end at sætte et lille hegn omkring den store sten, så børn ikke kravler op på den. Det er en halv meter højt og skal mest virke psykologisk. Vi har altid satset på respekten for klenodiet"* (PO d. 19. februar). Den

arkæologiske kulturarv i form af de forhistoriske monumenter er ifølge dette udsagn noget befolkningen normalt har respekt for. Denne respekt beskrives som en afgørende faktor i arkæologers og andre fagfolks arbejde med at beskytte dem.

I skærende kontrast til den respekt og agtelse, som de nationale monumenter i Jelling nyder, står en sag fra Nyborg kommune. Her ligger en gravhøj i vejen for opførelsen af et støjværn langs en motorvej. Beboere, der er generet af støjen, forsøger først at så tvivl om højens placering og alder, idet de mener, at der er tale om en bunke skrot fra Anden Verdenskrig. Daværende Kulturarvsstyrelse bliver bedt om at foretage en udgravning, men afviser. Beboerne får dog støtte fra politisk side: *"Det er de fynske folketingsmedlemmer Lars Chr. Lilleholt (V) og Poul Andersen (S), der har rejst sagen for [Transport-]ministeren, fordi de mener, at hensynet til beboerne må veje tungere end et fortidsminde, som ingen nogensinde besøger. Og som kun en håndfuld mennesker i det hele taget ved eksisterer"* (FS d. 15. april). Her ser vi et eksempel på, at politikere vægter hensynet til vælgerne højere end hensynet til fortidsminderne. Vi får desuden at vide, at fortidsmindet ikke er værd at tage hensyn til, fordi det ikke bliver brugt som udflugtsmål eller er særligt velkendt. Den faste arkæologiske kulturarv har ifølge dette udsagn ikke nogen værdi i sig selv, men kun i kraft af de relationer, den indgår i.

Arkæologien fremstår også i denne kategori som et led i en bygge- eller anlægsproces. Ligesom i de foregående kategorier forekommer der omtaler af arkæologien som forsinkende eller fordyrende. Eksempelvis i en artikel om en udstykning i Sdr. Nærå: *"Borgmester Hans Jørgensen lægger ikke skjul på, at han er godt træt af, at i første omgang kommunekassen og siden de kommende nybyggere skal betale regningen for at få undersøgt fortidens aktiviteter i området. - Men sådan er det ifølge loven hver eneste gang, arkæologer finder noget af interesse, hvor der skal bygges"* (FS d. 10. april). Fortidens levn bliver heller ikke her tillagt megen værdi. Det er alene den negative økonomiske påvirkning, som fundene vil have på nutidens borgere, der er i fokus. Borgmesteren mener i øvrigt: *"[...]at det burde være den store statskasse, der i stedet finansierer den slags arkæologiske udgravninger"*. Det er tanken om den fælles kulturarv, som det er fællesskabets ansvar at sikre, der her udtrykkes. Senere i samme artikel understreger borgmesteren, at han ikke mener, at udbyttet af det arkæologiske arbejde på nogen måde vil gavne lokalsamfundet: *"Hvis der bliver fundet noget særlig*

værdifuldt, havner det jo på Nationalmuseet, så der er ikke engang noget, vi får lov at beholde lokalt, siger Hans Jørgensen” (ibid.). Den arkæologiske kulturarv tillægges altså alligevel en værdi som udstillingsobjekt og som genstand for formidling samtidig med at det udtrykkes som betydningsfuldt, at den lokale kulturarv også formidles lokalt.

En leder i Jyllands Posten d. 12. august begynder med denne konstatering: *”Aarhus identificerer sig i høj grad med Vikingetiden, hvad der også er belæg for, idet det for længst er dokumenteret, at der gik lyslevende vikinger rundt her for 1.200 år siden – sådan cirka. Vikinger anlagde Aros, og der var altså vikingeliv præcis i det, der i dag er centrum i Aarhus*”. Her optræder den arkæologisk genererede viden som støtte for en lokal identitet. Lederen handler om, at Moesgård Museum har planer om at udvide det eksisterende minimuseum, der har til huse i lokaler under en bank på Sct. Clemens Torv i Aarhus. Det særlige ved det planlagte vikingemuseum er især en underjordisk tunnel. Inde i tunnelen vil man benytte den nyeste teknologi for at give gæsterne: *”[...]et så levende indtryk som overhovedet muligt af, hvordan befolkningen levede i vikingernes Aros – og hvordan der så ud i byen*” (JP d. 6. august). Dette indtryk skal ikke mindst understøttes af, at tunnelen bliver gravet ned i de oprindelige vikingetids kulturlag: *”Museumsgæsterne kommer til at vandre rundt, nøjagtigt hvor vikingerne selv gik for ca.1.000 år siden*” (JP d. 12. august). Gennemgående for artiklerne om projektet er understregningen af vigtigheden af denne *”autenticitet”* i formidlingen (JP d. 6. august).

Jan Skamby Madsen fra Moesgård Museum udtaler sig i en artikel om planerne: *”Aarhus vil gerne profilere sig som en vikingeby og stå for vikingetiden i Danmark*”. Madsen mener desuden, at museet kan blive en *”kæmpeattraktion”* for Aarhus (JP d. 6. august). Den arkæologiske formidling kan bruges til at trække turister til byen, og turister bruger ikke kun deres penge i museumsbutikken, men også rundt omkring i hele byen. Dette er grunden til, at også chefen for Aarhus City Forening er begejstret for planerne (JP d. 12. august). Desuden får vi i Madsens udtalelse at vide, at byen Aarhus vil bruge den arkæologiske viden og kulturarv til at *”profilere sig*”. Arkæologi bliver med andre ord til et branding-redskab.

I Nyborg har de også store planer for deres kulturarv. Her mener man, at Nyborg Slot har potentiale for at komme med på UNESCOs liste over verdensarv. Betydningen af dette

formuleres af en journalist: "[...]blåstemplingen er noget, der vil kunne komme alle til gode". Og Janus Møller Jensen, afdelingsleder for Nyborg slot, udtaler: *"Vi forventer, at det vil betyde højere besøgstal, og det er jo noget, der vil gælde byen generelt. Der er lavet masser af undersøgelser, der viser, at de steder, der bliver optaget, får et indspark rent økonomisk"* (FS d. 28. marts). De økonomiske perspektiver beskrives som en stor del af motivationen bag projektet. Janus Møller Jensen udtaler også: *"Vi har en stor historie, vi skal have fortalt. Vi, som arkæologer og historikere mener jo, at Nyborg Slot og bymidte i virkeligheden dækker over et kæmpe kongeligt anlæg fra Danmarks middelalder, som man ikke har været opmærksom på tidligere"* (ibid.). Det er altså ikke den fysiske kulturarv der alene tenderer til verdensarvslisten. Fortællingen, som historikerne og arkæologerne kan tilføje, er her afgørende. I en artikel med overskriften: *"Der er fremtid i slottets fortid"* refereres til en udtalelse af tidligere museumsinspektør på Nyborg Museum, Knud Hornbeck: *"Han glædede sig over, at de arkæologiske udgravninger, han i sine år som museumsleder skrev rapporter om, nu skal aktiveres for at gøre slot og by til kandidat til verdenskulturarv"* (FS d. 16. december). Her er et meget klart eksempel på, at den arkæologisk genererede viden kan bruges til noget. Den kan *"aktiveres"* og bruges som en vigtig brik i arbejdet med at højne anseelsen af Nyborg Slot fra nationalarv til verdensarv.

I Odense har man ligeledes fokus på, at arkæologi kan bruges til noget. I et indlæg af den nu afdøde rådmand for By- og kulturforvaltningen, bliver Odense Bys Museer rost for deres samarbejde med erhvervslivet, som er en del af deres projekt *"Kulturarv som værdi – arkæologi som værdiskaber"*: *"I stedet for alene at se disse [udgravningerne forud for et byggeri] som en udgift skal samarbejdet resultere i en mere langsigtet effekt, hvor arkæologien skal skabe værdi for virksomheden - også efter byggeriet står færdigt. Et eksempel er Blue Waters nye domicil i Tietgenbyen. Her er de arkæologiske fund og områdets historie, som blev afdækket før byggeriet, trukket helt ind i huset. Det er noget af det første, man møder, så historien er her blevet en del af virksomhedens image"* (FS d. 4. august). Den *"værdi"*, som arkæologien her skaber, er med til at give virksomheden et image, der skiller den ud fra andre virksomheder. Samtidig er den arkæologiske kulturarv blevet en del af virksomheden og dermed af de ansattes dagligdag.

Tidligere på året roses Odense Bys Museer også i en artikel, som handler om, at de har fået positive svar på hele seks ansøgninger om støtte fra daværende Kulturarvsstyrelse. Et af projekterne som nævnes i artiklen hedder *Vollsmose – Community Engagement og Outreach*, og handler ifølge artiklen også om at bruge *"arkæologi som værdiskaber"*. Projektet skal mere konkret *"skabe ejerskab til lokalområdet"* Vollsmose (FS d. 10. september). 'Værdien' er her formuleret som *"ejerskab"*. Vel at mærke et følelsesmæssigt ejerskab hos borgerne overfor det område, hvor de bor. Dette vil man i projektet opnå ved at: *"[...]de bronzealderding, der blev fundet, da bydelen blev opført, sættes ind i en nutidig sammenhæng, der blandt andet handler om globalisering og om, hvordan forskellige kulturer fra forskellige tider kan ligne hinanden"* (FS d. 10. september). Det er med andre ord igennem arbejdet med den arkæologiske kulturarv, at man forventer at skabe 'ejerskab'.

Arbejdet med kulturarv kan have indflydelse på et lokalsamfund, hvilket er noget, man har erfaret i Ladby. I forbindelse med den nye nationale mærkedag *"frivillighedens dag"* skriver afdelingsleder for Vikingemuseet Ladby Mette Ladegaard Thøgersen en kronik i Fyens Stiftstidende. Heri beskriver hun museets samarbejde med de mange frivillige, der blandt andet er beskæftiget med at bygge en kopi af Ladbyskibet. Dette arbejde, som kan betegnes som en form for eksperimental arkæologi, involverer flest mænd. Museets frivillige har derfor også startet et projekt målrettet til kvinderne. De syer således på et *"Ladbytapet"*, der skal *"[...]fortælle en historie om henholdsvis det gamle og det nye Ladbyskib"*. Mette Ladegaard Thøgersen beskriver fire grunde til, at museet prioriterer dette samarbejde: *"1) Museet får udført en række opgaver, som vi ikke kan afse lønmidler til. 2) De frivillige kan være medvirkende til at forankre museet i lokalområdet, hvilket Ladbyskibet i særdeleshed trænger til efter i en lang årrække (1937-1994) at have været under forvaltning af Nationalmuseet. 3) Vi får gode ambassadører for museet. 4) Og så har det frivillige arbejde en række positive sidegevinster af mere overordnet samfundsmæssig betydning for det, man kan kalde sammenhængskraften i det civile samfund, hvor f.eks. den sociale funktion, demokratisering og integration hører under"* (FS d. 19. oktober). Den frivillige arbejdskraft er ikke kun godt for museet, men i høj grad også for lokalsamfundet. Arkæologien kommunikeres her som noget, der kan bruges til at skabe ejerskab, forankring og sammenhængskraft i et lokalt samfund. Dette sker gennem arbejde, hvor borgerne agerer med den materielle såvel som den immaterielle kulturarv og skaber deres egne erfaringer, relationer og betydninger.

5.6 Forskningsresultater

Kun 23 artikler handler om resultaterne af den arkæologiske forskning. Om dette skyldes avisernes manglende interesse, eller arkæologernes manglende formidling er uklart. Klart er det dog, at der er produceret mere end 23 arkæologiske bøger, rapporter, Ph.d'er og specialer i 2011. De mest almindelige diskurser i disse artikler fremstiller arkæologer som eksperter (FS d. 18. juli) og arkæologiens formål som at bidrage med ny viden om fortiden (KD d. 21. maj). Den nye viden præsenteres ofte som rykkende ved de gældende opfattelser (BT d. 28. juni) eller skabende en større forståelse af fortiden (KD d. 19. december). Udover dette kommunikerer der sjældent et formål med forskningsresultaterne, og den nye viden er tilsyneladende et mål i sig selv.

En artikel handler om de foreløbige resultater af et projekt på Nationalmuseet, der skal gennemgå 80 flyttekasser fra arkæologen Jørgen Meldgårds dødsbo. Kasserne indeholder dokumentation fra Meldgårds forskning i det arktiske område, hvoraf noget nu vil blive publiceret. Blandt dokumenterne har man fundet et brev fra 1997, skrevet af sønnen af en inuit, der hjalp Meldgård ved udgravninger i sommeren 1954. I brevet står der: *"Når jeg rejser i Nunavut, møder jeg folk, der siger til mig, at de misunder Iglulingmiut (folk fra Igloodik, red.) dyrkelsen af deres kulturelle rødder og deres evne til at holde liv i deres kultur. Dit arbejde og det eksempel, du satte blandt os, mener jeg, har bidraget til vores positive opfattelse af vores kultur"* (PO d. 28. august). Her har det arkæologiske og etnografiske arbejde, som Meldgård udførte i området, haft en positiv sideeffekt, der stadig knapt en menneskealder senere har betydning for et folks holdning til deres kulturelle arv.

En anden interessant artikel, som jeg vil fremhæve fra denne kategori, handler om resultaterne af metroudgravningerne på Assistens kirkegården. Overskriften lyder: *"De har åbnet 1.100 kister. Og nu har København en anden historie"* (PO d. 28. maj). Diskursen bliver her gjort klar fra starten: Arkæologien har bidraget med ny viden, som har rykket ved de gamle tolkninger. I artiklen berøres også et andet tema, som kommer frem i journalistens beskrivelse af sin oplevelse af udgravningslederen under interviewet: *"Hun udtrykker konstant nødvendigheden af ansvarsfølelse over for de døde. En slags omsorg post mortem"*. Her

italesættes det etiske spændingsfelt, som arkæologerne bevæger sig i. På den ene side skal de udvinde viden, og på den anden side skal de opretholde samfundets normer for håndtering af døde mennesker. Normer som ændrer sig afhængigt, af hvor længe siden døden er indtruffet. Det beskrives således, hvordan arkæologerne undlod at åbne en kiste, som fremstod *"fin og intakt"*. Udgravningslederen uddyber: *"Vi følte ikke, det ville være passende at åbne den"*. Det fortælles også, at en del af arbejdet for arkæologerne er at matche begravelserne med kirkegårdens protokoller, hvorved de døde kan få *"deres navne tilbage"*. De døde har ingen glæde af at blive navngivet, det gavner alene de levendes etiske bevidsthed samt forskningen. Artiklen formidler et billede af, at arkæologerne udfører et samfundstjeneligt arbejde. Dette arbejde består i at sørge for, at flytningen af døde mennesker fra metrobyggegrunden sker med omsorg og i overensstemmelse med samfundets etiske normer.

5.7 Arkæologi i andre sammenhæng – underkategori 6, 7 og 8

Ud fra fordelingen af artikler på hoved- og underkategorierne kan man se, at når arkæologien nævnes i en indlandskontekst i avisernes artikler, er det i langt de fleste tilfælde det arkæologiske tema, der er i fokus (hovedkategori A). Umiddelbart virker dette positivt fra en arkæologs synspunkt, men det betyder dog, at arkæologien ikke særligt ofte optræder i andre forbindelser, end når journalisterne direkte skriver artikler herom. Arkæologien er nærmest forbeholdt sin egen plads både i avisernes spalter og i befolkningens bevidsthed. Dette afspejles også i den forholdsvis lille andel af artikler i underkategorierne 6-8.

Arkæologien benyttes kun i syv artikler som belæg eller argumentation for andre temaer. I ét tilfælde er det en læser, der i et læserbrev raser over en klummeskribent: *"Per Nyholm slutter af med følgende svada: "... for tusind år siden, da man i Europa ikke anede, hvordan man vaskede sig." Han bygger tydeligvis på én beretning af den arabiske forfatter Ibn Fadlan, men den svarer ikke til andre kilder og talrige arkæologiske fund"* (JP d. 20. august). Det interessante her er, at klummeskribenten ifølge læseren fejler i sin argumentation, fordi han ikke bruger de arkæologiske fund som kilde. De arkæologiske fund optræder her som mere troværdig end den skriftlige kilde, og arkæologien er dermed noget, man kan stole på.

I en kronik med overskriften: *"Danmarks musikalske kulturarv uddør snart"* skriver forfatteren Lotte Aagesen at: *"Som museerne og arkæologiske udgravninger får tilskud, må den*

levende musikarv også have det” (KD d. 22. marts). En sammenligning med den materielle kulturarv bruges her som argument for, at den immaterielle musikalsk kulturarv også skal støttes økonomisk af staten. Det er interessant, at forfatteren har valgt at bruge den arkæologiske kulturarv og ikke andre former for materiel kulturarv, som ligeledes modtager statsstøtte. Kunst ville for eksempel være en nærmere sammenligning til musik. Dette tolker jeg som, at der må herske en opfattelse af, at støtten til den arkæologiske kulturarv er legitimeret. Overskriften og formuleringen: *”vor egen oprindelige musik- og dansetradition”* viser, at det er den nationale diskurs med centrum i argumentet om vores fælles kulturarv, der skal bevares for eftertiden, som hun her låner. Det må formodes, at hun gør dette, fordi hun mener, at denne diskurs er gyldig og generelt accepteret.

I en anden artikel bruges det arkæologiske tema også som argument. Artiklen handler om, at man i Kerteminde vil forsøge at standse en planlagt deponering af atomaffald i kommunen. *”Embedsmændene er i gang med at samle argumenter inden for områderne drikkevand, udvaskning til fjorden, turisme og arkæologi. Når materialet er færdigt, vil det blive sendt til Indenrigsministeriet, fortæller hun [Borgmester Sonja Rasmussen]”* (FS d. 11. maj.) Arkæologiske hensyn bruges her af kommunen til at argumentere mod deponeringen, og kan hermed komme til at få en meget direkte relevans for beboerne i området. Uddraget fortæller, at hensynet til den arkæologiske kulturarv skal vægtes højere end løsningen af et nutidigt problem. Dette er en direkte modsætning til artiklen om gravhøjen ved motorvejen i Nyborg kommune trykt i samme avis en måned tidligere. Fællesnævneren her er dog, at politikere prioriterer vælgernes interesser i det ene tilfælde *på bekostning* af hensynet til fortidsminderne og i det anden *ved hjælp* heraf.

Hensynet til arkæologien er også omdrejningspunktet i et par artikler i underkategori 7. Kategorien rummer de blot 12 artikler, der indeholder samfundsdebat. Her finder vi blandt andet omtaler af en sag fra Århus, hvor kommunen vil plante træer i store kummer på et af byens torve i stedet for at grave dem ned. Grunder er, at *”det er dyrt at tage hensyn til ledninger og den arkæologiske undergrund”* (JP d. 15. marts). Debatten herom går på, hvorvidt det er en god ide, og om det i virkeligheden vil give en besparelse. Derfor gøres der i flere af artiklerne rede for, hvad det ville koste, hvis arkæologerne *”skal”* grave (JP d. 14. marts). Denne brug af modalverbet *’skal’* viser, at det er et ufravigeligt led i anlægsprocessen,

men debatten udvikler sig ikke til en diskussion om, hvorvidt dette er rimeligt eller i samfundets interesse. Det er heller ikke arkæologernes eller politikernes skyld. *"Det er vikingernes skyld"*, som overskriften til et afsluttende afsnit i en artikel fra Jyllands Posten d. 10. marts proklamerer. Den logiske konsekvens af denne ansvarsplacering er, at det i virkeligheden ikke er nogens skyld. I denne diskurs fremstilles arkæologien nærmest som en naturlov, der ikke kan stilles spørgsmålstejn ved.

Der fandtes kun ét eneste eksempel på, at en arkæolog anvender sin faglige ekspertise og viden om fortiden til at bidrage til samfundsdebatten. Det sker i et indlæg i Politiken d. 19. april. Heri kritiserer arkæolog, Ph.d. Bo Jensen en teori, som antropolog og *"borgerlig samfundsdebattør"* Dennis Nørmark fremsatte i et interview i samme avis d. 14. april. Teorien er, at den danske intolerance har rod i vores forfædres *"stenalderhjerner"*. Arkæologens mod-svar herpå lyder blandt andet: *"Der er heller ikke megen grund til at tro, at stenalderens mennesker var intolerante. Tværtimod var de omstillingsparate nok til at befolke det meste af verden og indføre både landbrug og metal. Allerede i den sene jægerstenalder var de også så åbne for hinanden, at nye teknologier og moder spredte lynhurtigt over enorme afstande"*.

6.0 Opsamling på diskursanalysen

Dette afsnit er delt i to. Først en gennemgang af diskurserne, som fordeler sig på tre temaer, der tilsammen giver et billede, af hvordan arkæologien opfattes i samfundet. Herefter sætter jeg i afsnit 6.2 diskurserne i forhold til aktuelle politiske intentioner samt andre interessante observationer, der har betydning for forståelsen af dem.

6.1 Opfattelsen af arkæologien

De fundne diskurser kan inddeles i de tre følgende temaer:

6.1.1 Tema 1: Opfattelsen af arkæologer, de arkæologiske udgravninger og den arkæologiske kulturarv

Arkæologer beskrives som passionerede nørder, der styres af deres faglige nysgerrighed, og jobbet er en realisering af deres barnedrøm. Arkæologer bliver af dem selv og andre fremstillet som eksperter, og de respekteres for deres evner og viden. Alligevel fremstår de arkæologiske tolkninger ofte som banal viden, når tolkningsgrundlaget ikke italesættes. Arkæologer udtaler sig sjældent på egne vegne, men trække på den kollektive ekspertise. De arkæologiske resultater fremstår desuden som noget, man kan stole på. Arkæologer arbejder for at beskytte den arkæologiske kulturarv.

De arkæologiske udgravninger er et fast og lovbestemt led i en byggeproces. I den forbindelse beskrives arkæologi indimellem som forsinkende og fordyrende, men arkæologerne holdes sjældent ansvarlige herfor. Der udtrykkes dog gerne sympati med bygherre, og i nogle tilfælde fremstår den arkæologiske kulturarv som uønsket. Alligevel stilles der aldrig spørgsmålstejn ved om udgravningerne skal foretages. I meget sjældne tilfælde er bygherre positivt stillet, og tager ansvar for udførelsen af det arkæologiske arbejde eller mener, at det er pengene værd.

Befolkningen har normalt respekt for den faste arkæologiske kulturarv, hvilket er afgørende for bevaringen af denne. Den arkæologiske kulturarv har ifølge analysen ikke nogen værdi i sig selv, men kun i kraft af de relationer, den indgår i. For politikerne er borgernes interesser

vigtigere end bevaringen af fortidsminderne. Den arkæologiske kulturarvs statsstøtte fremstår som legitimeret og argumenter om, at den fælles kulturarv skal bevares for eftertiden opfattes som gyldig.

6.1.2 Tema 2: Interessen for arkæologi

Både af arkæologer og 'ikke-arkæologer' associeres arkæologien med detektivarbejde og skattejagt. Det er potentialet for at finde skatten eller løse gåden, der fascinerer. Historien om det gode fund er derfor populært og interessant i sig selv. Især når fundet er gjort af andre end arkæologerne. Tolkningen er ofte underordnet. Skeletter er ligeledes interessante, formodentlig til dels i kraft af det menneskelige aspekt de repræsenterer. Arkæologi beskrives som en form for tidsmaskine, der kan føre nutidens mennesker tættere på fortidens. Dette sker ved at mennesker agerer med eller færdes iblandt den arkæologiske kulturarv. Det fremhæves i flere tilfælde, at det autentiske aspekt af den arkæologiske formidling gør denne interessant. Arkæologisk formidling fremstår også som underholdende, især når de arkæologiske processer eller de menneskelige aspekter af fortiden er i fokus.

6.1.3 Tema 3: Arkæologiens formål

I forholdsvist mange tilfælde blev arkæologiens formål beskrevet som blot at udgrave og indsamle. I andre tilfælde blev formålet beskrevet som at bidrage med ny viden eller en større forståelse af fortiden eller fortidens mennesker. Den nye viden fremstår gerne som et mål i sig selv. I nogle tilfælde bliver denne viden dog brugt til at formidle fortiden til nutiden. Den lokale formidling af den lokale kulturarv beskrives som vigtig, og har betydning for den lokale identitet. Ved at inddrage borgerne i arbejdet med den arkæologiske kulturarv, kan der ifølge enkelte diskurser skabes forankring, ejerskab og sammenhængskraft i et lokalsamfund. Arkæologien og den arkæologiske kulturarv beskrives som en attraktionsværdi dette er dog yderst sjældent i indlands sammenhæng. Arkæologi kan også aktiveres, og bruges til at højne anseelsen af kulturarv. Herved kan der skabes grundlag for økonomisk indtjening, og arkæologien fremstår i flere sammenhænge som et brandingredskab.

Den moderne formidling af den arkæologiske genererede viden handler om at inddrage publikum og skabe fortællinger. Publikum skal aktiveres ikke blot informeres. En meget sjælden diskurs fortæller, at denne formidling også kan bruges til at skabe perspektiv på

nutidige forhold. Arkæologien har ifølge diskurserne også en række sidegevinster. Arkæologer udfører således et samfundstjeneligt arbejde, som består i at sørge for at flytningen af døde mennesker forud for et byggeri sker med omsorg og i overensstemmelse med samfundets normer. Arkæologi kan også bruges som et diplomatisk redskab, og den metodiske ekspertise, som arkæologer besidder, kan være til gavn for politiets efterforskning.

6.2 De arkæologiske diskurser i kontekst

Diskursen der beskriver arkæologiens formål, som at bidrage med viden om fortiden, var den mest dominerende i undersøgelsen. Denne diskurs skal antageligvis ses i sammenhæng med idealer, som vi har arvet fra oplysningstiden. Heri udgør viden en værdi i sig selv og indgår som et grundelement i opfattelsen af dannelse (Bonde Hansen 2011:27f; Skot-Hansen 2008:16 & Trigger 2006:97-105). Ud fra dette ideal kan arkæologien opfattes som alment gavnlig. Idet den hjælper os alle til at blive oplyste og dannede borgere.

Arkæologiens formål bliver i nogle tilfælde reduceret til at udgrave og indsamle. Formentlig skyldes dette, at journalisterne primært har fokus på historien om fundet. Desværre tror jeg også det skyldes, at arkæologer og museer har let ved at blive optaget af de gode og spændende fund og glemmer det større billede. I vinteren 2011/2012 arbejdede jeg for Kulturstyrelsen med at taste udgravningsberetninger ind i databasen Fund og Fortidsminder. I forbindelse med dette arbejde bemærkede jeg, at der i mange af beretningerne manglede en nærmere perspektivering af fundenes betydning eller relevans. Dette, mener jeg, er langt mere bekymrende end, at der overfor journalisterne ikke bliver formidlet et formål med udgravningerne.

Når nogle af de citerede arkæologer pointerer, at der er tale om "ny viden", skal det formentlig ses som en påvirkning af rapporten *Internationale evaluering af vidensudviklingen i forbindelse med den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed efter den nye museumslov fra 2002*. Heri anbefaler et internationalt fagpanel blandt andet at: "Efter museumslovens bestemmelser skal der både lokalt og nationalt foretages prioriteringer, der sikrer, at der kun gennemføres undersøgelser, der tilfører dansk arkæologi ny viden" (Kulturarvsstyrelsen 2009b:8). Diskursen som siger, at arkæologien bidrager med 'ny' viden, bliver tilsyneladende fremhævet af den internationale evaluering og repeteret af arkæologerne.

I flere af artiklerne om formidlingstilbud blev der anvendt en national diskurs. Formodentlig skal dette ses som en videreførelse af en tradition indenfor arkæologiske formidling, som har rødder tilbage til de tidlige forsøg på at skrive "*danskernes historie*" (Jensen 2009:2-3). Denne tradition tror jeg har gjort, at det i dag falder mange helt naturligt at anvende en national diskurs, uden at de ser grund til at overveje de retoriske, sociale eller politiske følger. Den herved skabte ekskluderende retorik, står i skarp kontrast til overskriften på Kulturministeriets strategi fra 2009 *Kultur for alle –kultur i hele landet*. Heri lægges især vægt på at "*alle*" skal have "*adgang*" til kulturtilbuddene. Selvom denne strategi er blevet til under VKO-regeringen, er den fortsat interessant. Idet den er grundsten for en lang række tiltag, der har haft og fortsat vil få stor betydning for museernes virke og det arkæologiske arbejde. Blandt andet blev der i strategien fulgt op på Kulturministeriets rapport fra 2008 *Reach out!* med en øget prioritering af brugerinddragelse og formidling uden for museernes murer (Kulturministeriet 2009:13).

Formidlingen af fortiden skal bidrage med perspektiv på nutidige aspekter. Dette var endnu et formål, som kom frem i analysen. Samme formål nævnes også i rapporten *Udredning om fremtidens museumslandskab*. Her bliver museernes rolle under de nuværende vilkår og udfordringer ridset op, og der står blandt andet: "*Museernes viden skal perspektivere den aktuelle samfundsudvikling og -debat og være et råstof for løsning af samfundsmæssige opgaver*". I diskursanalysen bliver dette nutidsperspektiv i ét tilfælde også skabt i et debatindlæg i Politiken, skrevet af en arkæolog (PO d. 19. april). Arkæologen spiller her en rolle som den, der med konkrete eksempler, tilføjer perspektiver til en debat.

Diskurser, der handler om, at arkæologi kan bruges til at skabe økonomisk værdi er meget interessante. Ikke mindst fordi vi lever i et samfund, der er bevidst omkring de økonomiske aspekter af enhver aktivitet. I artiklerne fandtes udsagn for, at arkæologi kan bruges til at skabe grundlag for en million-virksomhed, som det har været tilfældet på Læsø. Desuden var der både i tilfældene fra Nyborg og Aarhus et klart budskab om, at man anser den arkæologiske kulturarv og den viden, som arkæologien har genereret som en måde at profilere sig på. Herved forventer man at kunne øge indtægterne fra turisme. Dette "*udviklingspotentiale*"

satte den daværende Kulturarvsstyrelse fokus på i 2010 med publikationen *Turisme & verdensarv*.

Der er også andre forventninger, som kun indirekte italesættes i de pågældende artikler. Et lokalsamfunds omdømme har stor betydning for, hvor attraktivt det er for virksomheder og borgere. Dette er baggrunden for rapporten *Kulturarv en værdifuld ressource for kommunernes udvikling. En analyse af danskernes holdning til kulturarv*, som er udgivet af Kulturarvsstyrelsen og RealDania i 2005. Rapporten skal dog læses med visse forbehold, blandt andet fordi den bygger på udsagn fra blot 907 borgere og 350 virksomheder. Alligevel kan man godt forstå, at kommunerne tilsyneladende har taget dette budskab til sig, når resultaterne viste at: ”82% af danskerne ønsker en bolig med kulturarvsværdier – og de er indstillet på at betale en højere husleje for disse værdier” og at: ”55% af virksomhederne mener, at kulturarv er med til at skabe et godt miljø omkring virksomheden” (Kulturarvsstyrelsen & Realdania 2005:4-6). På baggrund af dette søsatte Kulturstyrelsen og Realdania projektet *Kulturarvskommuner*. Projektet har udforsket muligheder og effekter ved, at kommunerne anvender kulturarv som et ”udviklingspotentiale”³. I september 2011 blev projektet erklæret for en succes på kulturstyrelsens hjemmeside ud fra resultaterne af effektevalueringen⁴. Alt sammen har dette været med til at forme og underbygge diskursen om, at kulturarv, heriblandt arkæologisk kulturarv, kan bruges til at tiltrække virksomheder og de såkaldte ’attraktive borgere’.

I diskursanalysen fandtes flere eksempler på en diskurs, som fremstiller arkæologien som fordyrende eller den arkæologiske kulturarv som uønsket. Siden 2002, hvor museumsloven trådte i kraft, er arkæologer kommet til at kende denne diskurs alt for godt. I denne samt i min tidligere undersøgelse af arkæologi i lokalaviser, fandtes der dog ikke belæg for, at dette i dag er en meget dominerende diskurs (Kjærulf Andersen 2011:25-26). Jeg tolker dette som udtryk for, at man generelt må have vænnet sig til arkæologiens nye rolle. Desuden er både museerne, kommunerne og de private bygherre formentlig med årene blevet mere trænede i deres kommunikation omkring de arkæologiske undersøgelser, hvilket formentlig har været med til at mindske antallet af konflikter. Selvom diskursen ikke er dominerende, skal vi ikke

³ <http://www.kulturarv.dk/kommune-turisme/kulturarvskommuner/om-projektet/>

⁴ <http://www.kulturarv.dk/presse-nyt/nyhed/artikel/kulturarvskommuner-en-succes/>

undervurdere effekten af den. Det er fortsat et problem for dansk arkæologi, at dens relevans opfattes negativt af dele af samfundet.

Der fandtes i analysen, også eksempler på en modpol til diskursen om arkæologiens negative relevans. Heri fokuseres der i stedet på arkæologiens potentiale for værdiskabelse. Denne diskurs har projektet *Kulturarv som værdi – arkæologi som værdiskaber* med støtte fra Kulturstyrelsens Udviklingspulje, været med til at forme. Et stærkt fokus på samarbejdet mellem museum og bygherre bevirker, at det ofte er de økonomiske værdier og effekter, der bliver fremhævet i projektets forskellige tiltag. Værdi kan dog også tolkes som andet end økonomisk udbytte. I to artikler om andre tiltag (FS d. 10. september & d. 19. oktober) er det sociale værdier, som nævnes. Budskabet er her, at arkæologien også kan bruges til at skabe ejerskab, forankring og sammenhængskraft i lokalsamfund. Det er nogle af de samme egenskaber, der italesættes i rapporten om *Kulturarvskommunerne*, hvor især udviklingen af lokal identitet er i fokus (Kulturarvsstyrelsen & Realdania 2010:8,19,38).

Det billede som diskursanalysen har frembragt er ikke det fulde billede af, hvordan arkæologien opfattes i nutidens samfund. Det giver dog en god indikation, som kan bruges som afsæt for en diskussion af arkæologiens potentiale for relevans. Ud fra diskurserne, men i høj grad også fraværet af bestemte diskurser, ser jeg muligheder for at udvikle arkæologiens relevans for samfundet.

7.0 Arkæologiens potentiale

I det følgende vil jeg belyse spørgsmål 2: Hvor ligger arkæologien og den arkæologiske kulturarvs relevans for det nutidige danske samfund? I afsnit 7.1 og 7.2 uddybes mit teoretiske grundlag, fra hvilket jeg anskuer dette spørgsmål. Derefter inddrages konkrete og aktuelle eksempler, for at belyse, hvordan potentialet for samfundsrelevans kan udnyttes.

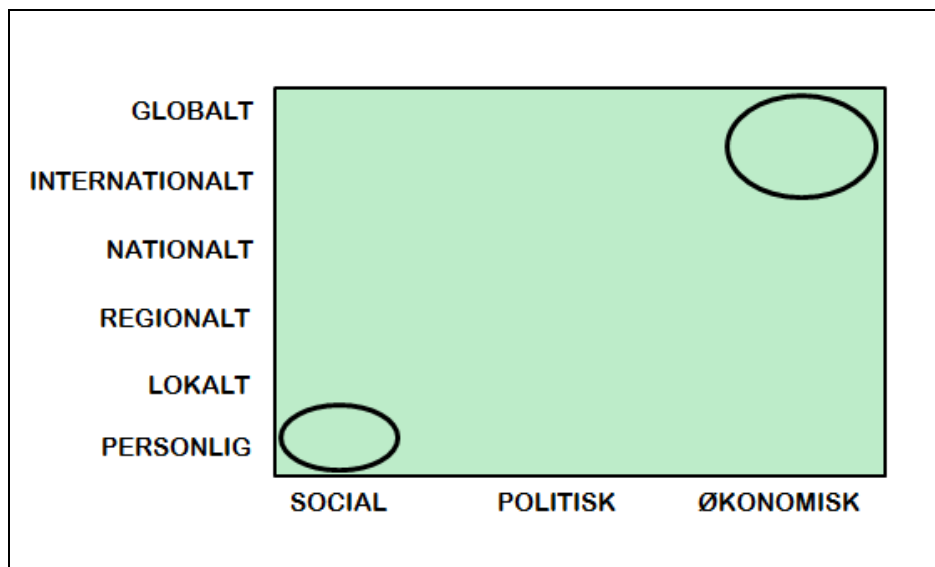
7.1 På tide at blive konkret

Det handler for mig at se ikke om at finde den rigtige glose eller det nye magiske sesam, men om at vise hvad vi kan. Det betyder med andre ord ikke noget, at 82% af danskerne svarer, at de ville betale en højere husleje for en bolig med kulturarvsværdier, det er bare tal i en statistik. Hvis ingen er i stand til at skabe de rigtige tilbud med de rigtige kulturarvsværdier, så vil det forblive en fin statistik og et uudnyttet potentiale. Det er derfor på tide at blive konkret.

Effekten af de eksempler jeg vil præsentere i det følgende, har jeg på ingen måde haft mulighed for at verificere. Alle projekter og arkæologiske aktiviteter er dog også forskellige, idet omstændighederne og de involverede parter aldrig er de samme. Derfor kan en diskussion omkring potentiale kun føres på et hypotetisk plan. Hvordan fører dette så til en mere konkret argumentation? Ved at udforske potentialet selv på et hypotetisk plan, er det muligt at nå til en situation, hvor vi er i stand til at navngive de værdier og effekter, som arkæologien kan skabe.

7.2 Social, Politisk og Økonomisk relevans

Mit teoretiske grundlag som jeg kort beskrev i afsnit 2.4 indebærer en opdeling i tre overlappende former for relevans: Social, Politisk og Økonomisk. Derudover skal man også være bevidst om, på hvilket plan den pågældende aktivitet er relevant for samfundet. Figur 4 viser en grafisk fremstilling af denne tankegang.

Figur 4 Arkæologiens relevans opdeles her i de tre former: social, politisk og økonomisk. Til venstre er samfundet inddelt i seks forskellige plan. De to ovaler markerer således områderne for personlig-social relevans og global-økonomisk relevans.

Denne figur skal forstås som et redskab til undersøgelse og diskussion af relevansen af en hvilken som helst arkæologisk aktivitet for det omgivende samfund. Figuren skal ikke forstås som et koordinatsystem. Jeg mener dermed ikke, at der er en glidende overgang mellem social, politisk og økonomisk relevans, eller at disse udgør et stigende forløb. I praksis er de tre ofte umulige at skille fra hinanden. Derfor vil jeg heller ikke fremsætte en nærmere definition af dem. Til venstre i figuren ses de forskellige plan af samfundet. Relevansen af en arkæologiske aktivitet kan godt eksistere på flere plan samtidig, og vil dermed ikke kunne beskrives med et enkelt punkt i figuren. Der vil formentlig være tale om flere områder med udefinerbare grænser.

De to afsatte områder på figuren beskriver henholdsvis personlig-social relevans og global-økonomisk relevans. Den relevans, som findes i eller omkring det sidstnævnte område, er ofte mere håndgribelig, og argumenterne vil måske umiddelbart virke mere overbevisende. Som for eksempel når man i Kulturarvsstyrelsens publikation om det danske potentiale for udvikling af kulturarvsturisme: *Turisme og Verdensarv* kan læse, at Kronborg hvert år besøges af: "500.000 danske og udenlandske gæster, hvoraf ca. 200.000 er betalende gæster" (2010:5). Det er dog en fejl at tro, at hvis vi blot kan påvise hvordan arkæologien bidrager økonomisk til samfundet på et nationalt eller globalt plan, så er arbejdet gjort. Det har aldrig

været de økonomiske motiver der har drevet menneskers fascination eller 'afhængighed' af fortiden (Lowenthal 1994:41ff). Ej heller tror jeg, at vi skal søge arkæologiens berettigelse gennem den politiske relevans. I analysen så vi hvordan, politikerne prioriterer vælgerens interesser både ved hjælp af og på bekostning af den arkæologiske kulturarv. Vi må derfor sikre, at arkæologien og den arkæologiske kulturarv er i vælgerens interesse, samt at de er bevidste herom. Arkæologi er mest interessant for folk når den finder sted i deres lokalområde (Holtorf 2007b:45). På samme måde er det man opfatter som relevant, det der er nært for én (ibid:47). Argumenterne for arkæologien tror jeg derfor vil være lettere for folk, at relaterer sig til, hvis de knyttes til det lokale eller personlige plan. Af disse grunde mener jeg, det største potentiale for samfundsrelevans skal findes i området for personlig-social relevans.

7.3 Personlig-social relevans i praksis

Social relevans er vanskeligere at italesætte end den politiske eller den økonomiske relevans, da den ofte bygger på svært definerbare værdier og relationer. Den følgende diskussion af potentialet for personlig-social relevans foretages ud fra min anskuelse, og er mit forsøg på en mere konkret italesættelse af dette.

7.3.1 Personlige relationer

Den mest dominerende diskurs i analysen sagde, at arkæologi bidrager med (ny) viden om fortiden. Heri ser jeg den første og måske største forhindring, fordi det indikerer, at det grundlæggende fokus er på den forskningsmæssige værdi af det, der bliver fundet. Arkæologien bliver herved distanceret fra resten af befolkningen, der ikke i første omgang får gavn af eller adgang til denne forskning. Denne distancering forstærkes af en retorik, som ophøjer fortidens levn til kulturelt arvegods. Samt en udstillingspraksis som traditionelt kun viser de færdige resultater af det arkæologiske arbejde. Hvis vi vil skabe personlig-social relevans, mener jeg vi først må forsøge at nedbringe skellet mellem 'fagfolk' og 'læggfolk' og øge mulighederne for, at alle folk kan danne personlige relationer til den arkæologiske kulturarv og fortiden.

De arkæologiske udgravnings- og fortolkningsprocesser, fanger manges interesse (Holtorf 2007b:45). I kraft deraf eksisterer der et stort potentiale for skabelse af personlige relationer. Flere af de i diskursanalysen omtalte formidlingstilbud tog udgangspunkt i udgravnings-

processen. Ingen af disse dog i samme omfang som Københavns Museum har gjort ved deres *Åben arkæologisk udgravning* i forbindelse med Metro-udgravningerne ved Trianglen på Østerbro⁵.

1 Københavns Museums Åben arkæologisk udgravning ved trianglen.

Her fik offentligheden i maj 2012 lov til at grave med. Tilbuddet var et outreachprojekt, som ifølge museets hjemmeside havde til formål at skabe en "[...]dialog med københavnernes", som skulle bidrage til "[...]at københavnernes føler medejerskab til byens historie, udvikling og til museet selv". Det beskrives også som "[...]et laboratorium, der trækker københavnernes med ind i arbejdet med fortolkninger af byens historie, mens den skabes og lige midt i byen"⁶. Ved mit besøg på stedet var stemningen snarere af en arkæologisk legeplads. Der var meget frie rammer og næsten ingen belæring. De tilstedeværende arkæologer var dog meget tilgængelige og stod klar med svar og gode råd. Det faglige udbytte kan jeg ikke forestille mig

⁵ http://www.copenhagen.dk/dk/det_sker/aben_udgravning_pa_triangelen/

⁶ http://www.copenhagen.dk/dk/det_sker/aben_udgravning_pa_triangelen/om_aben_arkaeologisk_udgravning

har været så stort sammenlignet med en professionel udgravning. Dog ville de pågældende jordlag formentlig aldrig være blevet udgravet med graveske på en almindelig udgravning. Jeg bemærkede desuden, at deltagerne blev stoppet, når de nåede ned til et lag, som arkæologerne gerne ville have fritlagt og registreret. Det tyder altså ikke på, at der har været tale om et tab af data, men snarere en udnyttelse af en fordelagtig situation. Da det normalt ikke er muligt at give offentligheden adgang til de arkæologiske udgravninger i København af hensyn til sikkerheden.

Der vil formentlig være mange udgravninger rundt omkring i landet, hvor det kunne være muligt at lade offentligheden grave med. Spørgsmålet er så, hvordan det skal finansieres, og hvilket sigte man har med at gøre det. Umiddelbart kan jeg se flere fordele ved at delagtiggøre folk i udgravningsprocessen. Blandt anden en større forståelse for det arkæologiske arbejde og en afmystificering af museernes virke i henholdt til museumsloven. Desuden får de også, som førstehånds-vidner til afdækning af forhistorien i netop deres lokalområde, et personligt forhold til den arkæologiske kulturarv. Københavns Museum kalder dette for 'medejerskab'. Et ord som ofte optræder i outreach-sammenhænge. Jeg tror dog, man generelt skal passe på med at repetere betegnelser, men i stedet forsøge at beskrive mere specifikt hvad man håber, at folk vil få ud af oplevelsen ellers bliver det hurtigt til nye floskler. En anden af diskurserne fortalte, at den materielle kulturarvs værdi er knyttet til de immaterielle aspekter eller relationer de indgår i med nutidens mennesker. Ved at understøtte udviklingen af disse relationer udvikles altså betydningen af den materielle kulturarv.

7.3.2 Egenfortolkning

I diskursanalysen fremstod arkæologerne som eksperter. Denne ekspertrolle blev ikke udfordret eller betvivlet. Tværtimod fremstod den arkæologisk producerede viden som noget, man kan stole på. På den ene side er dette positivt for faget, idet det betyder, at arkæologien har en høj agtelse i samfundet. På den anden side viser det, at diskursen omkring arkæologien er meget lukket. Hermed mener jeg, at når de arkæologiske resultater fremstår som en form for endegyldig sandhed, så er der ikke meget plads til debat. Ej heller efterlades der meget plads til, at samfundets borgere selv kan tænke over fortiden og bygge deres egne tolkninger. Analysen viste også, at det arkæologiske forskningsgrundlag og tolkningsmetoderne kun i

ringe grad bliver italesat. Den medfølgende banalisering af det arkæologiske arbejde er meget ærgerlig. En øget italesættelse af den arkæologiske tolkningsproces bør derfor prioriteres.

Hvis man først viser, hvorfor arkæologer tolker, som de gør, og derefter formulerer nogle af de utallige ubesvarede spørgsmål, som materiet rummer, opstår der muligheden for, at befolkningen kan frembringe deres egne tolkninger. Dette er også en måde, hvorpå der kan dannes personlige relationer til den arkæologiske kulturarv og fortiden. Relevans handler i min opfattelse om interaktion. Ved at gøre folk i stand til selv at fortolke, og opfordre dem hertil, øges netop interaktionen mellem arkæologi og befolkning.

I det nutidige samfund bruges fortiden til mange formål. Ved at give borgerne et indblik i de metoder og kriterier, som arkæologer og historikere bruger, bliver de selv i stand til at foretage en mere kritisk vurdering af de mange repræsentationer af fortiden, som de møder hver dag (Little 2007b:144-145). Dette mener jeg er et meget væsentligt bidrag.

Det findes flere initiativer rundt om i landet, som netop forsøger at vise den arkæologiske tolkningsproces og inddrage borgerne heri. Museum Sønderjylland og Holstebro Museum er i fællesskab ved at udarbejde et digitalt strategispil, som hedder *Jeg er arkæolog*. Spillet tager udgangspunkt i den arkæologiske udgravning, og viser fundenes vej fra udgravning til færdig udstilling. Jeg har endnu kun set omtale af spillet, og kan derfor ikke bedømme det, men jeg bemærker især, at formålet blandt andet beskrives som: ”*At vise, at museets udstillinger kun er slutproduktet og en lille del af en lang proces*”⁷.

Nationalmuseet har i deres udstilling *Arkæolariet* ligeledes sat fokus på de arkæologiske tolkningsprocesser. Publikum fik her tilbuddet om at være ”*arkæolog for en dag*” i et rum med syv jernaldergrave aftegnet på gulvet og udstyret med kopier af fund, som indgår i museets udstilling. Ved hjælp af syv udvalgte metoder: Registrering, Typologi, Zooarkæologi, Antropologi, Pollen- og Makrofossilanalyse skulle publikum selv analysere og tolke (Kramm et al. 2011:22,25-26).

⁷ <http://www.holstebro-museum.dk/afdelinger/formidling/jeg-er-arkaeolog-et-strategispil.html>

2

6. klasse fra Gilleleje Skole
i Arkæolariet.

Formidlingskonceptet blev også overført til internettet i form af spillet *Fortiden under lup*, som findes på nationalmuseets hjemmeside⁸. Effekten af denne type tiltag er begrænset til de deltagende museumsgæster, derfor mener jeg det er afgørende, at der bliver arbejdet for et større fokus på tolkningsprocessen generelt.

7.3.3 Lokal identitet

I England har man større erfaringer med at involvere offentligheden i arkæologien. Især har man arbejdet med 'Public Archaeology' og senere 'Community Archaeology' (Simpson &

⁸ <http://fortidenunderlup.natmus.dk/>

Williams 2008). 'Community'-begrebet har fundet vej til dansk arkæologi og har inspireret flere projektbeskrivelser de seneste år. Blandt andet projektet *Vollsmose Community Engagement og Outreach*, der senere blev omdøbt til *Vollsmoses rødder – jagten på historie*. Det er Odense Bys Museer, der står bag projektet, hvis mål beskrives som: "At bringe museets samling og viden i spil og derved vise at arkæologi og kulturhistoriske spor giver identitet, historisk forankring og tilhørsforhold til et lokalområde der ellers beskrives som historieløst" (Prangsgaard 2011). Projektet er inspireret af et projekt fra Helsingborg ved navn *Drottninghög och Dalham : platser att vare stolt över* (Thomasson 2005). I begge tilfælde inddrager man de lokale beboere i forløb, hvor der arbejdes med stedernes arkæologiske kulturarv. I Vollsmose omfattede dét en åben udgravning for børn i skolernes efterårsferie; foruden et projekt for to 3.klasser, der har skabt en udstilling om tings betydning; samt et natteløb for spejdere; og et modeshow, hvor lokale unge gik catwalk i modeller af historiske og forhistoriske dragter⁹.

3 Modeshow i Vollsmose med historiske og forhistoriske dragter.

⁹ <http://museum.odense.dk/viden-om/arkaeologi/vollsmoses-roedder-%E2%80%93-jagten-paa-historien.aspx>

Det er svært at bevise, om projekterne har haft det ønskede udbytte. En ting er dog sikkert, at de beboere, der har deltaget, har fået muligheden for at udvide deres syn på deres lokalområde. Hvilket påvirker deres opfattelse af deres egen identitet, og kan ligeledes udvikle den fælles sociale identitet, som beboerne deler (Holtorf 2010: 45-46). I diskursanalysen fandtes ligeledes et eksempel på, at den arkæologiske kulturarv blev italesat som samlingspunkt og kilde til sammenhængskraft for dele af lokalsamfundet omkring Vikingemuseet i Ladby. En stærk og positiv følelse af lokal identitet blandt et områdes beboere kan have mange positive sideeffekter. På sigt kan det endda være med til at løse politiske problemer ved for eksempel at tiltrække nye borgere til et område.

Arkæologien, der tidligere er blevet brugt til at skabe en national identitet, mener jeg i dag har et større potentiale for at udvikle lokale identiteter. Samfundets etniske og kulturelle diversitet betyder dog, at hvis man vil udnytte dette potentiale, må man anvende en inkluderende diskurs i stedet for at tage afsæt i et fiktivt biologisk slægtsskab med 'forhistoriens danskere'. Med andre ord skal fokus ligge på de fælles menneskelige aspekter frem for de fælles etniske eller kulturelle. Til dette er netop den materielle kulturarv og arkæologien et godt udgangspunkt. Man må dog være bevidst om ikke at betragte genstande som symboler på en bestemt fortid eller kulturarv, men hellere italesætte de immaterielle aspekter. Hermed mener jeg især relationerne mellem mennesker og den materielle verden samt de betydninger og værdier, som genstandene er blevet tilskrevet gennem tiden.

7.3.4 Branding

I diskursanalysen fandtes udsagn for, at den lokale kulturarv kan bruges til at brande et område. Kulturarvskommunerne forsøger at udnytte dette potentiale. Vordingborg er en af de udvalgte kulturarvskommuner. Her forventer man at fokus på kulturarv, som omdrejningspunkt for udviklingen og markedsføringen af kommunen, vil øge turismen og bosætningen (Kulturarvsstyrelsen & Realdania 2010:27ff). Det er samme diskurs, som fremkom i analysen af artiklerne om Vikingemuseet i Aarhus og Slottet i Nyborg. I Vordingborg er det især det kommende Borgcenter til 130 mio. kr. man satser på (Irgens 2010:118). Bemærkelsesværdigt nok sker dette på bekostning af nogle af kommunens kerneydelser: *"[...]selvfølgelig var der debat blandt politikere om det var rigtigt at satse så mange penge på borgcentret, når man samtidig skal afskedige hjemmehjælpere og nedlægge værksteder for psykisk syge og sådan*

nogle ting” (citater af Teknisk direktør i Vordingborg kommune, efter Irgens 2010:44). Dette ser jeg som et vidne om, hvor stort man anser dette potentiale for at være samt, at kulturarv betragtes som noget, man måske ikke har råd til at underprioritere.

Hvis vi ser på kommunernes valg af kulturarv, som de ønsker at brande sig på, er det dog fortrinsvist historisk eller industrihistorisk kulturarv (Kulturarvsstyrelsen & Realdania 2010). Formentlig skyldes dette, at de immaterielle aspekter af den historiske kulturarv ofte fremstår tydeligere for mennesker i dag, end det er tilfældet for den forhistoriske kulturarv. Samtidig er for eksempel industrihistorisk kulturarv ofte mere unik for et område end gravhøje, som også findes i nabokommunerne. I denne forbindelse har arkæologien et potentiale for skabelse af relevans. Arkæologien undersøger og formidler betydningerne og relationerne, som de forhistoriske levn har indgået i. Hermed er arkæologien ene om at levere det autentiske indhold til de gode fortællinger. Det er de gode fortællinger, der kan ændre opfattelsen af et fortidslevn fra ordinær til unik. Hvorved den arkæologiske kulturarvs brandingpotentiale udvikles.

Kulturarvskommunerne er et godt eksempel på, hvordan økonomisk, social og politisk relevans overlapper, og i virkeligheden også styrker hinanden. Øget økonomisk relevans kan skabes ved at arkæologien bruges til at styrke den lokale kulturarv, som så bruges til at brande et område. Denne styrkelse af et områdes profil kan betyde, at flere borgere finder området attraktivt, hvilket er af stor social relevans for de lokale beboere. Med øget indtægter fra turisme og skattebetalende borgere og virksomheder øges kommunens økonomiske og politiske handlekraft. Kommunen kan dermed skabe nye tiltag af social og økonomisk relevans for borgerne.

7.3.5 Berigelse

En af diskurserne fortalte, at den materielle kulturarv var i stand til at bringe mennesker i dag tættere på mennesker i fortiden. Arkæologiens ’tidsmaskine’-egenskab, bliver især udnyttet i populærkulturen. I blandt andet romaner og på film bruges den arkæologiske viden om fortiden i varierende udgaver til at skabe en verden, som læserne eller seerne kan ’flygte’ ind i. David Lowenthal beskæftiger sig i bogen *The past is a foreign country* blandt andet med den ’længsel’ mange har efter at rejse tilbage i tiden (1985:22-28). Bodil Petersson har også set på denne længsel, som for nogen bliver opfyldt ved at leve et ’jernalderliv’ i Lejre eller tage til

'Middelalder uge' på Gotland (Petersson et al. 2009:97-111). Arkæologien er på denne måde med til at opfylde et behov hos mange mennesker.

'Tidsreisen' skete i artiklerne i forbindelse med udgravnings- og fortolkningsprocesserne eller ved simpelthen at færdes iblandt fortidslevnene i naturen. Citatet fra en amatørarkæolog i Fyens Stiftstidende d. 18. september 2011 lød: *"Det at færdes i landskabet og have kontakt med fortiden og naturen gør dig rigere"*. Dette er selvfølgelig en meget subjektiv påstand, men jeg mener, at det på et eller andet plan er sandt for de fleste mennesker. Fortiden, som den er repræsenteret i nutiden af de materielle levn, tror jeg, udgør en berigelse for nutidens mennesker.

4 Motionsløber på York City Wall.

Billedet her er taget af undertegnede en tåget november morgen i den engelske by York. Det forestiller en mand på en løbetur. Manden har valgt at løbe på byens mur, som stammer fra det 12.-14. århundrede, men hvis oprindelse kan trækkes helt tilbage til det 1. århundrede efter Kristi fødsel. Muligvis er der en praktisk begrundelse for hans valg af rute, men formentlig kan vi alle forstå, hvis han simpelthen bare foretrak disse omgivelser fremfor gaderne nedenfor eller en moderne anlagt park. Selv er jeg ikke i tvivl om, hvor jeg helst ville løbe en morgentur. Både ud fra et rent æstetisk synspunkt, men også fordi

jeg mener, at de materielle levn fra fortiden, især når de indgår i rammerne om vores hverdag, opfordrer til refleksion. Fortsættelsen af citatet fra før udtrykker det ganske godt: ”*Det gør dig rigere ved at sætte dit eget liv i perspektiv*” (FS d. 18. september).

For at udnytte det heriboende potentiale kan man begynde med at sætte fokus på denne diskurs, når den optræder. Ved at fremhæve hvordan og i hvilke situationer, den arkæologiske kulturarv udgør en berigelse for mennesker i det moderne samfund, opstår et udgangspunkt for en videre diskussion.

7.3.6 Kulturarv til hverdag

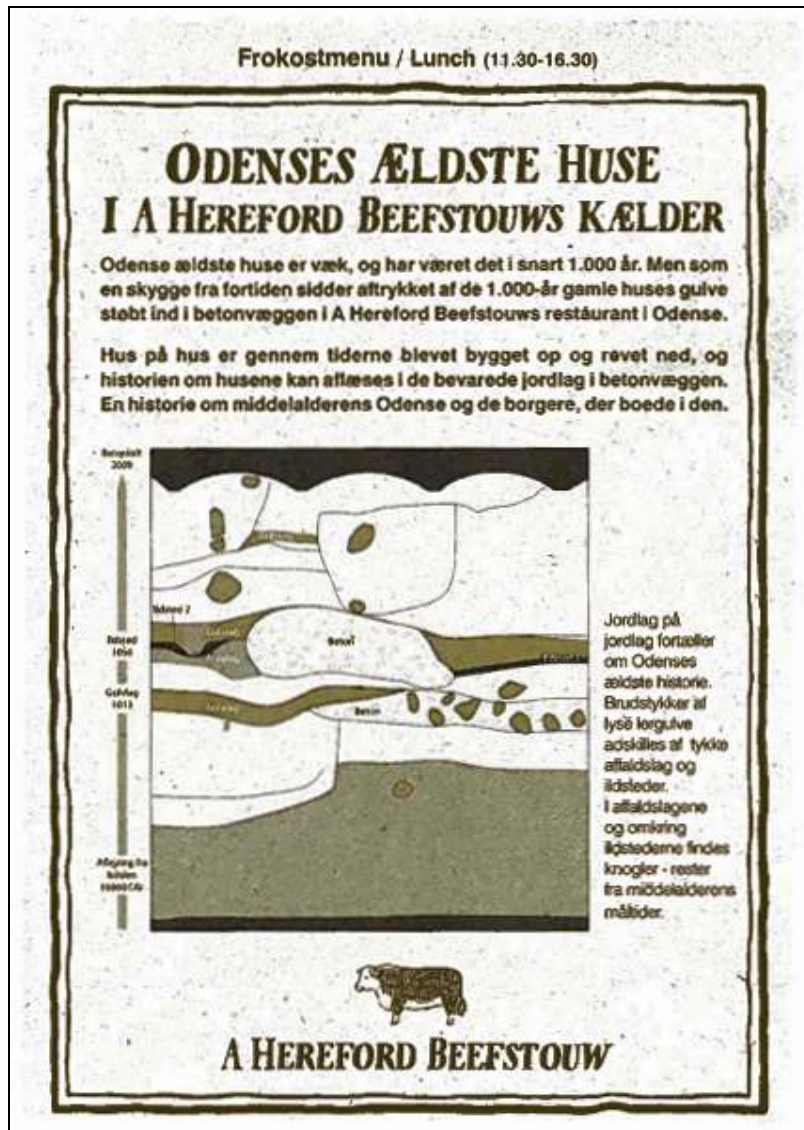
Projektet *Kulturarv som værdi - Arkæologi som værdiskaber* blev afsluttet ved udgangen af år 2011. Tilbage er hjemmesiden: www.kulturarvsomvaerdi.dk hvor de mange erfaringer man har gjort tjener som et inspirationskatalog. Det er et vigtigt bidrag til diskussionen om, hvad arkæologien kan tilbyde. Projektets resultater bliver ofte nævnt i forhold til en diskussion om branding af virksomheder eller byggerier på baggrund af den arkæologiske kulturarv eller ”*omtanke*” for denne (Bech-Danielsen 2012). Det er dog en anden kvalitet, jeg gerne vil fremhæve. Flere af projektets cases har, som det også fremgik af analysen, formået at trække den fysiske arkæologiske kulturarv og de gode fortællinger ind i nutidens menneskers daglige liv.

Under restauranten A Hereford Beefstouw i Odense fandt man rester af gulvlag fra 1000 år gamle huse. Den arkæologiske kulturarv blev her bevaret på stedet som en profilvæg¹⁰. Formidlingen af fortiden bliver her frigjort fra museets rammer, og indgår i stedet direkte i menneskers hverdag. Her tjener de til en konstant påmindelse om, at vores liv i dag skal ses i et større perspektiv. I et andet af projektets cases bruges fortællingen om livet i den jernalderbebyggelse, som blev fundet forud for opførslen af børnehuset Lindegårdens nye lokaler. Fortællingen og fundene indgår både i organisationens fortælling om sig selv og i børnenes forståelse af det nye sted, deres institution skulle flytte hen¹¹. Dermed bliver formidlingen af jernalderen og de perspektiver, som man kan drage til i dag en del af rammerne omkring

¹⁰ <http://www.kulturarvsomvaerdi.dk/cases/a-hereford-beefstouw/>

¹¹ <http://www.kulturarvsomvaerdi.dk/cases/lindegarden/>

børnene og de ansatte i det daglige. Den arkæologiske kulturarv giver på denne måde mening på det personlige plan.

4 Forsiden af frokostmenukortet fra restaurant A Hereford Beefstouws formidler stedets arkæologiske fund.

Det øgede fokus på Outreach og formidling udenfor museets murer har skabt en del interessante tilbud. Blandt andet Kulturstyrelsens *Danmarks Oldtid i landskabet* hvor man arbejder på, at "nyformidle" landets 100 mest unikke fortidsminder både på lokaliteterne og på internettet¹². Et andet projekt, som jeg har bemærket, er naturformidlingsprojektet *Put*

¹² <http://www.kulturarv.dk/danmarksoldtidilandskabet/>

Danmark i lommen. Projektet er et samarbejde mellem Friluftsrådet og Østdansk Turisme. I fire udvalgte naturområder er oprettet såkaldte oplevelsesruter med formidlingsposter. Herfra kan brugerne modtage en lille film til deres mobiltelefon via en Bluetooth-sender¹³. Filmene varer blot 50 sek., og handler om områdets natur og dyreliv eller praktiske råd, som hvordan man tænder et bål. Nogle af filmene handler desuden om kulturarv for eksempel jættestuer eller arkæologiske fund. Der er produceret flere sæt af film, som er tilpasset årstiderne. Filmene er kun tilgængelige på stederne, og opfordrer derved folk til at tage ud i naturen. Samtidig med at det tilbyder natur- og kulturformidling til turister og andre, der hvor de færdes.

Der ligger endnu et stort potentiale i at integrere formidlingen af den arkæologiske kulturarv og den arkæologiske viden i moderne menneskers dagligdag. Herved kan man udvide publikumsskaren betydeligt. Det væsentligste udbytte er i min mening, at de budskaber, som vi ønsker at videregive gennem formidlingen, vil få en større relevans for folk, hvis de knyttes direkte til deres hverdag.

7.3.7 Nutidsperspektiv

I diskursanalysen fandtes eksempler på, at arkæologien blev brugt til at skabe perspektiv på nutidige aspekter. Det vi ser i disse få tilfælde er en opfyldelse af argumentet om, at 'vi skal kende vores fortid for at kunne agere og navigere i nutid og fremtid'. Det, som Barbara J. Little ellers kalder et tomt løfte (2007b:9). Denne diskurs er dog meget sjælden, og derfor kan man ikke påstå, at løftet endnu er helt opfyldt. Der eksisterer her et langt større potentiale for relevans. Det er et potentiale, som kun kan udnyttes gennem en indsats fra arkæologernes side, ved at stille det svære spørgsmål: 'Hvordan kan den viden, vi har produceret, bruges i dag?'

Det eksempel, jeg her vil fremhæve, har gjort netop dette. I bogen *Hvil i fred?* bruges udgravningerne af Skt. Mikkels kirkeruin i Roskilde, som udgangspunkt for en diskussion af kirkenedlæggelser, fredning og gravfred. Nutidens holdninger til emnerne sættes i perspektiv til datidens (Beck et al. 2010). Desværre er der ikke mange af denne type publikationer.

¹³ <http://www.friluftsradet.dk/indhold/friluftspjekter/put-danmark-i-lommen.aspx>

Desværre fordi der er meget, vi kan lære af fortiden. Den enorme mængde af viden, som arkæologien har genereret, kan potentielt være relevant for alle nutidige emner, hvori menneskers ageren med den materielle verden er en faktor. Den arkæologisk genererede viden kan bruges til debat om, hvordan forholdene er i dag, hvorfor de er sådan, og hvordan de kan ændres. Det er ikke nødvendigvis arkæologernes opgave at føre denne debat, men de skal gøre deres viden tilgængelig og anvendelig for resten af samfundet.

Det førømtalte spil *Jeg er arkæolog* skal også fremhæves her. Første del af formålsbeskrivelsen lyder nemlig: *"at sætte fokus på arkæologi som gevinst og ikke blot som en samfundsopgave, der koster penge, uden at man får noget igen. Det skal tydeliggøres, at arkæologi er interessant, nødvendig og i høj grad bidrager med ny viden om samfundet"*¹⁴. Den viden, som arkæologien bidrager med, er i denne diskurs en *"gevinst"* for samfundet, men det er også *"viden om samfundet"*. Det virker måske som en mindre ændring fra diskurserne, der fortalte, at arkæologien bidrager med ny viden om fortiden. Det skælsættende er dog, at den arkæologisk genererede viden her fremstår som direkte relevant for samfundet. Igen føler jeg, at jeg må advare mod, at man blot repeterer denne diskurs. Diskurser er med til at skabe virkeligheden, derfor kan man komme langt med den rette italesættelse, men hvis det ikke bakkes op med konkrete handlinger, vil succesen være kort.

7.3.8 Autenticitet

Vendsyssel Historiske Museum har iværksat en udlånsordning af stenalderøkser. I alt 10 økser er blevet hentet op fra magasinet, og bliver nu lånt ud til borgere i fire måneder ad gangen. Tanken er i bogstaveligste forstand at gøre fortiden *"[...]håndgribelig og nærværende i hverdagen"*. De ti *"økseambassadører"* forpligter sig til at passe på økserne, men også til at formidle dem (Wåhlin 2011:18-19). Hermed inddrages borgerne i to af museets kerneopgaver: bevaringen og formidlingen af den fysiske kulturarv. Grundlaget for at det overhovedet er interessant for borgerne at involvere sig på denne måde, hænger formentlig nøje sammen med, at det er autentiske 6000 år gamle økser. En kopi kunne lige såvel formidle stenredskabernes tyngde og æggens skarphed, men det ville ikke være den samme følelse for lånerne som at stå med den ægte vare.

¹⁴ <http://www.holstebro-museum.dk/afdelinger/formidling/jeg-er-arkaeolog-et-strategispil.html>

I diskursanalysen fandtes eksempler på, at den arkæologiske producerede viden blev integreret i dagligdags ting som bøger og spil. Her er det ligeledes autenticiteten, der som en ekstra kvalitet skiller disse ud fra andre bøger og spil. I artiklerne om Vikingemuseet i Aarhus blev vigtigheden af autenticiteten i formidlingen også understreget (eks. JP d. 6. august).

Autenticiteten er de gode fortællingers forankring i virkeligheden (Kristiansen 1989:187). Som jeg ser det, er autenticiteten det der giver fundene og fortællingerne deres betydning. Det er det der gør, at det overhovedet giver mening at drage perspektiver derudfra eller knytte personlige relationer dertil. Autenticiteten bliver dermed selve roden til arkæologiens relevans for samfundet (Little 2002:3). Det er gennem arkæologisk forskning, at autenticiteten skabes, og derfor må den arkæologiske forskning ikke underprioriteres. I strid med hvad mange af diskurserne i analysen sagde, er forskningen, og den herved opnåede 'nye' viden, dog ikke målet for arkæologien, men det grundlag hvorudfra vi kan udvikle mulighederne for relevans.

8.0 Konklusion

'Hvori ligger arkæologien og den arkæologiske kulturarvs relevans for det nutidige danske samfund?' Det er det spørgsmål, der har fulgt mig i mere end to år. Det har været en længere rejse, som har ført mig langt væk fra arkæologiens sædvanlige metoder, men helt ind på livet af faget, virksomheden og redskabet arkæologi.

Før vi kan diskutere arkæologiens relevans, mener jeg, at det er nødvendigt at forstå arkæologiens plads i samfundet. Med diskursanalysen som metode har jeg vist, hvordan arkæologien bliver kommunikeret og opfattet. Gennem analysen af diskurserne blev det samtidig tydeligt, at det er vigtigt at være bevidst om, hvordan man kommunikerer, og hvilke diskurser ens ord understøtter. Selv den mindste kommentar til en journalist kan få stor betydning som bidrag til den diskursive skabelse af virkeligheden.

Opfattelsen af arkæologien er præget af et syn på arkæologerne som passionerede nørder og eksperter. Faget nyder en høj agtelse i samfundet, og de arkæologiske resultater fremstår som troværdige, men også ofte som banal viden. Udgravningerne er et lovbestemt og muligt forsinkende led i en byggeproces. Fundene beskrives i nogle af disse tilfælde som uønsket, men der stilles ikke spørgsmålstejn ved, hvorvidt udgravningerne skal foretages. I sjældne tilfælde er bygherre positiv, og tager et ansvar. Den arkæologiske kulturarv respekteres af befolkningen, men har ikke nogen værdi i sig selv. Argumentet om 'den fælles kulturarv, der skal bevares for eftertiden' opfattes som gyldig. Interessen for de arkæologiske udgravninger hænger blandt andet sammen med associationerne med skattejagt. De gode fund er af samme grund interessante i sig selv, mens tolkningen heraf er underordnet. Arkæologien beskrives også som en tidsmaskine, og i denne forbindelse er det autentiske aspekt væsentlig. Formålet med arkæologien beskrives ofte som blot at udgrave og indsamle, men langt den hyppigste diskurs er dog, at arkæologien bidrager med viden om fortiden. Desuden fremstår arkæologien som blandt andet et brandingredskab og i ét enkelt tilfælde som et diplomatisk redskab.

På baggrund af diskursanalysens resultater har jeg indkredset otte områder, hvori der eksisterer muligheder for personlig-social relevans. Denne form for relevans, mener jeg,

indeholder det største potentialet. Gennem konkrete eksempler har jeg forsøgt at vise, hvordan potentialet kan udnyttes. Hovedpointerne kan opsummeres således:

Arkæologien har mulighed for at skabe personlig-social relevans ved at:

- Understøtte og muliggøre personlige relationer mellem befolkning og den arkæologiske kulturarv eller fortiden.
- Øge italesættelsen af tolkningsprocessen og delagtiggøre befolkningen heri, hvorved de gøres i stand til selv at tolke og udføre kritiske vurderinger.
- Inddrage lokalsamfundet i arbejdet med den lokale arkæologiske kulturarv, som kan styrke følelsen af lokal identitet. Afgørende herfor er en inkluderende diskurs og et fokus på de fælles menneskelige aspekter.
- Udvikle den arkæologiske kulturarvs brandingpotentiale gennem forskning der leder til skabelse af gode fortællinger med et autentisk indhold.
- Sætte fokus på diskurser, hvor den arkæologiske kulturarv udgør en berigelse for nutidens mennesker.
- Trække den arkæologiske kulturarv ind i borgernes hverdag, hvor den kan blive relevant på et personligt plan.
- Skabe nutidsperspektiv ved at stille spørgsmålet: Hvordan kan den viden, vi har produceret, bruges i dag?
- Indse at ny viden ikke er målet, men det uundværlige autentiske grundlag for fagets relevans.

Disse udgør kun en lille andel af de muligheder, der eksisterer. Alle har de dog et udgangspunkt i analysens resultater, og giver derfor et indblik i arkæologiens relevans for det nutidige danske samfund.

Det er afgørende, at vi, der beskæftiger os med arkæologien, bliver bevidste omkring det potentiale, den besidder. Og dernæst at vi bliver rutinerede i at italesætte dette. Især de sociale værdier, som arkæologien kan være med til at skabe, skal vi blive bedre til at navngive og beskrive. Det er den eneste måde, hvorpå argumentationen kan blive konkret.

9.0 Perspektivering

I mit arbejde med dette speciale har jeg hørt mange argumenter for arkæologien. Et af de bedste lød ganske enkelt: 'Fordi det er sjovt'. Og det er det jo. Det er sjovt at finde gamle ting i jorden, og forestille sig, hvem der har brugt dem og ikke mindst hvordan. Det er sjovt at samle alle fundene, og finde en større forståelse af, hvad der er foregået på lige præcis dét sted for flere tusinde år siden. Og det er et hårrejsende sus man kan få, når man pludselig står med et lerkar i hænderne, som ingen har rørt ved, siden den person der lagde det ned i graven til en af sine kære. Måske kan man endda se et fingeraftryk, som blev sat i den våde ler, den dag karet blev formet. Det er det, der gør, at arkæologi er det bedste job i verdenen. Så kan man måske mene, at det er for subjektivt og egoistisk til at være et gyldigt argument, men det er gyldigt, hvis vi deler disse oplevelser med resten af befolkningen.

I artiklen om udgravningen ved Hedensted Kirke fandt vi et af de meget sjældne tilfælde i analysen, hvor en arkæolog udtaler sig på egne vegne. Det var den meget personlige fortælling om den stærke oplevelse, det havde været at finde et formfragment, som stammede fra kirkeklokken (PO d. 28. april). Her kommer den passionerede nørd frem. Og folk lytter, når det sker. Det ved Danmarks Radio, som i disse år har stor succes med blandt andre serierne: *Bonderøven*, *Spise med Price* og *Danmark –kyst til kyst*, som i den seneste sæson netop har fået en arkæolog som medvært.

Arkæologiens muligheder for relevans ændres konstant, fordi samfundet udvikler sig. Det er derfor vigtigt, at vi indenfor faget aldrig holder op med at undersøge og diskutere arkæologiens rolle, og de værdier der kan skabes. Virkeligheden af dette understreges af udkastet til den snart forestående ændring af museumsloven, hvori §2 lyder således: "*Gennem de indbyrdes forbundne opgaver; indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling skal museerne i et lokalt, nationalt og globalt perspektiv 1) aktualisere viden om kultur- og naturarv og gøre denne tilgængelig og vedkommende, 2) udvikle anvendelse og betydninger af kultur- og naturarv for borgere og samfund og 3) sikre kultur- og naturarv for fremtiden anvendelse*".

Vi vil formentlig komme til at se mange forslag til, hvordan museerne i fremtiden skal løfte denne opgave. Lige meget hvad det er, man ønsker at 'aktualiserer' eller 'anvende', så mener

jeg, det kan være nyttigt at begynde med en undersøgelse af potentialet. Dette kan for eksempel gøres ved at anskue det, som jeg har gjort i figur 4. Man kan således stille spørgsmålene: 'Hvordan har dette et potentiale for at være social, politisk eller økonomisk relevant og for hvem?' eller den omvendte vej: 'Hvem er dette relevant for og hvordan?'. Denne opdeling giver et overblik over potentialet og en indikation af, hvor fokus skal ligge. Herefter er det vigtigt at søge inspiration med hensyn til, hvordan andre har arbejdet med den samme form for relevans eller de samme interessenter og målgrupper. Det ville være en stor force for fagets fremtidige virke, at der (måske fra Kulturstyrelsens side) blev foretaget en mere systematisk indsamling af gode eksempler og erfaringer. Endnu mere vigtigt end erfaringsudveksling er omverdensanalyse. Om man vælger avisartikler, spørgeskemaer, interviews eller noget andet, så er det en nødvendigt at vide, hvad ens målgruppe mener de kan bruge arkæologien til. Arkæologien er kun så relevant, som den bliver gjort til. Meget afhænger derfor af, hvordan arkæologerne italesætter sig selv, sit fag, sin ekspertise og sin passion.

10.0 Kildehenvisninger

- Andersson, J. 2008: *Skilda världar. Samtida föreställningar om kulturarvsplatser*. Doktoraftandling fra Linköping universitet. Linköping Studies in Arts and Science No. 453 Linköpings Universitet, Institutionen för studier av samhällsutveckling och kultur Tema Kultur och samhälle Linköping 2008.
- André, A.M., K. Dahlén, M. Grexing, J. Lif, P. Linde, A. Lövgren, G. Møllergård, Å. Nathanaelsson, K. Sönderlund, S. Welinder, H. Åberg 2001: Arkeologi och kulturmiljövård. Vad och varför? *Fornvännen* 96. s.177-180.
- Bech-Danielsen, A. 2012: Argh, skeletter i undergrunden. *Politiken* d. 8. januar 2012. Kultursektionen s. 3.
- Beck, A.S., T. Borake, L. Harvig & O. Thirup Kastholm (red.) 2010: *Hvil i fred? - Om kirkenedlæggelser og gravfred med afsæt i Skt. Mikkel kirkeruin i Roskilde*. Roskilde Museums Forlag.
- Benz, M. & A.K. Liedmeier 2007: Archaeology and the German Press. I: Brittain, M. & T. Clack (ed.) *Archaeology and the Media*. Publications of the Institute of Archaeology University College London. s.153-173.
- Barber, J. & G.M. Welsh 1992: The potential and the reality: the contribution of archaeology to the green debate. I: Macinnes, L. & C.R. Wickham-Jones. *All Natural Things. Archaeology and the Green Debate*. Oxbow Books. s.41-51.
- Bjerrum Jensen, M. 2009a: 'De skræller centimeter på centimeter af vores kulturarv' Har arkæologien fundet sit sesam? *Arkæologisk Forum*, Sænummer 2009: Politik og Arkæologi, Indlæg fra et seminar afholdt 31. oktober 2008 på Københavns Universitet. s.19-23.
- Bjerrum Jensen, M. 2009b: *Kulturarven og myten om den historiske identitet. En diskursanalyse af arkæologiens rolle i det senmoderne samfund*. Ph.d. afhandling. Forhistorisk Arkæologi, Institut for Antropologi, Arkæologi og Lingvistik. Aarhus Universitet. 1. maj 2009.
- Bonde Hansen, A. 2011: *Enestående Universel Værdi? Arkæologisk diskurs og praksis i verdenskulturarven i et nordisk perspektiv*. Magister speciale Forhistorisk arkæologi, Københavns Universitet.
- Borake, T. 2008: Materialets muligheder. IX Nordic TAG Århus 10-12 May 2007. *Globalization, identity, material culture ... and archaeology*. Jensen, P, S. Sindbæk & H. Vandkilde (ed.). Institute of Anthropology, Archaeology & Linguistics. Aarhus University, Moesgård. s. 8-11.
- Bostrup, O. 2005: Salt. Den rejsende kemiker på Læsø. *Dansk Kemi*, 86, nr. 1, 2005 s.38-39.

- Brittain, M. & T. Clack 2007: Introduction: Archaeology and the Media. I: Brittain, M. & T. Clack (ed.) *Archaeology and the Media*. Publications of the Institute of Archaeology University College London. s.11-65
- Burges, M. 2002: *Markedsføring af museer og andre attraktioner*. Dymphena Exhibit Advice.
- Burtenshaw, P. 2009: A Reply to "What is Public Archaeology" *Present Pasts* Vol. 1, 2009, s.49.
- Bysted-Sandberg, M. & A.K. Kjeldsen 2008: *Strategisk kommunikation i den danske museumsverden*. Aarhus School of Business & Center for Museologi, Aarhus University.
- Chirikure, S. & G. Pwiti 2008: Community Involvement in Archaeology and Cultural Heritage Management. An Assessment from Case Studies in Southern Africa and Elsewhere. *Current Anthropology* Vol. 49, No. 3, June 2008. s.467-476.
- Christiansen, P. O. 2005: Indledning. Samlinger, fag og følelser. I: Christiansen, P. O. (ed.) *Veje til Danskheden, Bidrag til den modern nationale selvforståelse*. Folkemindesamlingens Kulturstudier Bind 8 s.7-14.
- Danmarks Forskningspolitiske Råd 2006: *Et værktøj til vurdering af forskningens kvalitet og relevans*.
- Darvill, T. 2007: Research Framework for World Heritage Sites and the conceptualization of archaeological knowledge. *World Archaeology*. Vol. 39(3):436-457. The archaeology of World Heritage. Routledge.
- Engström, M. 2009: En insigt i synen på arkeologi. I: Petersson, B. K. Jennbert & C. Holtorf (ed.). *Arkeologi och Samhälle*. Acta Archaeologica Lundensia Series in 8', no 58. 2009. s.65-75.
- Europarådet 1992: 'Maltakonventionen' *Den Europæiske Konvention om Beskyttelse af den arkæologiske arv (Revideret)*. European Treaty Series – No. 143. Vellella, 16. januar 1992.
- Fairclough, N. 1992: *Discourse and Social Change*. Polity Press.
- Fairclough, N. 1995: *Critical discourse analysis: the critical study of language*. Longman
- Fairclough, N. 2001: *Language and Power*. Second Edition. Pearson Education Limited. 1.udgave 1989.
- Finn, C. 2007: Darkness Disseminated. Lennart Lersen's Images as Photojournalism, Pop Archaeology and Works of Art. I: Brittain, M. & T. Clack (ed.) *Archaeology and the Media*. Publications of the Institute of Archaeology University College London. s.135-150.
- Flatman, J. 2009: The Economics of Public Archaeology: A Reply to "What is Public Archaeology?" *Present Pasts* Vol. 1, 2009, s.50-52.

Foucault, M. 2005: Vidensarkæologi. På dansk ved M. Chrom Jacobsen. *Philosophia* 2005. Oprindeligt *L'archaeologie du savoir* 1969.

Fowler, P. 2007: Not Archaeology and the Media. I: Brittain, M. & T. Clack (ed.) *Archaeology and the Media*. Publications of the Institute of Archaeology University College London. s.89-107.

Gabriel, M. & Rostock, J. 2005: Teori, whisky og ceilidh. *Arkæologisk Forum* nr. 13. 2005. s.39-44.

Gardner, A. 2007: The Past as Playground. The Ancient World in Video Game Representation. I: Brittain, M. & T. Clack (ed.) *Archaeology and the Media*. Publications of the Institute of Archaeology University College London. s.255-272.

Gjerløff, A.K. 2001: Tingenes tavshed – tingenes tale. *Kuml*. Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab. Aarhus Universitetsforlag. s.47-70.

Grima, R. 2009: A Reply to "What is Public Archaeology?". *Present Pasts* Vol. 1., 2009. s.53.

Hauge, H. 2006: Humaniora – en babylonsk storby. I: Kjærgaard, R.S. (ed) *Elfenbenstårnet. Universiteter mellem forskning og formidling*. Aarhus Universitetsforlag. s.85-107.

Hein, George E. 2005: The role of museums in society: Education and social action. *Curator* 48 no.4. s.357-363.

Henrichsen, K.B. 2007: Oplevelsesøkonomi og Kultur(arv). *Danske Museer* 2007/5. s.4-7.

Henson, D. 2011a: The Educational Purpose of archaeology: A Personal View from the United Kingdom. I: Matsuda A. & K. Okamura (ed.) *New Perspectives in global public archaeology*. s.217-226.

Holtorf, C. 2007a: An Archaeological Fashion Show. How Archaeologists Dress and how they are Portrayed in the Media. I: Brittain, M. & T. Clack (ed.) *Archaeology and the Media*. Publications of the Institute of Archaeology University College London. s.69-88.

Holtorf, C. 2007b: *Archaeology is a Brand! The Meaning of Archaeology in Contemporary popular Culture*. Oxford.

Holtorf, C. 2010: Heritage Values in Contemporary Popular Culture. I: Smith, G.S., P.M. Messenger & H.A. Soderland (ed.): *Heritage Values in Contemporary Society*. Walnut Creek, California.

Holtze, L. 2010: Fra oplysningsinstitution til forlystelsespark. *Kristeligt Dagblad* 29. marts 2011, sek. 1. side 6.

Hooper-Greenhill, E. 2007: Education, Postmodernity and the Museum. I: Knell, S.J., S. MacLeod & S. Watson. *Museum revolutions : how museums and change and are changed* . s.367-377. Routledge.

Howarth, D. 2005: *Diskurs. En Introduktion*. Hans Reitzels Forlag. København.

Husted, K., Mønsted, M. & Wenneberg, S. B. 2000: Forskningsledelse i det 21. århundrede. I: Siune, K & T. Vinther (ed): *Forskningens rolle i det 21. århundrede* s.103-118. Rapport fra Analyse institut for forskning, Århus.

Høgh, L. 2008a: *Den beskidte kulturhelt. En antropologisk analyse af videnskabelig identitet i dansk forhistorisk arkæologi*. Speciale fra Institut for Antropologi. Københavns Universitet april 2008.

Høgh, L. 2008b: Kulturheltens arv - arkæologiens nationalvidenskabelige forpligtelse. *Arkæologiske Forum* nr.18. 2008. s.2-7.

Høgh, L. 2009: Guldalderens nedrustning – en renæssance for den strategiske arkæologi? *Arkæologisk Forum*, Sænummer 2009: Politik og Arkæologi, Indlæg fra et seminar afholdt 31. oktober 2008 på Københavns Universitet. s.2-5.

Högberg, A. 2004: Bilder av skånsk uppdragsarkæologi hos almänheten och i dagspress. I: *META medeltidsarkeologisk tidskrift* 2004:4 s.40-55.

Illeris, H. 2010: Fint med 'kultur for alle', men ... *Information* d. 6. januar 2010 side 18, 1. sektion.

Irgens, C.S., J. Stribæk-Frandsen & S. Hansen 2009: *Fyrstens død – Kulturens brød*. Projekt opgave kandidatniveau. Kommunikation, RUC.

Irgens, C.S. 2010: *Det larmende museum! En analyse af museerne Vordingborg's strategiske kommunikation i en kommunal kontekst*. Speciale, Institut for kommunikation, virksomhed og informationsteknologi. RUC.

Irgens, C.S. 2011: Det strategiske knæfald! *Danske Museer*. årgang 24. nr. 1. s.24-25.

Jensen, B.E. 2009: Retten til at definere en kulturarv. *Arkæologisk Forum* nr.20. s.2-6.

Jensen, J. 2005: Arkæologi. Da oldforskningen blev national. I: Christiansen, P. O. (ed.). *Veje til Danskheden, Bidrag til den modern nationale selvforståelse*. Folkemindesamlingens Kulturstudier Bind 8. s.15-31.

Jensen, O.L. 2000: Livets gang i Lindenlund - strøtanker om museer og lokalpressen. *Arkæologisk Forum* nr. 2. 2000 s.18-19.

Jessen, M.D. 2009: Forskning og publicering – en politisk dagsorden i moderne arkæologi. *Arkæologisk Forum*, særnummer 2009: Politik og Arkæologi, Indlæg fra et seminar afholdt 31. oktober 2008 på Københavns Universitet. s.24-28.

Jones, S. 2004: *Early Medieval Sculpture and the Production og Meaning, Value and Place: The Case of Hilton of Cadboll, Edinburgh*. Historic Scotland.

Jones, S. 2006: 'They made it a living thing didn't they...' The Growth of Things and the Fossilisation of Heritage. I: Layton, R., S Shennan & P. Stone: *A future for archaeology: the past in the present*: 107-126, London. UCL Press

Jørgensen, M.W. & L. Phillips 1999: *Diskursanalyse som teori og metode*. Samfundslitteratur. Roskilde Universitetsforlag.

Kayser Nielsen, N. 2010: *Historiens forvandlinger. Historiebrug fra monumenter til oplevelsesøkonomi*. Aarhus Universitetsforlag.

Kjærulf Andersen 2011: Arkæologi i lokalaviser. En undersøgelse af hvordan ”virkelighedens” arkæologi omtales. *Arkæologisk Forum* nr. 25. 2011. s.23-28.

Kobbernagel, C., K.C. Schrøder & K. Drotner 2011: *Unge medie- og museumsbrug: sammanhænge og perspektiver*. DREAM: Danish research center om education and advanced media materials. Syddansk Universitet

Kramm, M.R., M. Blank & A.M. Kærn 2011: Arkæolog for en dag –Arkæolariet, et formidlingslaboratorium. *Nationalmuseets Arbejdsmark* 2011. s.20-31.

Kristiansen, K. 1984: Danmark. I: Cleere, H. (ed.) *Approaches to the archaeological heritage. A comparative study of world cultural resources management systems. New Directions in Archaeology*. Cambridge University Press. s.21-36.

Kristiansen, K. 1985: Archaeological Formation Processes. The representativity of archaeological remains from Danish Prehistory. I: Kristiansen, K. (ed.) *A Short History of Danish Archaeology*. Nationalmuseet. s.12-34.

Kristiansen, K. 1989: »Fortids Kraft og Kæmpestyrke« Om national og politisk brug af fortiden. I: Hedeager, L & K. Schousboe (ed.) *Brugte historier. Ti Essays om brug og misbrug af historien*. Akademisk Forlag 1989. s.187-220.

Kulik, K. 2007: A Short History of Archaeological Communication. I: Brittain, M. & T. Clack (ed.) *Archaeology and the Media*. Publications of the Institute of Archaeology University College London. s.111-124.

Kulturarvsstyrelsen 2009a: *National brugerundersøgelse på de statslige og statsanerkendte museer i Danmark – 2009*.

Kulturarvsstyrelsen 2009b: *International evaluering af vidensudviklingen i forbindelse med den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed efter den nye museumslov fra 2002.*

Kulturarvsstyrelsen 2010a: *Museernes webbrugere – En brugerundersøgelse af museernes hjemmesider.*

Kulturarvsstyrelsen 2010b: *Turisme og verdensarv.*

Kulturarvsstyrelsen 2010c: *Kærlighed eller tvangsægteskab? – erfaringer fra fem museumsfusioner*

Kulturarvsstyrelsen 2011: *Danske museer i tal, baseret på oplysninger fra 2009.*

Kulturarvsstyrelsen & Realdania 2005: *Kulturarv en værdifuld ressource for kommunernes udvikling. En analyse af danskernes holdning til kulturarv.*

Kulturarvsstyrelsen & Realdania 2010: *Kommune – kend din kulturarv*

Kulturministeriet 2008: *Reach Out! Inspiration til Brugerinddragelse og Innovation i Kulturens Verden.* Kulturministeriet september 2008.

Kulturministeriet 2009: *Kultur for Alle – Kultur i hele Landet*

Kulturministeriet 2010: *Midtvejsrapport i Udredningsarbejdet om Fremtidens Museumslandskab.* Kulturministeriet september 2010. s.13-40.

Kulturministeriet 2011: *Udredning om fremtidens museumslandskab.* April 2011.

Linaa, J. 2008: Environmental Archaeology: Studying the past for the benefit of the future. I: Jensen, P., S. Sindbæk & H. Vandkilde (ed.): *IX Nordic TAG Århus 10-12 May 2007. Globalization, identity, material culture ... and archaeology.* Institute of Anthropology, Archaeology & Linguistics. Aarhus University. Moesgård. s.30-32.

Little, B.J. (ed.) 2002: *Public Benefits of Archaeology.* University Press of Florida

Little, B.J. 2007a: Archaeology and Civic Engagement. I: Little, B.J. & P.A. Shackel (ed.): *Archaeology as a tool of civic engagement.* s.1-22.

Little, B.J. 2007b: *Historical archaeology: Why the past matters.* Left Coast Press Inc.

Lowenthal, D. 1985: *The past is a foreign country.* Cambridge University Press.

Lowenthal, D. 1994: Identity, Heritage and History. I: Gillis, J.R. (ed.) *Commemorations. The Politics of National Identity.* Princeton University Press. s.41-57.

Madsen, J.H. 2010: *Oplevelsesøkonomi.* Forlaget Systime

- Martens, J. 1999: Knockout - eller: Kan dansk arkæologi lære af svenskerne og nordmændene? *Arkæologisk Forum* nr.1. 1999. s.25-27.
- Mejlsø, J. 2009: Uden respekt, ingen bevaring. *Arkæologisk Forum*, Særnummer 2009: Politik og Arkæologi, Indlæg fra et seminar afholdt 31. oktober 2008 på Københavns Universitet. s.37-40.
- Merriman, N. 1991: *Beyond the Glass Case. The Past the Heritage and the Public i Britain*. Leicester University Press.
- Moshenska, G. 2009: What is Public Archaeology?. *Present Pasts*. Vol. 1, 2009, s.46-48.
- Moshenska, G. & P. Burtenshaw 2009: Response: the Values of Archaeology. *Present Pasts*, Vol. 1, 2009 s.55-56.
- Moyer, T.S. 2007: Learning through Visitors: Exhibits as a Tool for Encouraging Civic Engagement through Archaeology. I: Little, B.J. & P.A. Shackel (ed.) *Archaeology as a tool of civic engagement*. s.263-277.
- Nymann, M. 2008: Dansk Arkæologi og den halve forhistorie. *IX Nordic TAG Århus 10-12 May 2007. Globalization, identity, material culture ... and archaeology*. Jensen, P., S. Sindbæk & H. Vandkilde (ed.). Institute of Anthropology, Archaeology & Linguistics. Aarhus University. Moesgård. s.38-40.
- Petersen, C.B. 2000: Arkæologi i massemedierne. Formidling eller underholdning? *Arkæologisk Forum* nr.2. 2000. s.17.
- Petersson, B., K. Jennbert & C. Holtorf 2009: *Arkeologi och Samhälle*. Acta Archaeologica Lundensia Series in 8', no. 58 2009.
- Piccini, A. 2007: Faking It. Why the Truth is so Important for TV Archaeology. I: Brittain, M. & T. Clack (ed.) *Archaeology and the Media*. Publications of the Institute of Archaeology University College London s.221-236.
- Pind, J. 2009: Udviklingen i den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed. *Arkæologisk Forum*, Særnummer 2009: Politik og Arkæologi, Indlæg fra et seminar afholdt 31. oktober 2008 på Københavns Universitet. s.15-18.
- Rau, R.M. 2009: Kulturarv som værdi - arkæologi som værdiskaber -Status og videre forløb. I: *Nyt fra Odense Bys Museer* Juni/Juli 2009 s.4.
- Rau, R.M. & M. Runge 2009: Arkæologi som værdiskaber. *Arkæologisk Forum*, Særnummer 2009: Politik og Arkæologi, Indlæg fra et seminar afholdt 31. oktober 2008 på Københavns Universitet. s.37-40.

Ravn, M. 2004: De danske arkæologiske museers vidensproduktion og dennes skiftende samfunds relevans i et historisk perspektiv. I: Dam Christensen, H., R. Gade & M. Vest Hansen (ed): *Museernes historie og teori*. Museologisk Skriftserie. Institut for kunst- og kulturvidenskab. Københavns Universitet. s.49-60.

Regeringen 2003: *Danmark i kultur- og oplevelsesøkonomien. 5 nye skridt på vejen*. Vækst med vilje. September 2003.

Renfrew, C. & Bahn, P. 2004: *Archaeology: Theories, Methods and Practice*. Thames & Hudson. 4.udgave.

Rostock, J., M. Palm, C.B. Petersen, M. Gabriel, B. Jensen & M. Bjerrum Jensen 2005: Kedelig Jord – arkæologiens image og rolle. *Arkæologisk Forum* nr. 12. 2005. s.1.

Rostock, J. 2007: Arkæologi som Forretning – om en diskurs med uheldige konsekvenser. *Arkæologisk Forum* nr. 17. s.33-39.

Rostock, J. 2008: Forretning eller Forskning: Om en ny diskurs I dansk arkæologi. *IX Nordic TAG Århus 10-12 May 2007. Globalization, identity, material culture ... and archaeology*. Jensen, P., S. Sindbæk & H. Vandkilde (ed.) Institute of Anthropology, Archaeology & Linguistics. Aarhus University. Moesgård. s.51-53.

Sandell, R. 1998: Museums as Agents of Social Inclusion. *Museum Management and Curatorship*, Vol. 17, No. 4, s.401–418.

Sandell, R. 2003: Social Inclusion, the museum and the dynamics of sectoral change. *Museum and society* 1. s.42-64.

Schadla-Hall, T. 2006: Public Archaeology in the Twenty-First Century. I: Layton, R., S.J. Shennan, P. Stone (ed.) *A Future for Archaeology: The Past in the Present*. London: UCL Press. s.75-82.

Simpson, F. & H. Williams 2008: Evaluating Community Archaeology in the UK. *Public Archaeology*, Vol. 7, No. 2, Summer 2008. s.69-90.

Siune, K. & T. Vinter (ed.) 1998: *Folk og forskning – Danskernes opfattelse af forskning*. Rapport fra Analyseinstitut for Forskning 1998/1

Siune, K. & T. Vinter (ed.) 2000: *Forskningens rolle i det 21. århundrede*. Rapport fra Analyseinstitut for Forskning 2000/1.

Skot-Hansen, D. 2007: *Byen som scene. Kultur- og Byplanlægning i oplevelsessamfundet*. Biblioteksforbundet.

Skot-Hansen, D. 2008: *Museerne i den danske oplevelses-økonomi – når oplysning bliver til en oplevelse*. Samfundslitteratur, Frederiksberg.

- Smith, L. 2004: *Archaeological theory and the politics of cultural heritage*. Routledge.
- Smith, L. 2006: *Uses of Heritage*. Routledge
- Stage, I. 2010: Arkæologi - ikke luksus, men nødvendighed. *Arkæologisk Forum* nr. 23. 2010. s.2-4.
- Stern, T. 2007: 'Worldwonders' and 'Wonderworlds' A Festival of Archaeological Film. I: Brittain, M. & T. Clack (ed.) *Archaeology and the Media*. Publications of the Institute of Archaeology University College London. s.201-219.
- Stoklund, B. 2003: *Tingenes kulturhistorie. Etnologiske studier i den materielle kultur*. Museum Tusculanums Forlag. Københavns Universitet.
- Taylor, T. 2007: Screening Biases. Archaeology, Television, and the Banal. I: Brittain, M. & T. Clack (ed.) *Archaeology and the Media*. Publications of the Institute of Archaeology University College London.
- Thomasson, J. 2005: *Drottninghög och Dalhem –platser att vara stolt över*. Kulturförvaltningen i Helsingborg.
- Trigger, B.G. 1989: *A history of archaeological thought*. Cambridge University Press. 1. udgave.
- Trolle Larsen, M. 1989: Samfundsrelevans? Findes der ting som det ikke er umagen værd at vide? I: *Brugte historier. Ti Essays om brug og misbrug af historien*. Hedeager, L. & K. Schousboe. Akademisk Forlag s.245-259.
- Villumsen, T. & T. Borake 2009: Leder: Politisk Arkæologi & Arkæologisk Politik. *Arkæologisk Forum*, Særnummer 2009: Politik og Arkæologi, Indlæg fra et seminar afholdt 31. oktober 2008 på Københavns Universitet. s.1.
- Watkins, S.H. 2009: Kultursyn og forvaltningspraksis. *Arkæologisk Forum*, Særnummer 2009: Politik og Arkæologi, Indlæg fra et seminar afholdt 31. oktober 2008 på Københavns Universitet. s.34-26.
- Welinder, S. 1987: Arkeologiska bilder. *Varia* 14. Oslo.
- Welinder, S. 1997: Arkeologi i massmedia, *Fornvännen* 92. s.19-32.
- Wåhlin, S. 2011: Fortiden kommer hjem. *VHM Nyt*. December 2011. s.18-19.
- Åkerstrøm Andersen, N. 1999: *Diskursive analysestrategier. Foucault, Koselleck, Laclau, Luhmann*. Nyt fra Samfundsvidenskabernes Institut for Organisation og Arbejdssociologi.

10.1 Upublicerede kilder:

Henson, D. 2005: *Process and point of view in public archaeology*. Talk at: TAG Sheffield: Reaching out: Archaeology for All.

Henson, D. 2011b: *Why does archaeology matter?* Talk at Conference 'Arkæologi – en samfundsressource' 6. oktober 2011

Prangsgaard, K. 2011: Projektbeskrivelse Vollsmoses rødder. Ansøgning til kulturarvsstyrelsens formidlingspulje.

10.2 Internetkilder:

1) besøgt 2. april 2012

<http://www.kulturarvsomvaerdi.dk/download/37/>

2) besøgt 19. september 2011

<http://www.natmus.dk/graphics/driftadm/rapporter/F&F%20Arbejdsplan%202011.pdf>

3) besøgt 20. maj 2012

<http://www.kulturarv.dk/kommune-turisme/kulturarvskommuner/om-projektet/>

4) besøgt 15. august 2012

<http://www.kulturarv.dk/presse-nyt/nyhed/artikel/kulturarvskommuner-en-succes/>

5) besøgt 16. august 2012

http://www.copenhagen.dk/dk/det_sker/aben_udgravning_pa_triangelen/

6) besøgt 27. juni 2012

http://www.copenhagen.dk/dk/det_sker/aben_udgravning_pa_triangelen/om_aben_arkaeologisk_udgravning

7) besøgt 15. august 2012

<http://www.holstebro-museum.dk/afdelinger/formidling/jeg-er-arkaeolog-et-strategispil.html>

8) besøgt 15. august 2012

<http://fortidenunderlup.natmus.dk/>

9) besøgt 15. august 2012

<http://museum.odense.dk/viden-om/arkaeologi/vollsmoses-roedder-%E2%80%93-jagten-paa-historien.aspx>

10) besøgt 16. august 2012

<http://www.kulturarvsomvaerdi.dk/cases/a-hereford-beefstouw/>

11) besøgt 16. august 2012

<http://www.kulturarvsomvaerdi.dk/cases/lindegarden/>

12) besøgt 16. august 2012

<http://www.kulturarv.dk/danmarksoldtidilandskabet/>

13) besøgt 16. august 2012

<http://www.friluftsraadet.dk/indhold/friluftsprojekter/put-danmark-i-lommen.aspx>

14) besøgt 16. august 2012

<http://www.holstebro-museum.dk/afdelinger/formidling/jeg-er-arkaeolog-et-strategispil.html>

10.3 Illustrationer

1 Foto A.K. Andersen

2 Foto John Lee. Anvendt med tilladelse fra Marlene Kramm, Nationalmuseet

3 Foto anvendt med tilladelse fra Kirsten Prangsgaard, Odense Bys Museer

4 Foto A.K. Andersen

5 <http://www.kulturarvsomvaerdi.dk/cases/a-hereford-beefstouw/attachment/frokostkort/>

10.4 Figurer

1 Fairclough 1992:73

2 A.K. Andersen

3 A.K. Andersen

4 A.K. Andersen

Bilag 1

Bilag 1a:

Tabellen viser fordelingen af artiklerne fra de 9 aviser, der indgik i den indledende søgning. I de to koloner til højre ses bemærkninger om avisernes frekvens og dækning, som sammen med fordelingen indgik i overvejelserne forud for den endelige udvælgelse. De udvalgte aviser er fremhævet med blå.

Avis	Indland	Udland	TV/Film mm.	Turisme	Ikke relevant	Sum	Frekvens	Dækning
B.T.	18	2	29	7	4	60	Dagligt	Landsdækkende
Berlingske	56	27	5	15	35	138	Dagligt	Landsdækkende
Ekstra Bladet	20	14	32	2	10	78	Dagligt	Landsdækkende
Fyens Stiftstidende	114	14	25	2	17	172	Dagligt	Regional
Information	15	9	6	0	14	44	Hverdage	Landsdækkende
J. P.	83	15	11	5	53	167	Dagligt	Landsdækkende
Kristeligt Dagblad	69	58	16	2	38	183	Hverdage	Landsdækkende
Politiken	77	56	12	18	88	251	Dagligt	Landsdækkende
Weekendavisen	32	29	7	0	15	83	Ugentligt	Landsdækkende
Sum	484	224	143	51	274	1176		

Bilag 1b:

Antal artikler fra de fem udvalgte aviser fordelt på de tre hovedkategorier og otte underkategorier.

	1: Udgravninger og fund	2: Formidling til off.	3: Beskrivelse el. historik	4: Arkæologiske virksomhed	5: Forskningsresultater	6: Kultur el. Kulturhistorie	7: Samfundsdebat	8: Belæg el. argumentation	Sum
A	82	73	0	49	23	4	3	0	234
B	0	10	39	8	0	5	7	3	72
C	0	5	40	3	0	1	2	4	55
Sum	82	88	79	60	23	10	12	7	361

Bilag 1c

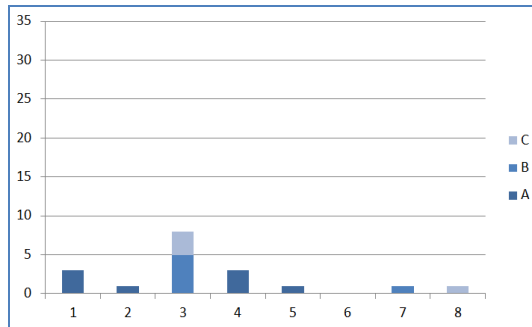
Antal artiklerne fra hver af de fem aviser fordelt på de tre hovedkategorier og otte underkategorier.

	1: Udgravninger og fund	2: Formidling til off.	3: Beskrivelse el. historik	4: Arkæologiske virksomhed	5: Forskningsresultater	6: Kultur el. kulturhistorie	7: Samfundsdebat	8: Belæg el. argumentation	Sum
B.T.									
A	3	1	0	3	1	0	0	0	8
B	0	0	5	0	0	0	1	0	6
C	0	0	3	0	0	0	0	1	4
Sum	3	1	8	3	1	0	1	1	18
Fyens Stiftstidende									
A	29	26	0	12	1	1	0	0	69
B	0	5	16	2	0	2	1	1	27
C	0	1	16	1	0	0	0	0	18
Sum	29	32	32	15	1	3	1	1	114
Kristeligt Dagblad									
A	22	15	0	11	9	2	0	0	59
B	0	0	2	1	0	0	0	1	4
C	0	0	3	1	0	0	0	2	6
Sum	22	15	5	13	9	2	0	3	69
J.P.									
A	14	18	0	15	4	1	1	0	53
B	0	3	7	0	0	2	4	1	17
C	0	2	8	1	0	1	1	0	13
Sum	14	23	15	16	4	4	6	1	83
Politiken									
A	14	13	0	8	8	0	2	0	45
B	0	2	9	5	0	1	1	0	18
C	0	2	10	0	0	0	1	1	14
Sum	14	17	19	13	8	1	4	1	77

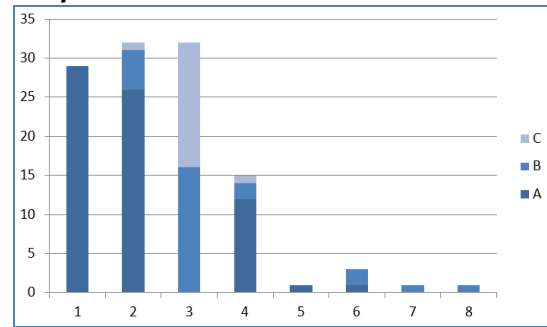
Bilag 1d:

Antal artiklerne fordelt på de tre hovedkategorier og otte underkategorier. Opgjort for hver af de fem aviser og samlet.

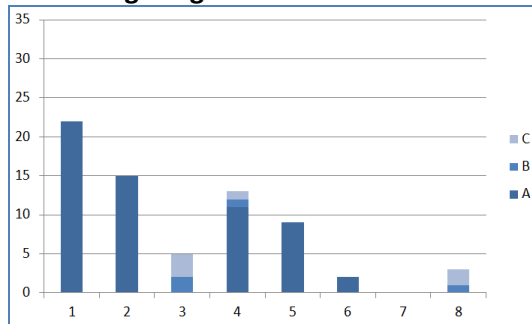
2: B.T.

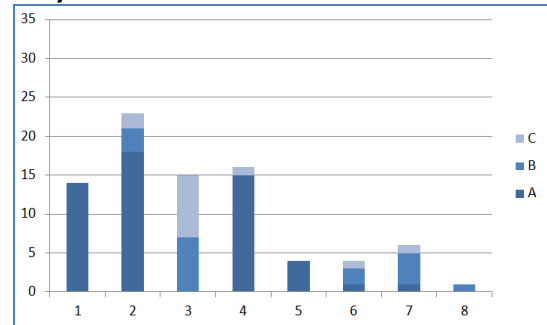
5: Fyens Stiftstidende

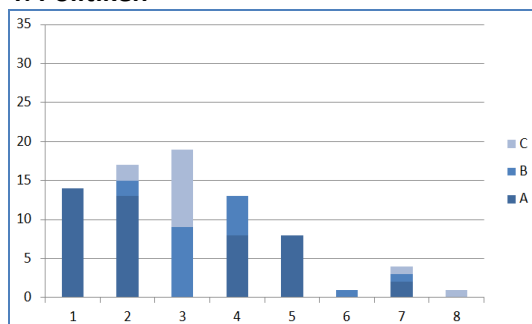
3: Kristeligt Dagblad

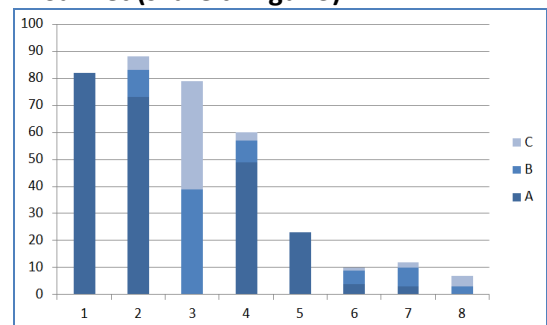
6: Jyllands Posten

4: Politiken

7: Samlet (svare til figur 3)

Bilag 2

Bilag 2a: Anvendte artikler fra B.T.

Dato	Kategori	Overskrift	(B.T.)
01.15.2011	A 2	Udstillingen	
01.19.2011	B 3	Dronningen	
02.01.2011	A 1	Mystik om byport	
02.04.2011	B 3	Margrethe og Henrik i Bahrain	
02.05.2011	B 3	Margrethe 4.500	
02.05.2011	B 3	Dronningen i Bahrain	
02.19.2011	B 7	FORHADT KONGE FIK ORDEN	
03.22.2011	A 1	Skelet-fund ved rådhus	
04.20.2011	C 3	Er han morderen?	
04.21.2011	A 4	Jellingsten i glashus	
05.10.2011	A 4	Jellingsten ved at smuldre	
05.11.2011	A 4	Jellingsten flyttet	
06.28.2011	A 5	Blåtands vikinger var lejesoldater	
07.13.2011	C 8	Fortidsuhyre fanget	
08.13.2011	A 1	Arkæologer finder bro	
11.05.2011	C 3	Her leder de efter barnelig	
11.18.2011	C 3	Det gør Dronningen	
11.20.2011	B 3	Natur-gyser 1. Mennesket kom og dyrene døde. Hvilke dyr står for tur nu?	

Bilag 2b: Anvendte artikler fra Fyens Stiftstidende

Dato	Kategori	Overskrift	(Fyens Stiftstidende)
01.12.2011	B 7	Politiker ked af museums krise	
01.13.2011	B 2	Livet under midnatssolen	
01.24.2011	B 3	Nu kommer kanal-broen...	
01.26.2011	C 3	Vejchef: Hård tid venterbilisterne	
01.29.1022	B 3	Dna-søgning kan spare milliarder	
01.29.2011	C 3	Beboere vil rykke gasanlæg vestover	
02.01.2011	A 2	Husk etikken, når du graver	
02.05.2011	C 3	Kultur og handel på Dronningen program	
02.25.2011	A 2	Arkæologi ved Møntergården	
02.27.2011	B 2	Ghettoen er indvanderernes værste fjende	
03.10.2011	A 4	Gravhøjen er hvor den er	
03.14.2011	A 4	Beboere kræver aktindsigt	
03.21.2011	C 4	Ekstra millioner til museum	
03.21.2011	A 1	Byen Voksede hurtigt i 1100-tallet	
03.22.2011	A 2	Amatørarkæologer jubilerer	
03.22.2011	A 1	Skeletter fundet i København	
03.28.2011	A 4	Nyborg Slot håber på at blive verdenskulturarv	
03.30.2011	A 2	Arkivet i Bellinge	
03.31.2011	A 1	Fandt gammelt pakhusgulv	
04.05.2011	B 2	Hele historien om slottet	
04.08.2011	B 4	Kultur og erhverv	
04.09.2011	B 3	Nu lukker Grønnegade	
04.10.2011	A 4	Prisen på byggegrunde stiger	
04.11.2011	A 2	Vikinger fra Nordfyn	
04.12.2011	A 1	40 meter skeletter ved kirkemur	
04.14.2011	C 3	Første bid mod fjernvarmen	
04.14.2011	A 1	Fortidens spor skal findes først	
04.15.2011	A 4	Nu er ministeren deres sidste håb	
04.16.2011	A 1	Aksel er en rigtig tingfinder	
04.16.2011	B 3	Første projekt klar til Tankefuld	
04.17.2011	A 2	Rundvisning bag voldgravene	

Dato	Kategori	Overskrift	(Fyens Stiftstidende)
04.20.2011	B 3	På jagt efter ledetråde	
04.20.2011	A 2	Mellem potteskår og politik	
04.21.2011	A 4	Jellingestenene får deres eget glashus	
04.27.2011	C 3	Munck og Isoplus vandt varmeudbud	
04.27.2011	C 3	Halv sejer til borgerne i krig om nye huse	
04.27.2011	A 1	Runesten fundet i Ribe	
04.27.2011	C 3	Dobbeltdrabet uden et motiv	
04.29.2011	C 3	Ny vej har fået et navn	
05.01.2011	A 1	Så skal de igen i jorden ved Nyborg Slot	
05.01.2011	B 3	Vi finder altid et eller andet	
05.07.2011	A 1	Her Marcherede svenskerne	
05.07.2011	C 3	Vinderen ærgrer sig over ny licitation	
05.08.2011	B 2	Dagens oplevelse - Plads til alt og enhver	
05.09.2011	A 2	Ingen overskrift notits under Navnlig	
05.11.2011	A 2	Det fandt man under Seden Syd	
05.11.2011	A 4	Jellingsten klarede flytteturen	
05.11.2011	B 8	Alle partier står sammen	
05.14.2011	A 1	Ingen spor efter tårn nummer to	
05.14.2011	B 6	Rygeosten er fra Fyn	
05.28.2011	A 2	Et kig ned i fortiden ved slottet	
06.02.2011	A 2	Møde om fremtidig kvarterpark	
06.05.2011	A 1	Interessant fund ved Østruplund	
06.07.2011	A 4	Museum vil tilse nedrivningen	
06.08.2011	B 3	Kystnære grunde ved Tofteløkke	
06.08.2011	B 3	Lysten til at bygge huse tager til	
06.10.2011	A 2	Arkæologisk gåtur	
06.18.2011	A 1	Slottet har aldrig haft to porttårne	
06.25.2011	A 1	Faaborgs vugge stod i det gamle domhus	
07.06.2011	A 6	Moderne vikinger slæber sten	
07.08.2011	A 2	Tag med ned i Udgravninger	
07.11.2011	A 1	Byens ældste hus i kælderen	
07.11.2011	B 6	Fra store cigarer til store bøffer i Vestergade 13	
07.13.2011	A 1	Arbejde ved kirken forsinket	
07.17.2011	C 3	Aktivister blokerer træfældning	

Dato	Kategori	Overskrift	(Fyens Stiftstidende)
07.18.2011	A 5	Ekspert afblæser fund af kongeskib	
07.20.2011	C 3	Hundeførerforening grundigt i klemme	
07.22.2011	C 3	Tidslinje	
07.26.2011	B 3	Beboet i stenalderen	
07.28.2011	A 2	Travetur på slagmarken	
08.02.2011	A 2	Hør Hindsholms historie	
08.09.2011	A 1	Unik chance for Østfyns Museer	
08.09.2011	B 3	Byen får golfbane af højeste karat	
08.11.2011	A 2	Dagens Udstilling	
08.21.2011	A 1	På jagt efter en mening med affaldet	
08.21.2011	A 1	Oldtiden spules ren ved Østrup	
08.25.2011	A 2	Stenalderen bliver levende i gravhøjene	
08.31.2011	A 2	Cola-kemi og middelalderfest	
09.02.2011	A 1	Golfdirektøren er glad	
09.02.2011	A 1	Gravko kører på højtryk i golf-jord	
09.10.2011	A 4	Mænd på over 40 skal på museum	
09.18.2011	A 1	Sten er vinduer til fortiden	
09.21.2011	A 1	En oldgammen gris dukker op i Otterup	
09.25.2011	A 1	Bæltespænde skriver Faaborgs historie om	
09.26.2011	B 3	Tidslinje	
09.26.2011	B 3	Broget felt var i hælene på dobbeltmorderen	
09.29.2011	B 3	Udstykning på vej i Brændeskov	
10.05.2011	A 1	Arkæologer har opdaget gammel brandgrav	
10.09.2011	C 3	Luksusboliger ved golfbanen	
10.15.2011	A 2	Det sker	
10.15.2011	A 2	Fund af amatører udstilles	
10.18.2011	A 2	Se slottet på smartphone	
10.19.2011	B 4	Museets mange frivillige	
10.20.2011	A 2	Arkæologi af hjertens lyst	
10.20.2011	A 1	10-årig fandt danefæ under leg	
10.20.2011	B 3	Dokumentation	
10.20.2011	A 4	På det gamle frugtlager	
10.21.2011	A 1	Sjælden Flintøkse fundet på golfbanen	
10.27.2011	A 1	Tiden ligger gemt i jorden	

Dato	Kategori	Overskrift	(Fyens Stiftstidende)
10.27.2011	A 4	Arkæologer higer og søger	
10.27.2011	C 3	Skarpe svar på vejplan	
10.29.2011	B 3	Hård kritik af handicap-adgang	
11.03.2011	B 3	Forskere kaster nyt lys over uddøde arter	
11.05.2011	C 3	Politi ledte forgæves efter spædbarns-lig	
11.06.2011	C 3	To sigtes for drab på baby	
11.12.2011	B 2	Menneskeofring i Asperup	
11.16.2011	A 1	Golf-jord er	
11.18.2011	A 2	Jorden under byerne	
11.22.2011	A 2	Bliv klogere på Sprogø	
12.12.2011	A 1	Fortiden er fundet i Langeskov	
12.13.2011	A 2	Dagens Udstilling. Til Røntgenundersøgelse på museum	
12.16.2011	A 4	Navne fra Café Stiften	
12.21.2011	C 2	Kvindehelvedet i Ravensbrück	
12.24.2011	A 2	Jomfrukloster i farver	

Bilag 2c: Anvendte artikler fra Jyllands Posten

Dato	Kategori	Overskrift	(Jyllands Posten)
01.03.2011	A 2	PH.D-FORSVAR	
01.09.2011	B 2	På et flyvende tæppe	
01.12.2011	B 6	Flintsmeden fra Mols	
01.18.2011	A 2	De higer og søger	
01.19.2011	B 3	Dronning Margrethe	
01.22.2011	A 2	De higer og søger	
01.27.2011	C 3	Bilturen over fyn vil vare længere	
01.30.2011	A 2	Moderne formidling giver fortiden et ansigt	
01.30.2011	B 3	I ferskvandsgudernes tempel	
01.30.2011	A 2	Ansigt til ansigt med vikingetiden	
02.01.2011	A 1	Københavns overraskelse	
02.01.2011	C 6	2017-viden skal bevares i Aarhus	
02.03.2011	A 1	Moesgård afdækker kongegrav	
02.03.2011	B 3	Dronningen besøgte miniput-kongerige	
02.05.2011	B 3	Dronningen besøgte historisk udgravning	
02.10.2011	A 4	I Byrådet	
02.10.2011	A 1	Fund gør banere dyere	
02.22.2011	A 4	Moesgård på listesko i Bahrain konflikt	
02.27.2011	B 2	Hovedjægere på Moesgård Museum	
03.06.2011	C 3	Hvad er et menneske?	
03.10.2011	B 7	500.000 kr. for et torvetræ	
03.12.2011	B 7	Gamle træer redder livet	
03.14.2011	B 7	Træer og træer	
03.15.2011	A 7	Kommunens dyreste træ?	
03.15.2011	B 7	Potteplanter passer ikke på Store Torv	
03.19.2011	C 2	Ny Guide til Hærvejen	
03.22.2011	A 1	Ingen overskrift	
03.27.2011	A 2	Vikinger ramt af nedbrud	
03.28.2011	C 4	Smæk og ros	
04.02.2011	A 1	Havslange ved Danmark	
04.12.2011	A 4	Udnævnelser	

Dato	Kategori	Overskrift	(Jyllands Posten)
04.12.2011	A 5	Kilden og kantinen	
04.20.2011	A 2	Spot på arkæologi	
04.21.2011	A 4	Jellingstenene kommer i glashus	
04.27.2011	A 1	Runesten fundet i Ribe	
04.28.2011	A 1	Hovedstaden er blevet højere	
04.29.2011	A 4	Museumskonflikt afværget	
05.02.2011	A 4	Regionsmuseer i samarbejde om middelalderborge	
05.12.2011	A 1	Opsigtsvækkende fund i Jelling	
05.15.2011	C 3	Tragedien i Tusindårsskoven	
05.20.2011	A 1	Jyllands ældste stenkirke fundet	
06.21.2011	B 6	Fra Bering til Bjerre	
06.28.2011	A 5	Massakren ved Mossø	
07.09.2011	B 3	Kursen er sat mod eventyr	
07.09.2011	B 2	I røg og damp for Danmark	
07.18.2011	A 5	Sensation afvises	
08.06.2011	A 4	Vikingetogt under jorden	
08.06.2011	A 1	Berømt gravhøj genåbnes	
08.06.2011	A 4	I Vikingernes fodspor	
08.12.2011	A 4	Vikingepaner begejstrer	
08.12.2011	A 4	Vikingerne	
08.12.2011	B 3	Værftsportræt EN OPLEVELSESØKONOMIAK INVESTERING	
08.13.2011	A 1	Metrobyggeriet	
08.20.2011	B 8	Per Nyholms elysion	
08.22.2011	C 7	Politikernes forsinkede pakker	
08.25.2011	A 1	Ekspert i danske køkkenmøddinger	
08.25.2011	A 4	Søren Sindbæk	
09.04.2011	A 2	På opdagelse i antikken	
09.04.2011	C 3	Klimabankens hemmeligheder	
09.06.2011	A 2	PH.D.-Forsvar	
09.16.2011	A 4	Eva Mortensen	
09.24.2011	C 3	Ny koncertplads i Viby skal tjekkes	
09.24.2011	A 4	Museumsfusion skal styrke forskningen	
09.25.2011	A 2	Moesgård museum	
10.03.2011	C 3	Her roder det i København	

Dato	Kategori	Overskrift	(Jyllands Posten)
10.23.2011	A 2	Vidensguide - oplevelser - kongernes Jelling	
10.28.2011	A 2	Arkæologi i centrum	
11.04.2011	A 4	En kirke fortæller	
11.06.2011	A 2	Vidensguide (ingen overskrift for opslaget)	
11.06.2011	B 3	Et underjordisk puslespil til 21 milliarder	
11.06.2011	C 3	To mænd fængslet	
11.06.2011	A 1	OVERRASKENDE FUND VED UDGRAVNING AF KIRKEGÅRD	
11.19.2011	A 1	En velholdt dame	
12.04.2011	A 2	Arrangementer. Arkæologi	
12.06.2011	A 2	Historien skal skrives færdig	
12.07.2011	A 2	Borgen og de andre borge	
12.09.2011	A 5	Verdens ældste arktiske tromme	
12.11.2011	A 6	Hvornår kom det første menneske til Danmark?	
12.16.2011	C 2	Da Abelone skulle smøres fri	
12.19.2011	A 2	Udstillinger med power	
12.22.2011	A 2	Sagt og skrevet	
12.22.2011	C 3	Julestjernen lyser atter i Harlev	
12.24.2011	A 4	Forskningsstøtte	

Bilag 2d:Anvendte artikler fra Kristeligt Dagblad

Dato	Kategori	Overskrift	(Kristeligt Dagblad)
01.03.2011	A 2	Danefæets historie fortalt på ny	
01.03.2011	A 6	"Der er noget ganske eventyrligt ved Danefæ"	
01.08.2011	A 4	Hjemmeside giver råd om pleje af kulturarv	
01.12.2011	A 2	Vin & Kultur er navnet på et nyt årligt kulturhistorisk	
01.19.2011	B 3	Dronningen på besøg i Bahrain	
01.20.2011	A 1	Kongens port må vige pladsen	
01.21.2011	C 3	Døden har lært os tiden at kende	
01.27.2011	C 3	Forskerpris for ny dna-teknik til naturovervågning	
01.31.2011	A 1	Befæstning fundet i Sakskøbing	
02.01.2011	A 1	Københavns byport overrasker arkæologer	
02.05.2011	C 4	Et klik til kulturen	
02.07.2011	A 2	Knud den Helliges silkefund	
02.07.2011	A 2	Moesgård-udstilling i Abu Dhabi	
02.08.2011	A 1	Arkæologer under tidspres	
02.08.2011	A 1	Edens Have dukker med dansk hjælp ud af Bahrains sand	
02.08.2011	A 2	Det danske eventyr i Golfen Fejres i Abu Dhabi	
02.14.2011	A 4	Jellingstenene bliver	
02.14.2011	A 6	Dengang globaliseringen	
02.18.2011	A 2	Museum Sønderjylland har	
02.23.2011	A 4	Fup med Danefæ er ikke usædvanlig	
03.03.2011	A 1	Det var så den kulturarv	
03.05.2011	A 2	Det sker i dag	
03.07.2011	A 4	Klimapolitik skader kulturarv	
03.16.2011	A 1	Sjældent fund af klokkestøberi fra 1500-tallet	
03.17.2011	A 4	Ny museumsudredning kan kvæle kvaliteten	
03.22.2011	C 8	Danmarks musikalske kulturarv uddør snart	
03.22.2011	A 1	Skeletter fundet ved Københavns Rådhus	
03.24.2011	A 1	Ekspert i Københavns undergrund	
03.24.2011	A 1	Manden, der ikke kan grave dybt nok	
03.24.2022	A 1	En begejstret arkæolog	
03.25.2011	A 1	De graver sig baglæns i tiden	

Dato	Kategori	Overskrift	(Kristeligt Dagblad)
03.25.2011	A 1	En hær af arkæologer graver sig ned i det gamle København.	
03.28.2011	A 2	Det sker i dag	
04.05.2011	B 8	Klenodier. Gamle kirker skal bevares af samfundet.	
04.13.2011	A 4	Museer bliver snydt igen og igen	
04.13.2011	A 4	Forfalskninger lokker medier på afveje	
04.19.2011	A 4	Ny professor i arkæologi	
04.27.2011	A 1	Runesten fundet ved domkirke i Ribe	
05.10.2011	A 4	Arkæologer frygter, at Jellingesten smuldrer	
05.11.2011	A 4	Jellingesten klarede flytteturen	
05.11.2011	A 1	Muligt kirkefund i Jelling rejser tvivl om , hvor hurtigt danskerne blev kristne	
05.17.2011	C 8	Fornyelse om metrobyggeri	
05.21.2011	A 5	Gammel kirke fundet i Jelling	
06.27.2011	A 2	Jagten på Gorm den Gamle	
06.27.2011	A 2	Da jagten på Gorm den Gamle brød løs	
06.28.2011	A 5	Harald Blåtands vikinger var polske lejesoldater	
06.28.2011	A 4	Viborg opruster i kamp for det lokale museum	
07.01.2011	C 3	Ny hæder til gammel kirke	
07.12.2011	B 3	Det gode skib "S/V Active"	
07.18.2011	A 5	Ekspert: Vragfund er ikke kongeskib	
08.01.2011	A 5	Sibiriske rytmer i Grønland	
08.05.2011	A 5	Historikere: Blåtand kristnede ikke Danmark	
08.13.2011	A 1	Arkæologer finder ravelinbro	
09.08.2011	A 1	Kort nyt. Byport dukker op under metroudgravning.	
09.14.2011	A 2	Det sker. I dag. Kunst: Tro og religion i antikken.	
09.23.2011	A 1	Kort nyt. Fund fra fortiden	
09.23.2011	B 4	Kort nyt. Huskomponist på museum	
09.26.2011	A 1	Nøglen til flora og fauna i 1200-tallet	
10.03.2011	A 1	Kort nyt. Gammel kirkegård graves frem	
10.10.2011	A 2	Arkæologi på internettet	
10.21.2011	A 1	Kirkegård udgraves i Aarhus	
10.31.2011	A 1	Guldfund i Lejre	
11.18.2011	A 2	Kunststillinger. København	
11.25.2011	A 2	En bog fuld af spirende frø	
11.26.2011	A 5	Fortidens frø spirer i troen	

Dato	Kategori		Overskrift	(Kristeligt Dagblad)
12.13.2011	A	5	Uredeligt arbejde	
12.19.2011	A	5	Thule-området blev Grønlands vugge	
12.19.2011	A	5	Flintredskaber er som et forstenet sprog	
12.20.2011	A	2	Det sker i morgen. Kunst: I pyramidernes skygge	

Bilag 2e: Anvendte artikler fra Politiken

Dato	Kategori	Overskrift	(Politiken)
01.01.2011	A 2	Mød manden, der åbnede Tycho Brahes grav	
01.06.2011	A 1	Øjnevidne. Underfundighed. Foto Finn Frandsen	
01.08.2011	A 2	Anm: Middelalderen - forsket og formidler	
01.14.2011	A 2	Gratis rundvisning i metroudgravningerne	
01.29.2011	A 2	Vin - vejen til civilisation	
01.31.2011	A 5	Kongens mystiske mand var jæger	
02.04.2011	B 3	Gigantisk dansk filmprojekt i ørkensandet	
02.10.2011	A 7	Absurd at ødelægge Østerport-stenene på Kgs. Nytorv	
02.11.2011	B 6	Mit YnglingsMuseum	
02.11.2011	A 2	Oldtiden får græs på taget	
02.12.2011	A 2	Guide til en sjov vinterferie	
02.19.2011	A 4	"Jeg kan godt have ondt af den dreng"	
02.20.2011	A 5	Stenalder folk måske i månekult	
02.22.2011	B 3	Hofjuveler i femte generation	
02.23.2011	A 4	Jellingemonumenterne bliver sig selv.	
03.01.2011	A 1	Øjnevidne. I sidste øjeblik	
03.03.2011	A 1	Det ældste København bliver gravet ud	
03.06.2011	C 7	Sket i ugen	
03.12.2011	A 4	32 museer mister arkæologien	
03.22.2011	A 1	Smukke kister med skeletter af børn fundet midt i København	
03.25.2011	A 2	Dengang Aarhus var total global ...	
04.10.2011	B 2	Jyllands tud er fuld af natur.	
04.13.2011	A 4	Større krav til danske museer	
04.19.2011	B 3	Arkæologer hjælper i drabssag	
04.19.2011	A 7	Er danske stenalderhjerter fra 1864?	
04.21.2011	C 3	Gådefuldt	
04.21.2011	A 4	Jellingsten får deres eget glashus	
04.21.2011	C 3	Dobbeltdrab i Odense er et stort mysterium	
04.26.2011	B 4	Museer går imod mere statsstyring	
04.27.2011	B 4	Nej til unødig centralisering og mere københavnere for museerne	
04.28.2011	B 4	Kulturminister beroliger museer	

Dato	Kategori	Overskrift	(Politiken)
04.30.2011	C 2	Pinsefest på jødisk vis	
05.01.2011	A 1	Mystiske skeletter fundet under Rådhuspladsen	
05.01.2011	B 4	Museer skal bevare lokal forankring	
05.02.2011	B 3	Politiken.dk/kultur. Mest læste i går	
05.03.2011	B 3	Politiken.dk/kultur. Mest læste i går	
05.08.2011	B 3	Welcome to Syria	
05.08.2011	A 1	Vikingejagt mellem stærkstrømsledninger	
05.17.2011	B 7	Gode grunde til et officielt besøg i Bahrain.	
05.20.2011	B 3	Vi bygger metroen i København med omtanke	
05.25.2011	C 3	Vildt Kaos på Aarhus Universitet	
05.28.2011	A 5	De har åbnet 1.100 kister. Og nu har København en anden historie	
05.28.2011	A 5	Omsorg post mortem	
05.29.2011	A 4	Glyptoteket vil returnere fyrstegrav til Italien	
06.17.2011	A 1	Har du set denne jakke før?	
06.23.2011	B 3	Museumsdirektør: Vi bliver	
06.26.2011	A 5	Vikingekonger fik hjælp udefra	
06.27.2011	C 3	Han fikser byens lækager	
06.29.2011	C 3	Rekordfuglens danske ynglings natur	
07.06.2011	B 3	Videnskab, kunst og et gammelt sejlskib	
07.12.2011	C 3	Instituttet i Damaskus	
08.04.2011	A 1	Harald Blåtands betydning er overdrevet	
08.04.2011	A 1	Historien om Harald Blåtand skal revideres	
08.06.2011	A 2	Find 5 byvandringer	
08.08.2011	A 1	Gravhøj skal genåbnes	
08.13.2011	C 3	Så har Bert igen fået trang til at	
08.13.2011	A 1	Brorest fundet under Metro	
08.13.2011	A 2	Spil dig klog på Danmarks fortid	
08.20.2011	A 4	Vi bygger nyt museum så vi lukker i to år	
08.28.2011	A 5	Hvad Jørgens 15 kasser gemte	
09.08.2011	A 1	Vesterport lokaliseret.	
09.09.2011	A 1	Arkæologer finder 'liv' ved Vesterport	
09.11.2011	A 1	300 år gamle lokummer fundet på Kultorvet	
09.18.2011	B 4	Kolde krigsminder til konservatorerne	
09.28.2011	A 4	Museer slutter sig sammen	

Dato	Kategori		Overskrift	(Politiken)
10.14.2011	A	2	På skidt skal by bygges	
10.21.2011	C	3	Humanister er universitetets proletarer	
10.23.2011	A	2	Lær at bage danskernes første brød	
10.23.2011	C	8	Krig, epidemier og hungersnød	
10.30.2011	A	5	Vi blev ikke bondekarle i ét hug	
11.05.2011	B	2	Bøger program	
11.05.2011	C	3	To mænd anholdt for drab på spædbarn	
11.25.2011	C	3	"med hensyn til den gamle og kedelige moster, så skal vi nok spørge	
12.03.2011	A	2	Hvad ørkenen gemte	
12.07.2011	C	2	Sådan overlevede de i Ravensbrück	
12.10.2011	A	5	Den skjulte historie om krigen i Grønland	
12.11.2011	A	2	Det koger under træet	